

SPRÁVA O ZLYHANIACH REZORTU KULTÚRY

pod vedením ministerky kultúry SR Marty Šimkovičovej
a generálneho tajomníka služobného úradu MK SR Lukáša Machalu

Aktualizácia: 29. október 2024

Zostavili: Otvorená Kultúra! a výbor Kultúrneho štrajku

OBSAH

ÚVOD	4
1. Výpočet zlyhaní Ministerstva kultúry SR pod vedením Martiny Šimkovičovej - kompaktná verzia	5
1.1. Zlyháva starostlivosť o kultúrne dedičstvo	5
1.2. Plánovaná reštrukturalizácia zbierkotvorných inštitúcií zdeštruuje sieť múzeí a galérií, ohrozí budovy a zbierkový fond	5
1.3. Dotácie prideľované na projekty nezriaďovaných organizácií a jednotlivcov*kyň sa dostali pod plnú politickú kontrolu ministerky	5
1.4. Vo verejnoprávnych médiách získala vláda kontrolu nad riaditeľom*kou, nad radou STVR a aj nad etickou komisiou. Manažérsky pritom nezvláda ani rebranding inštitúcie	5
1.5. V inštitúciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR a na MK SR sa zbavujú odborného zamestnaneckého a aj odborov zabezpečujúcich odborné riadenie jednotlivých sekcií kultúry	6
1.6. Spôsob komunikácie vedenia MK SR s kultúrnou obcou je neakceptovateľný - stavia na vyhrážkach, útokoch, ponižovaní a šikane. Odborný dialóg s kultúrnou obcou neexistuje	6
1.7. Konsolidácia verejných financií spôsobí v rezorte kultúry nezvratnú devastáciu odborných oddelení a kontinuity odborného spravovania kultúry. Opatrenia pritom nie sú hospodárne	7
1.8. Pracovné podmienky v rezorte kultúry a kreatívneho priemyslu sú alarmujúce a Martina Šimkovičová ich namiesto naprávania naďalej zhoršuje	7
2. Kultúrny štrajk	8
2.1. Charakteristika Kultúrneho štrajku	8
3. Zlyhanie starostlivosti o kultúrne pamiatky	10
3.1. Kolaps dotačného programu Obnovme si svoj dom	10
3.2. Výber z tlače ku kolapsu programu Obnovme si svoj dom	10
3.3. Protestná akcia Čierne vlajky na slovenských hradoch	12
3.4. Otvorený list poslaneckému zboru proti vyvlastňovaniu kultúrnych pamiatok štátom	13
3.5. Avizované zrušenie Odboru ochrany pamiatkového fondu Pamiatkového úradu SR	14
4. Deštrukčný plán reštrukturalizácie zbierkotvorných inštitúcií	15
4.1. Schéma plánovanej reorganizácie	16
4.2. Analýza realizovateľnosti	18
5. Situácia v kultúrnych fondoch	28
5.1. Vyjadrenie členstva odborných komisií FPU pred prijatím novely Zákona o FPU	29
5.2. Otvorený list poslaneckému zboru proti prijatiu pozmeňovacieho návrhu k Zákona o Fonde na podporu umenia	30
5.3. Stanovisko Otvorenej Kultúry! k schváleniu novely zákona o Fonde na podporu umenia	31
5.4. Nominanti*ky ministerky Šimkovičovej blokujú činnosť rady FPU	32
5.5. Otvorený list poslaneckému zboru proti prijatiu novely Zákona o Audiovizuálnom fonde	33

5.6. Vyhlásenie profesijných organizácií v audiovizíi k vymenovaniu nového člena rady Audiovizuálneho fondu	35
5.7. Novelizácia zákonov o FPU a AVF ako nástroj nepriamej ideologickej cenzúry	36
5.8. Nepravdivé a zavádzajúce vyjadrenia Marty Šimkovičovej o podpornej činnosti FPU	37
6. Situácia vo verejnoprávnych médiách	40
6.1. Otvorený list poslankyniam a poslancom NRSR RTVS musí zostať nezávislá!	40
6.2. Sumár faktov o fungovaní STVR po niekoľkých mesiacoch jej fungovania	41
7. Situácia v inštitúciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR a na MK SR	45
7.1. Likvidácia Kunsthalle ako precedens	45
7.2. Odvolávanie kompetentných riaditeľov*iek a ich nahrádzanie laikmi a amatérmi	46
7.3. Prepúšťanie odborníkov*čok a rušenie úsekov MK SR, odmietnutie Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030	49
7.4. Právna analýza krokov MK SR vo vzťahu k zamestnanectvu	51
8. Spôsob komunikácie vedenia MK SR s kultúrnou obcou	53
8.1. Šikana, bossing, vyhrážanie sa zamestnancom*kyniam MK SR	53
8.2. Vyhrážky, urážky a zastráňovanie príslušníkov*čok kultúrnej obce	54
8.3. Mazanie LGBTI+ ľudí z verejného priestoru	67
9. Konsolidácia verejných financií v rezorte kultúry	70
9.1. Vyčíslenie dopadu konsolidačných opatrení na rezort kultúry	70
9.2. Nehospodárnosť krokov MK SR	70
10. Pracovné podmienky v rezorte kultúry a kreatívneho priemyslu	73
10.1. Mzdy ľudí pracujúcich v KKP	73
10.2. Nefinančné problémy ľudí pracujúcich v KKP	74
11. Porovnanie programového vyhlásenia vlády s realitou	77

ÚVOD

Martina Šimkovičová, nominantka strany SNS, vzbudila v kultúrnej obci obavy hneď po vymenovaní do funkcie ministerky kultúry. Odborne bola prepojená s kultúrou len cez svoje moderátorské pôsobenie v súkromnej televízii, s riadením zriaďovaných ani nezriaďovaných kultúrnych organizácií nemala žiadnu skúsenosť. Znepokojujúci bol fakt, že z televízie musela odísť kvôli štvavým protimigrantským komentárom na sociálnych sieťach a tiež preto, že neskôr aktívne pôsobila v dezinformačných médiách.

Obavy sa začali naplňovať krátko po jej nástupe do funkcie, keď sa pri prvom verejnom vystúpení prihlásila ku krajne pravicovej ideológii extrémistického presadzovania národných záujmov („*Kultúra má byť slovenská a žiadna iná.*“), zrušením dotačnej schémy na podporu boja proti dezinformáciám a veľmi rýchlo tiež zaútočila na kvír ľudí, ktorým hrozila (protizákonným) zamedzením štátnej podpory („*LGBTI+ mimovládka nedostanú zo štátneho rozpočtu ani cent.*“).

Martinu Šimkovičovou na ministerstve doplnil generálny riaditeľ služobného úradu **Lukáš Machala** (nominant SNS), ktorý bol v minulosti známy príklonom ku konšpiračným teóriám. Lukáš Machala sa stal skutočnou hlavou ministerstva kultúry a je strojcom väčšiny jeho strategických rozhodnutí. Vierou v konšpiračné teórie sa ani na MK SR netajú, prezentuje ju verejne.

Výsledky vedenia rezortu sú pre slovenskú kultúru, ale i pre pracovné prostredie v nej devastačné. V priebehu roka 2024 boli schválené štyri odbornou verejnosťou ostro kritizované zákony, ktorými sa úplne mení terén slovenskej kultúrnej mapy (Zákon o múzeách a galériách, Zákon o Slovenskej televízii a rozhlase, Zákon o Fonde na podporu umenia a Zákon o Audiovizuálnom fonde). Došlo k odvolávaniu odborníkov a odborníčok, rušeniu odborných pracovísk, hrozí deštruktívna reorganizácia zbierkotvorných inštitúcií a drastické krátenie rozpočtov kultúrnych organizácií spojené s hromadným prepúšťaním.

Odborná kultúrna obec, ale i laická verejnosť verejne vyjadrili a vyjadrujú nespokojnosť s vedením rezortu kultúry od začiatku roka 2024. Prvú výzvu na odstúpenie ministerky Šimkovičovej podpísalo viac než 188.000 ľudí, po pol roku vznikla druhá výzva s približne rovnakým počtom podpisov.

Vo februári 2024 vznikla **platforma Otvorená Kultúra!**, ktorej zámerom je spojiť kultúrnu obec na Slovensku a zasadiť sa za odborné spravovanie rezortu kultúry, lepšie pracovné podmienky, ale aj tvorbu modernej kultúrnej politiky. Na protest proti spôsobu riadenia rezortu Šimkovičovou a Machalom vstúpila veľká časť kultúrnej obce na začiatku septembra 2024 do **Kultúrneho štrajku**, ktorý Otvorená Kultúra! koordinuje.

Aktivity Kultúrneho štrajku a platformy Otvorená Kultúra! nemožno redukovať na „kultúrnu vojnu“, ako sa to často deje v médiách, či vo vyjadreniach politickej reprezentácie. Boj proti ideologickej cenzúre a diskriminácii je kľúčovou súčasťou aktivít rezistencie. Zároveň je to však boj za dôstojné pracovné podmienky, obranu inštitúcií, zbierkových fondov a kultúrneho dedičstva pred pochybnými a neodôvodnenými zámermi finančne ich paralyzovať a organizačne ovládnuť.

Otvorená Kultúra! vytvára predkladaný dokument ako **záznamový materiál o zlyhaniach rezortu kultúry pod vedením Martiny Šimkovičovej a Lukáša Machalu**. Informácie v dokumente neustále pribúdajú.

1. Výpočet zlyhaní Ministerstva kultúry SR pod vedením Martiny Šimkovičovej - kompaktná verzia

1.1. Zlyháva starostlivosť o kultúrne dedičstvo

V tomto roku došlo na ministerstve kultúry k bezprecedentnému narušeniu dotačného programu Obnovme si svoj dom, prostredníctvom ktorého sa na Slovensku rekonštruujú kultúrne pamiatky. Rozpočet programu sa znížil z pôvodných 9 miliónov na 6, a ani tie neboli rozdelené a použité. Hrady, zámky a iné pamiatky po celom Slovensku na protest vyvesili čierne vlajky, búrka sa aj starostovia dotknutých pamiatok v regiónoch.

Predstavitelia ministerstva verejne deklarujú záujem vyvlastniť kultúrne pamiatky z majetku miest, obcí a samospráv a dostať ich do rúk štátu, a zároveň ukazujú, že štát sa o žiadnu pamiatku nedokáže postarať. Pod tlakom ministerstva sa pripravuje rušenie odborných útvarov a pracovísk Pamiatkového úradu SR, ktoré zabezpečujú odborný dohľad nad ochranou a obnovou pamiatkového fondu na Slovensku. Po ich zrušení sa bude s pamiatkami nakladať nekontrolovane, čo spôsobí nezvratné škody na kultúrnom dedičstve

1.2. Plánovaná reštrukturalizácia zbierkotvorných inštitúcií zdeštruuje sieť múzeí a galérií, ohrozí budovy a zbierkový fond

Prepustení zamestnanci Inštitútu kultúrnej politiky na MK SR zverejnili zámer ministerstva reorganizovať sieť zbierkotvorných inštitúcií. Zmena sa má dotknúť 300 nehnuteľností, 2.000 zamestnancov, 1,3 mil. návštevníkov po celom Slovensku a zbierkových predmetov v hodnote minimálne pol miliardy eur. Reorganizácia počítá so zásahom do kompetencií miest, obcí a samospráv a zoštatnením vybraných zbierkotvorných inštitúcií. Výsledkom má byť okrem iného aj zrušenie erbových inštitúcií ako napríklad SNM (založené v roku 1893), SNG (z roku 1948) či Pamiatkový úrad (z roku 1951). Namiesto nich majú vzniknúť štyri dnes neexistujúce „slovenské národné“ subjekty.

O tejto zmene vedenie MK SR nerokuje so žiadnou z dotknutých strán a na jej realizáciu neuvádza žiadne dôvody. Proces môže pripraviť o prácu mnohých ľudí, pri presunoch kompetencií rozpustí zbierkové fondy so vzácnymi exponátmi a uvoľní tiež kultúrne pamiatky, ktoré sa stanú predmetom predaja. Odborná obec sa dôvodne obáva, že proces reorganizácie je naplánovaný za účelom ovládnutia zbierkotvorných inštitúcií a ich majetku.

1.3. Dotácie pridelené na projekty nezriaďovaných organizácií a jednotlivcov*kýň sa dostali pod plnú politickú kontrolu ministerky

Národná rada SR prijala zákony o Fonde na podporu a o Audiovizuálnom fonde z dielne ministerstva kultúry. Oba zákony upravujú činnosť fondov tak, že rozhodujúcu právomoc vo veci udelenia alebo neudelenia dotačnej podpory jednotlivým žiadateľom/projektom budú mať rady fondov. Oba zákony zároveň stanovujú, že bez ministerkou volených členov*niek rád nebude môcť byť schválená žiadna podpora. Martina Šimkovičová tým dosiahla, že bude mať priamy politický dosah na rozhodovanie o dotačnej podpore v celej oblasti nezriaďovaných kultúrnych organizácií.

1.4. Vo verejnoprávnych médiách získala vláda kontrolu nad riaditeľom*kou, nad radou STVR a aj nad etickou komisiou. Manažérsky pritom nezvláda ani rebranding inštitúcie

Národná rada SR prijala zákon, ktorým sa ruší RTVS a vzniká identický subjekt STVR. Vedenie rezortu týmto zákonom dosiahlo účelovú výmenu riaditeľa verejnoprávnych médií a zároveň pripravilo orgány na politickú kontrolu obsahu vysielania. Dosiahne ju prostredníctvom externej etickej komisie a rady STVR, ktorej 100% počtu členov bude voliť súčasná politická

reprezentácia. V televízii už došlo k sérii odvolaní a personálnych odchodov, nepohodlné relácie zmizli z obrazoviek a naopak, koalíční predstavitelia na nich dostávajú neprímeraný priestor. Európske organizácie upozorňujú, že tieto kroky sú v rozpore s demokratickými princípmi fungovania verejnoprávných médií a Česká televízia úplne prerušila s STVR spoluprácu.

1.5. V inštitúciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR a na MK SR sa zbavujú odborného zamestnanectva a aj odborov zabezpečujúcich odborné riadenie jednotlivých sekcií kultúry

Ministerstvo kultúry SR má aktuálne vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti 28 inštitúcií. Predstavitelia ministerstva sa netaja tým, že majú plán počet zriaďovaných inštitúcií výrazne zoštíhliť. Prvé kroky ministerstva spôsobili paralýzu a prepustenie celého zamestnanectva Kunsthalle, jedného z najvýznamnejších priestorov súčasného umenia. Dosaiaľ funkčná Kunsthalle prestala existovať, priestor je zatvorený a nevykazuje žiadnu činnosť. Šimkovičová pokračovala výmenami nepohodlných riaditeľov inštitúcií, postupne boli odvolaní*é Zuzana Liptáková z BIBIANY, Katarína Krištofová zo Slovenskej národnej knižnice, Matej Drlička zo Slovenského národného divadla, Alexandra Kusá zo Slovenskej národnej galérie a Branislav Panis zo Slovenského národného múzea, a to napriek merateľným pozitívnym výsledkom týchto riaditeľov a riaditeľiek. Do riadiacich pozícií erbových inštitúcií sa dostali amatéri, laici bez akejkoľvek skúsenosti s riadením kultúry, ba dokonca bez elementárnej orientácie v kultúre ako takej.

Osobitú kategóriu deštrukcie sledujeme priamo na Ministerstve kultúry, kde bolo dosiaľ prepustených viac než 60 zamestnancov a zamestnankýň a Martina Šimkovičová verejne vyjadrila názor, že je potrebné vymeniť všetkých 129 osôb, ktoré na ministerstve pracovali pred jej príchodom. Ide o bezprecedentné narušenie odbornosti a kontinuity v správe slovenskej kultúry. Situácia je o to naliehavejšia, že spolu s prepúšťaním sa na MK SR rušia celé oddelenia dohliadajúce na kvalitu kultúrnej politiky.

1.6. Spôsob komunikácie vedenia MK SR s kultúrnou obcou je neakceptovateľný - stavia na vyhrážkach, útokoch, ponižovaní a šikane. Odborný dialóg s kultúrnou obcou neexistuje

Ministerka kultúry a GR služobného úradu zaviedli v rámci ministerstva neakceptovateľný spôsob komunikácie so zamestnanectvom, založený na vyhrážaní, urážkach, útokoch a zastrašovaní. Zamestnanectvo je šikanované za nesprávne politické názory, vyhádzajú sa mu dokonca nasadením SIS na ich sledovanie.

Kritikov a kritičky ministerstva z radov kultúrnej obce vystavuje ministerstvo verejnému haneniu prostredníctvom vyjadrení na sociálnych sieťach a tlačových konferenciách. Na nepohodlné osoby podávajú trestné oznámenia. Na označenie širokej kultúrnej obce, ktorá s politikou MK SR nesúhlasí, používajú hanlivé výrazy burcujúce spoločenskú nenávisť. Vybrané kultúrne a umelecké subjekty podhadzujú nenávisťnému davu na základe vymyslených a lživých tvrdení. Iniciátorky protestných akcií nechávajú vypočúvať políciou.

Ako obzvlášť nebezpečné možno označiť snahy o mazanie LGBTI+ ľudí z verejného kultúrneho priestoru. Ministerka verejne deklaruje, že zo štátnych prostriedkov nebude podporený žiaden kvír projekt, útočí na konkrétnych ľudí a konkrétne projekty a prostredníctvom svojich nominantov a nominantiek už dosahuje konkrétne príklady odstraňovania kvír umenia z inštitúcií.

1.7. Konsolidácia verejných financií spôsobí v rezorte kultúry nezvratnú devastáciu odborných oddelení a kontinuity odborného spravovania kultúry. Opatrenia pritom nie sú hospodárne

Vláda SR ohlásila na rok 2025 konsolidáciu verejných financií, čo sa ministerstva kultúry dotkne 10% krátením výdavkov. MK SR vydalo príkaz na šetrenie výlučne na osobných výdavkoch, čo bude znamenať hromadné prepúšťanie, ktoré sa môže dotknúť až 435 ľudí v zriadených organizáciách a 22 zamestnancov na aparáte MK SR, spolu 457 ľudí. Plánované krátenie rozpočtov v roku 2025 bude znamenať okrem prepúšťania i nevyhnutné rušenie špecializovaných odborov, odborných pracovísk a v niektorých prípadoch ohrozí chod celých inštitúcií. Je dátovo podložené, že prepúšťanie ľudí z analytických jednotiek a faktické rušenie týchto jednotiek má za dôsledok väčšie hospodárske škody ako úspory. Analýza vychádza z výsledkov týchto útvarov z minulých rokov, kedy sa vďaka ich práci v inštitúciách pod MK SR ušetrila značná časť výdavkov.

V situácii, kedy je potrebné šetriť verejné financie, ministerstvo za prvý rok svojho fungovania spotrebovalo pol milióna eur na vyplácanie odstupného. Prácu, ktorú vykonávali prepustení zamestnanci, údajne MK SR nahrádza prijímaním ďalších dohodárov od 1. 9. 2024, ako aj možným kontrahovaním externých dodávateľov, čo sú drahšie služby, ako keď rovnaké výstupy produkovali interní zamestnanci*kyne.

1.8. Pracovné podmienky v rezorte kultúry a kreatívneho priemyslu sú alarmujúce a Martina Šimkovičová ich namiesto naprávania naďalej zhoršuje

Zamestnanci a zamestnankyne v oblastiach umenia a kultúrneho dedičstva mali v roku 2021 nominálnu priemernú hrubú mzdu na úrovni 1 184 eur mesačne, čo je o 15,8 % menej ako priemer národného hospodárstva SR. V roku 2021 zarábali zamestnanci sektora KKP v priemere o 160 eur mesačne menej ako Slováci s vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa. Oproti zamestnancom aj s druhým stupňom vysokoškolského vzdelania zarábali zamestnanci sektora KKP v tom istom roku v priemere dokonca až o 535 eur mesačne menej. Sektor KKP má pritom 1,8 – 2,3 krát vyšší podiel zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním ako celková populácia Slovenska.

Pre KKP je typická vysoká miera samozamestnania a hybridného zamestnania. Kým v celom hospodárstve bolo v roku 2019 15 % osôb samostatne zárobkovo činných, v oblasti KKP to bol trojnásobok (46 %). Umelci, ale aj iní pracovníci v KKP často kombinujú zamestnanie so samostatnou zárobkovou činnosťou. Odmeňovanie pracujúcich v KKP je často nestabilné a neisté. Pre mnohé KKP povolania je typická nárazová projektová práca. Príjmy kreatívnych pracovníkov a pracovníčok pochádzajú z kombinácie rôznych zdrojov, vrátane zmlúv, licenčných poplatkov, grantov a dotácií. Všetky tieto faktory prispievajú k tomu, že príjmy umelcov sú nižšie ako hospodársky priemer, hoci je medzi nimi silnejšie zastúpenie osôb s vyšším vzdelaním a že majú obmedzený prístup k sociálnemu zabezpečeniu.

Hoci kultúrna obec vyvíja návrhy systémových opatrení, ktoré by náročné a finančne podhodnotené pracovné podmienky zlepšili, Martina Šimkovičová žiaden z nich nevyužila, nepodnikla žiadne kroky k náprave tohto stavu, naopak, zavedením tvrdých konsolidačných opatrení ľudí pracujúcich v sektore KKP ďalej finančne zaťažuje a prekarizuje.

2. Kultúrny štrajk

2.1. Charakteristika Kultúrneho štrajku

Kultúrny štrajk je koordinované hnutie kultúrnej scény na Slovensku, ktorého cieľom je zastaviť devastačné zásahy vedenia Ministerstva kultúry SR do kultúry na všetkých jej úrovniach. Jeho potreba vzišla zo systematického rozkladu inštitucionálneho a legislatívneho rámca kultúrneho sektora od nástupu ministerky Martiny Šimkovičovej a generálneho tajomníka služobného úradu Lukáša Machalu.

Zámer Kultúrneho štrajku artikulovala široká kultúrna obec na stretnutí na pôde Slovenského národného divadla dňa 12. 8. 2024 a jeho koordináciu delegovala na nestraničku občiansku platformu Otvorená Kultúra!, ktorá združuje ľudí i organizácie profesijne pôsobiace v oblasti umenia, kultúry a kreatívnych odvetví po celom Slovensku.

Dôvody stupňovania nespokojnosti pracovníctva v kultúre a jeho obáv o smerovanie rezortu sú:

1. Vedenie ministerstva sa obracia proti ľuďom pracujúcim v kultúre namiesto toho, aby ich reprezentovalo

Od nástupu do ministerského kresla ministerka Šimkovičová vykonáva personálne čistky, ktoré destabilizujú kľúčové inštitúcie rezortu. Hromadné prepúšťanie zamestnanectva MK SR a rušenie jeho oddelení sa podľa priamych svedectiev nielenže nedeje v súlade s analýzou vnútorného prostredia či vopred stanovenou víziou konsolidačných opatrení, ale navyše podľa všetkého neprebíha v súlade so zákonom.

Ministerka sa účelovo zbavuje skúseného vedenia organizácií zriaďovaných MK SR, ktoré za uplynulé obdobie prinieslo nespochybniteľné výsledky. Rozsah týchto personálnych výmen a spôsob ich realizácie presahujú štandardné manažérske zásahy vedenia rezortu a slúžia výlučne na mocenské ovládnutie kultúrnych inštitúcií.

Ministerka a jej generálny tajomník konštantne zastrašujú pracovníkov a pracovníčky v zriaďovaných a nezriaďovaných organizáciách, ktorí*é tak musia čeliť cenzúre, vyhrážaniu a šikane. Organizácie zastupujúce sexuálne menšiny dostávajú vyhrážky odopretia podpory z verejných zdrojov, autori*ky súčasného umenia sú označovaní*é za zvrátených*é, vedenie ministerstva očierňuje a dehonestuje celé skupiny aj konkrétnych ľudí v kultúre a vytvára lživý naratív o vymyslených spôsoboch ich obohacovania sa z verejných zdrojov.

2. Fungujúce zákony nahradil chaos, ktorý paralyzuje kultúru na Slovensku

Nekonceptné, manažérske nezvládnuté a odbornou obcou ostro kritizované legislatívne zmeny upravujúce fungovanie múzeí a galérií, verejnoprávnej televízie a rozhlasu, Fondu na podporu umenia a Audiovizuálneho fondu zlikvidovali dlhodobý budovaný kultúrny ekosystém a ohrozujú tvorbu kultúrnych hodnôt Slovenska.

3. Ľudia v kultúre čelia konštantnej finančnej neistote, ktorá sa stále zhoršuje

Podľa údajov Štatistického úradu SR je priemerný príjem v sektore kultúry len na úrovni 80% priemerného platu v celom hospodárstve SR. Ľudia pracujúci v kultúre musia kvôli nízkym príjmom a nestabilným pracovným podmienkam neraz kombinovať viacero pracovných úväzkov a prácu na viacerých projektoch súbežne. Vedenie rezortu MK SR nerobí žiadne kroky na systémové dofinancovanie rezortu, namiesto toho sa pod falošným rúškom konsolidácie a reštrukturalizácie zbavuje nepohodlných ľudí, ruší celé inštitúcie a destabilizuje podporu

nezriaďovanej kultúry. Jeho devastačné kroky vedú k fatálnemu ohrozeniu personálneho potenciálu, ktorý tvorí kultúrne hodnoty na Slovensku.

Tieto dôvody viedli kultúrnu obec k tomu, aby 5. 9. 2024 ohlásila štrajkovú pohotovosť a vznik hnutia Kultúrny štrajk. Ľudia zapojení do Kultúrneho štrajku vyjadrujú nielen nespokojnosť s riadením rezortu pod vedením Martiny Šimkovičovej a Lukáša Machalu, ale aj ohrozenie svojej práce. Zároveň budujú solidárnu sieť, ktorá je pripravená kedykoľvek poskytnúť kolegiálnu, právnu a ekonomickú podporu zamestnancom a zamestnankyniam, ktorých hospodárske a sociálne práva sú ohrozené a rozhodnú sa preto vstúpiť do ostrého štrajku.

Ľudia zapojení do štrajkovej pohotovosti deklarujú svoju príslušnosť ku Kultúrnemu štrajku vizuálnymi symbolmi ako odznaky, plagáty či profilové fotografie na sociálnych sieťach, ale aj verejnými vyhláseniami v rámci kultúrnych podujatí.

O smerovaní Kultúrneho štrajku rozhoduje výbor Kultúrneho štrajku zostavený z ľudí profesijne pôsobiacich v odborných inštitúciách rezortu kultúry, vo všetkých druhoch umenia a v umeleckom školstve a v rozmanitých regiónoch Slovenska. Jeho vyjednávací tím žiada o stretnutie s politickou reprezentáciou a tlmočí nasledovné požiadavky Kultúrneho štrajku:

1. Odborné a kompetentné riadenie rezortu kultúry a zastavenie účelových a deštruktívnych zmien v rezorte.
2. Okamžité zastavenie ideologickej cenzúry s ekonomickými dopadmi v kultúrnom sektore.
3. Okamžitú finančnú stabilizáciu sektora s dôrazom na zlepšenie finančného ohodnotenia pracujúcich a ich sociálneho zabezpečenia.

Za vyše mesiac od ohlásenia Kultúrneho štrajku sa k nemu pridalo takmer 4.000 ľudí pôsobiacich vo vyše 400 zriaďovaných i nezriaďovaných organizáciách po celom Slovensku. Vývoj štrajkovej pohotovosti možno sledovať na priebežne aktualizovanej štrajkovej mape na www.kulturnystrajk.sk.

3. Zlyhanie starostlivosti o kultúrne pamiatky

3.1. Kolaps dotačného programu Obnovme si svoj dom

Hoci ministerka kultúry Martina Šimkovičová od začiatku výkonu mandátu deklaruje ako jednu zo svojich priorit podporu kultúrnych tradícií, ministerstvo pod jej vedením paralyzovalo 20 rokov fungujúci dotačný program na ochranu kultúrnych pamiatok Obnovme si svoj dom. (Dotačný program Obnovme si svoj dom je schémou Ministerstva kultúry SR, nie je súčasťou Fondu na podporu umenia.)

Vedenie MK SR dlhšie ako 6 mesiacov zostavovalo odbornú komisiu pre vyhodnotenie žiadostí o podporu projektov na rok 2024, a to napriek tomu, že s ohľadom na parlamentné voľby roku 2023 boli dotačné výzvy pripravované s časovým predstihom a že po minulé roky zvykli bývať žiadosti vyhodnocované už na jar, aby sa mohla obnova pamiatok realizovať počas letných mesiacov. Stavebné práce možno realizovať s ohľadom na počasie výlučne v mesiacoch apríl až október, no vyhodnotenie žiadostí a administratívne spracovanie výzvy nebolo v danom čase uzatvorené.

Vzniknuté omeškanie spôsobilo **historicky prvý výpadok financovania obnovy a výskumu kultúrneho dedičstva**. Okrem **nezvratných škôd na kultúrnych pamiatkach** spôsobila nečinnosť ministerstva aj výpadok príjmov remeselníkov realizujúcich obnovu pamiatok neraz v chudobných regiónoch Slovenska s obmedzenými pracovnými príležitosťami.

Odborné komisie z prihlásených projektov vybrali na podporu tie najkvalitnejšie, ktoré v hodnotení získali viac ako 80 bodov. Ministerka však do veľkej miery **odporúčanie komisií nerešpektovala a svojvoľne rozhodla o pridelení dotácie projektom, ktoré získali menej bodov** (jeden napr. len 24 bodov). Medzi nimi bol napríklad projekt obnovy kaštieľa v Holíči, kde je starostom Zdenko Čambal, nominant Slovenskej národnej strany. Tomuto projektu prideliť najvyššiu dotáciu vo výške 750 000 €, a to napriek tomu, že s 57 bodmi patril k odbornou komisiou najnižšie hodnoteným. Podľa medializovaných názorov odborníkov*čok na pamiatky dokonca **niektoré podporené projekty môžu viesť k narušeniu či dokonca zničeniu pamiatkových hodnôt stavieb**. Naopak, niektoré z najvyššie hodnotených projektov sa ministerka rozhodla nepodporiť, pričom ministerstvo nezdôvodnilo, prečo neprihliadalo na názor odbornej komisie.

V dodatkoch k výzve 2024 pripravených MK SR v júli 2024 a podpísaných ministerkou sa pritom píše, že „*O konečnom rozhodnutí o podporení alebo nepodporení žiadosti komisia rozhoduje hlasovaním.*” Na protest proti porušeniu ustanovenia a proti svojvoľnému nakladaniu s verejnými financiami **odstúpili členovia a členky dvoch odborných komisií**.

Výsledkom takéhoto hrubého zanedbania štandardného harmonogramu dotačného programu a ignorovania odbornej expertízy je narastanie investičného dlhu na kultúrnych pamiatkach a prideľovanie financií ľuďom blízky SNS.

3.2. Výber z tlače ku kolapsu programu Obnovme si svoj dom

Kolaps programu Obnovme si svoj dom. Systém desaťročia fungoval, Šimkovičová s Machalom ho paralyzovali

Miro Pastorek, Postoj, 25. 9. 2024

<https://www.postoj.sk/162477/system-desatrocia-fungoval-simkovicova-s-machalom-ho-paralyzovali>

„V odbornej obci sa hovorí o tom, že je to najmä práca úradníka Machalu. Oficiálne pôsobí vo funkcii generálneho tajomníka služobného úradu, no ministerstvo vraj v skutočnosti vedie.

Podľa informácií, ktoré kolujú medzi odborníkmi na pamiatkovú starostlivosť, sa vedenie rezortu rozhodlo, že systém, ktorý fungoval celé desaťročia, úplne prerobí. Nepodarilo sa mu to však, preto program Obnovme si svoj dom po polročných preťahoch spustili.

(...)

V minulosti sa v rámci programu rozdeľovalo okolo 15 miliónov eur. Tento rok je to o šesť miliónov menej. Ministerstvo avizovalo, že peniaze presunuli na „adresnú podporu kultúrnych pamiatok vo vlastníctve štátu“. Rezortu sme sa pýtali, na ktoré pamiatky konkrétne tieto financie šli. Ostali sme bez odpovede.“

Chcú obnovovať hrady, Šimkovičovej rezort však brzdí peniaze. Je to výsmech, hovorí združenie

Lenka Haniková, Korzár, 6. septembra 2024

<https://korzar.sme.sk/c/23380311/chcu-obnovovat-hrady-simkovicovej-rezort-vsak-brzdi-peniaze-je-t-o-vysmech-hovori-zdruzenie.html>

„Štát v minulosti posielal po rozhodnutí komisie peniaze organizáciám už v máji, aby mohli obnovovať hrady a zámky počas letných mesiacov. Tento rok však ani v septembri nevedeli, či budú ich projekty podporené. Peniaze z dotačnej výzvy Obnovme si svoj dom, ktorú vyhlásili ešte vlani v novembri, pritom majú prípadní úspešní žiadatelia vyčerpať do konca roka.

Združenia, ktoré obnovujú historické hrady, sa do výzvy zapájajú pravidelne už roky a s peniazmi počítajú. S výzvou nikdy nebol takýto problém ani podľa šéfa združenia Zachráňme hrady Ratibora Mazúra. Mazúr upozorňuje, že to môže postaviť občianske združenia či obce do ťažkej situácie. Ak totiž peniaze dostanú a nestihnú ich preinvestovať, musia dotácie vrátiť. Platí tiež, že ich musia investovať efektívne.“

Táto sezóna je už stratená. Šimkovičová mešká s dotáciami na opravy hradov a kaplniek

Peter Getting, redaktor, SME, 1. júla 2024

<https://kultura.sme.sk/c/23350456/kulturne-pamiatky-simkovicova-dotacie-obnov-hrady.html?ref=av-center>

„Na alarmujúcu situáciu upozorňuje Rudo Mlích. Pod jeho vedením na Starom hrade pracujú dobrovoľníci už šiesty rok. „... na Starhrade máme urobený statický posudok, že v podstate je nebezpečnou zrúcaninou,... kde sa sype murivo, padajú kamene zo stropu, chodia tam turisti, hrozí úraz.“ S organizáciou Zachráňme hrady pritom ministerstvo kultúry nekomunikuje.“

„V minulosti bolo v marci – apríli už rozhodnuté, v máji prišli finančné prostriedky. Tento rok však do začiatku júna komisie ani nezasadli.“

„Projekt Obnovme si svoj dom má šesť podprogramov, minulý rok sa prihlásilo 960 žiadostí. Všetci, čo sa starajú o pamiatky, dobrovoľníci, obce, vlastníci, správcovia, nevedia, na čom sú.“

„Ohrozené sú samotné práce na záchrane pamiatok. Hrozí všeobecne zastavenie continuity pri záchrane pamiatok a takisto, že peniaze, ktoré sa investovali do rozpracovaných objektov z minulých rokov, sa znehodnotia a nedokončené objekty budú podliehať degradácii.“

„Pri záchrane pamiatok používame tradičné historické materiály, teda tie, z ktorých pamiatky stavali, kameň, vápno, piesok, vodu a sopečný prach. Táto malta nesmie premrznúť, preto sme limitovaní časom.“

„Slovensko vychádza v starostlivosti o kultúrne pamiatky zle ešte aj v porovnaní s krajinami V4. Finančný tok do pamiatok u nás sa nedá porovnať s tým, čo do nich dávajú v Poľsku, Maďarsku, Česku. Dotácie pritom rozvíjajú aj ekonomiku a udržateľnosť pracovných miest.“

3.3. Protestná akcia Čierne vlajky na slovenských hradoch

Na kolabovanie programu Obnovme si svoj dom, neodborné a neskoré pridelovanie financií z dotačného programu reagovali správcovia časti ohrozených pamiatok **protestným vyvesením čiernych vlajok alebo symbolickým vypnutím osvetlenia pamiatky**. Chceli tak upozorniť na skutočnosť, že aj tá minimálna finančná podpora obnovy pamiatok zo strany štátu skolabovala. Do protestu sa zapojili desiatky pamiatok po celom Slovensku.

SLOVENSKÉ PAMIATKY, VYVESTE ČIERNE VLAJKY

https://www.facebook.com/cierne.diery?ref=embed_post

Pamiatky po celom Slovensku sú ohrozené. Hrady, zámky a kaštiele nemôžu štrajkovať, ale urobia to za nich ich správkynia a správcovia, ktorým na nich záleží najviac. **Od pondelka 30. septembra vyvesia na svoje budovy čierne vlajky, alebo symbolicky zhasnú osvetlenie.** Nech aj bežní ľudia vedia, že sa deje niečo vážne.

Ministerstvo kultúry pod vedením Marty Šimkovičovej a Lukáša Machalu paralyzovalo pomoc pamiatkam a znížilo objem financií v programe o šesť miliónov eur. V tomto roku rozhodli len o niektorých dotačných podprogramoch. Ďalšie stále čakajú. Peniaze prídu tak neskoro, že ich niektorí správcovia nestihnú ani použiť. Dôsledok? Murárska sezóna je prerušená. Archeologické a pamiatkové výskumy stoja. Cez strechy zateká a nebudú opravené pred zimou. Koľko pamiatok ju neprežije?

• SPÁJAME SA DO PROTESTU. Vyveste čierne zástavy, zhasnite svoje osvetlenie. Zoznam neustále narastá bez ohľadu na politické presvedčenie.

(Podpísaných takmer 50 pamiatok.)

Takú situáciu ako tento rok ešte nezažili. Hrady a pamiatky idú do protestu, vyvesia čierne vlajky

Michal Dudoň, SME, 30. 9. 2024

<https://kultura.sme.sk/c/23391180/hrady-pamiatky-ministerstvo-kultury-protest.html?ref=temacl>

Mesto Prešov vztýčilo na hradobnom múre čiernu vlajku a kritizuje ministerstvo kultúry za neschválenie dotácie

Ivan Kriššák, SITA, 7. 10. 2024

<https://sita.sk/mesto-presov-vztycilo-na-hradobnom-mure-ciernu-vlajku-a-kritizuje-ministerstvo-kultury-za-neschvalenie-dotacie/>

„Jedným zo žiadateľov, ktorý kritizuje Ministerstvo kultúry SR, je aj **mesto Prešov, ktoré vztýčilo čiernu vlajku na hradnom múre**. Podľa mesta nemali byť zohľadnené názory odbornej komisie programu. Aj napriek úspešnému hodnoteniu projektu (v žiadanej sume 52 155€) dostali všeobecné oznámenie o ich nepodporení s odôvodnením bodového výsledku. Prešovský projekt získal 38 bodov, pričom podľa primátora mesta Prešov, Františka Olhu, boli medzi úspešnými žiadateľmi aj projekty s menším získaným ohodnotením. **Zdôraznil, že podporu získali slabšie ohodnotené projekty s vyššími žiadanými sumami.**“

3.4. Otvorený list poslancem zboru proti vyvlastňovaniu kultúrnych pamiatok štátom

Chcú zoštátňovať pamiatky, ale blokujú ich obnovu

Súčasná vláda usiluje o zintenzívnenie kontroly nad inštitúciami aj formou snahy o vyvlastnenia pamiatok, ktoré patria samosprávam.

Minister životného prostredia SR Tomáš Taraba žiada presunutie Hradu Devín do vlastníctva štátu. Údajným dôvodom je, že Bratislava sa o pamiatku dostatočne nestará. Taraba tiež chce, aby mal štát 100% majetkový podiel aj pri ďalších pamiatkach, ktoré označil za strategické.

Taraba tvrdí, že štát má viac zdrojov na starostlivosť o pamiatky. Devín pritom minulý rok prešiel obnovou a modernizáciou informačného systému a popularita hradu rastie. **Naopak, kaštieľ v Rusovciach, ktorý vlastní štát, čakal dvadsaťdva rokov na rekonštrukciu.**

S argumentom o nedostatočnej starostlivosti pracuje Ministerstvo kultúry aj pri odôvodnení nedávneho odobrania Kaštieľu Budmerice od miestneho správcu Obecné služby Budmerice, s.r.o., s ktorým k 5. augustu vypovedali zmluvu o spolupráci. **Výsledkom je uzavretie expozície kaštieľa pre návštevníctvo uprostred letnej sezóny.**

Nominantstvo SNS sa bije do hrude so svojím záujmom o záchranu pamiatok, pritom Ministerstvo kultúry SR tento rok dosiaľ nebolo schopné rozhodnúť o dotáciách vo výzve na pamiatkovú obnovu. **Komisia výzvy, ktorá bola zostavená až v druhej polovici mája, nestihla termín rozhodnutia o dotáciách v júni, keď sa plánujú renovačné práce.**

Čerpanie dotácie z výzvy je tak ohrozené pre množstvo pamiatok po celom Slovensku. Ministerstvo sa v súvislosti s meškaním rozhodnutia zaštiťuje stanoviskom, že „dotácia z tohto programu nie je nárokovateľná“ a ide o „dobrovoľný príspevok štátu a nikto naň nemá zákonný nárok.“

Reči o zoštátnení hradu Devín sú pritom v prvom rade dymovou clonou, ktorá má odvieť pozornosť od neschopnosti a deštruktívnosti ministra Tarabu a ministerky Šimkovičovej. Práve ministerka Šimkovičová zodpovedá za škandalózne neprerozdelenie dotácií na obnovu pamiatok, a práve minister Taraba zodpovedá za zlyhávajúci Plán obnovy v jeho rezorte.

Žiadame rezorty riadené nominantstvom SNS, aby sa prestali vyhrážať vyvlastnením pamiatok, ktoré patria samosprávam, a aby bezodkladne prerozdělili dotácie určené pre pamiatkovú obnovu.

Otvorená Kultúra!

Bratislava a iné mestá na Slovensku, 27. 6. 2024

Dodatok: **Materiál MK SR z roku 2022, návrh priorit na obnovu NKP:**

<https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2022-546>

„Stavebnotechnickému stavu v správe pamäťových a fondových a iných kultúrnych inštitúcií zriaďovaných ústrednými orgánmi štátnej správy SR, taktiež nebola v ostatných desaťročiach venovaná dostatočná pozornosť. Z uvedeného dôvodu je možné konštatovať, že stav objektov – NKP vo vlastníctve štátu nie je dobrý – doslova sa dá povedať, že štát nie je príkladom pre bežných vlastníkov v oblasti starostlivosti o svoje kultúrne dedičstvo.“

3.5. Avizované zrušenie Odboru ochrany pamiatkového fondu Pamiatkového úradu SR

Odbor ochrany pamiatkového fondu je jediným špecializovaným odborným metodickým pracoviskom zabezpečujúcim výskumnú činnosť v oblasti ochrany pamiatok. Jeho pracovníčky pripravujú metodiky obnovy a poskytujú kľúčovú odbornú expertízu v oblasti ochrany a obnovy pamiatkového fondu. **S odôvodnením konsolidácie bude toto oddelenie zrušené a 12 z jeho pracovníkov*čok bude prepustených.**

Pamiatkový úrad SR, rovnako ako Krajské pamiatkové úrady, je pritom už niekoľko rokov personálne poddimenzovaný. Len pre porovnanie pripomeňme, že v Českej republike sa o dvojnásobný počet pamiatok stará 10 násobne početnejšia pamiatkarská obec.

Na zrušení Odboru ochrany pamiatkového fondu je ale znepokojujúca aj ďalšia vec, a tou je **hrubé narušenie kontinuity a ohrozenie odbornosti budúcich postupov pri ochrane pamiatok.** Zrušenie odboru veľmi citlivo vnímajú aj vysoké školy, ktoré vzdelávajú budúcich pamiatkarov a pamiatkarky. Tento krok považujú za spochybnenie ich vzdelávacieho úsilia a narušenie dlhodobej produktívnej spolupráce v oblasti ochrany kultúrneho dedičstva medzi vzdelávacou a výkonnou zložkou pamiatkovej starostlivosti. **Svoje znepokojenie vyjadrili ministerke kultúry aj štatutári*ky Filozofickej fakulty UK, Fakulty architektúry a dizajnu STU a VŠVU.**

Na základe neoficiálnych informácií, ktoré prenikli z MK SR, sa nazdávame, že rušenie Odboru ochrany pamiatkového fondu je prvým krokom k pripravovanej redukcii pamiatkového fondu, pamiatkových zón a území. Tento **zámer uvažuje o redukovaní pamiatkového fondu o 80%, čo by v praxi znamenalo zrušenie ochrany vyše 8 000 z aktuálnych niečo viac ako 10 000 chránených národných kultúrnych pamiatok.** Dôsledky takého zásahu do integrity slovenského kultúrneho dedičstva by boli nepredstaviteľné a nezvratné.

Pamiatkový úrad čaká prepúšťanie, odborníci sa obávajú, že je to začiatok jeho konca

Jana Močková, 21. 10. 2024, Denník N

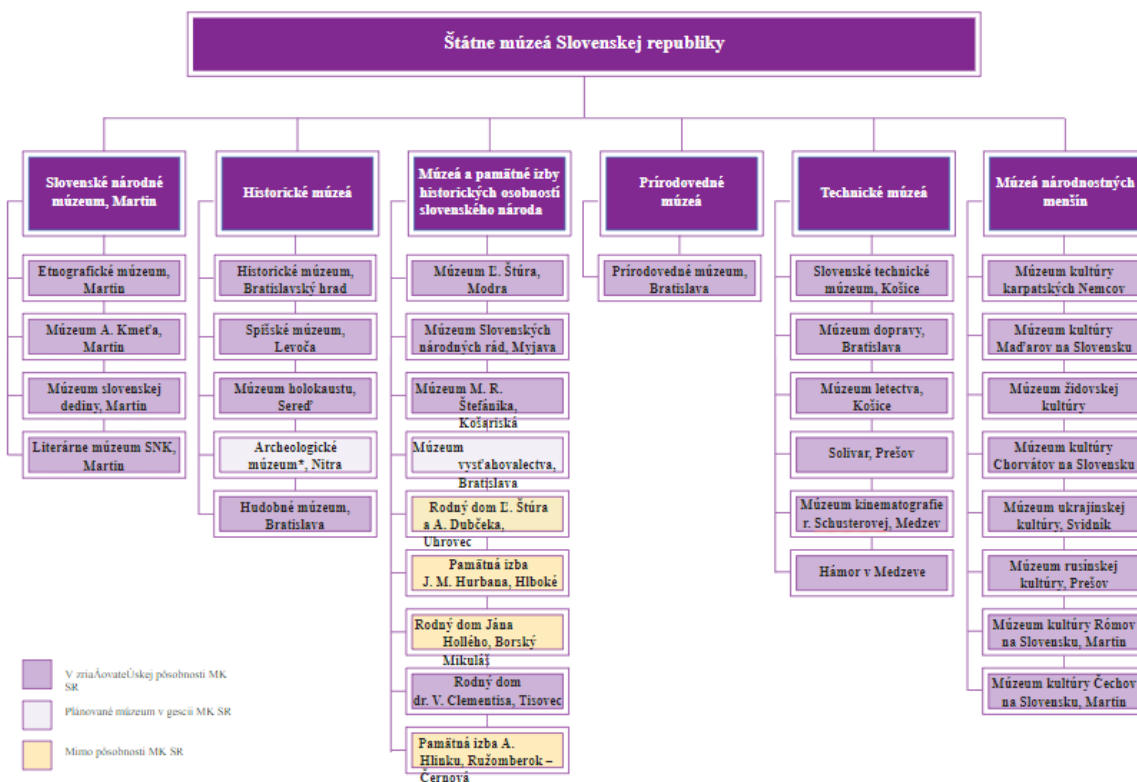
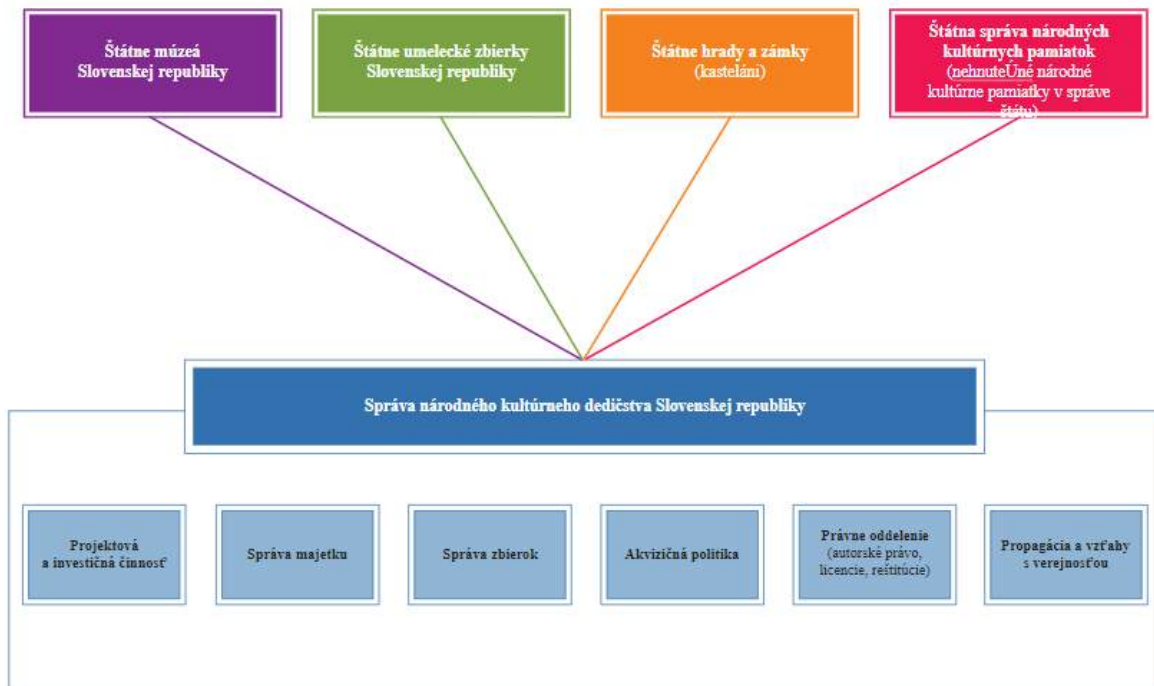
<https://dennikn.sk/4261291/pamiatkovy-urad-caka-prepustanie-odbornici-sa-obavaju-ze-je-to-zaciatok-jeho-konca/>

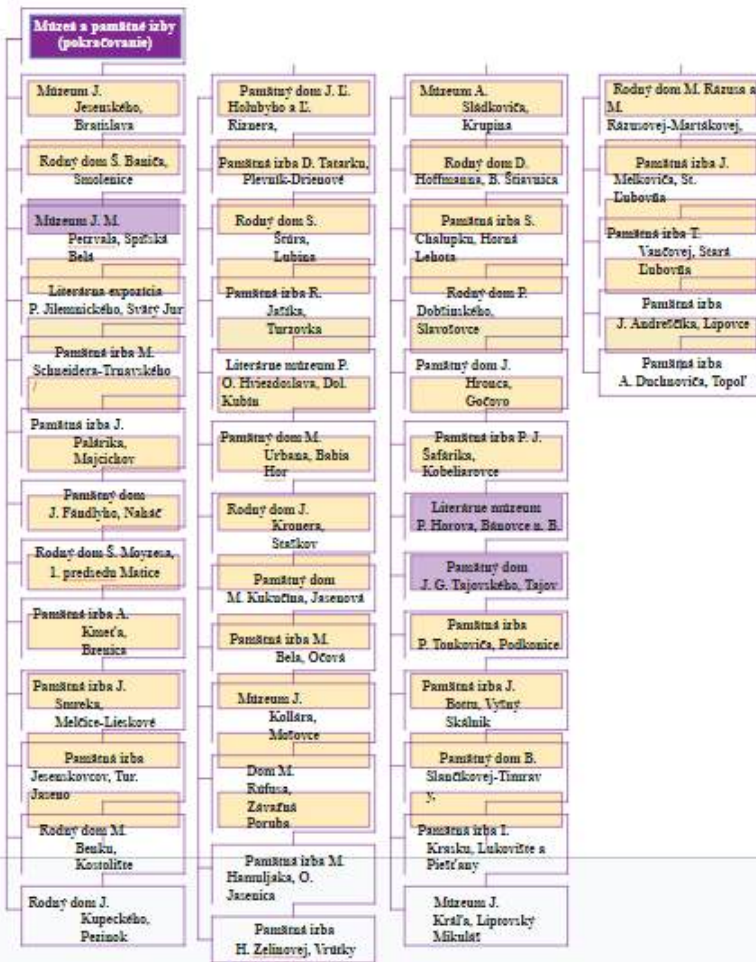
4. Deštrukčný plán reštrukturalizácie zbierkotvorných inštitúcií

Ministerstvo kultúry SR v tichosti a bez akejkoľvek diskusie s odbornou obcou chystá zásadnú reorganizáciu zriaďovaných kultúrnych inštitúcií. Proces sa pripravuje pod taktovkou generálneho riaditeľa služobného úradu MK SR Lukáša Machalu. Verejnosť sa o ňom dozvedela vďaka bývalému riaditeľovi Inštitútu kultúrnej politiky Marcelovi Časovi, ktorý pre plánovanú reorganizáciu vypracoval v rámci činnosti IKP analýzu realizovateľnosti.

- Plánovaná zmena sa má dotknúť **300 nehnuteľností, 2.000 zamestnancov, 1,3 mil. návštevníkov a zbierkových predmetov v hodnote minimálne pol miliardy eur.**
- Reorganizácia počíta so zásahom do kompetencií miest, obcí a samospráv a zoštátnením vybraných zbierkotvorných inštitúcií.
- Výsledkom má byť aj **zrušenie erbových inštitúcií ako napríklad SNM (založené v roku 1893), SNG (z roku 1948) či Pamiatkový úrad (z roku 1951).** Namiesto nich majú vzniknúť štyri dnes neexistujúce „slovenské národné“ subjekty.
- V prípade realizácie pôjde o najväčšiu reorganizáciu kultúrnych inštitúcií od vzniku SR.
- Nie je známy žiadny cieľ tohto radikálneho zásahu.
- Žiadny zo zamýšľaných krokov nie je súčasťou programového vyhlásenia vlády.
- Marcel Čas vypracoval nižšie uvedenú analýzu na pokyn vedúcich pracovníkov MK SR, čo dokazuje jeho e-mailová korešpondencia s nimi (predmetná komunikácia bola sprístupnená novinárskej obci).

4.1. Schéma plánovanej reorganizácie

- V zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR
- Pôsobnosť zriadená v rámci MK SR
- Múzeá pôsobiaci MK SR

4.2. Analýza realizovateľnosti

Správa národného kultúrneho dedičstva SR – zhodnotenie realizovateľnosti

Vypracovalo IKP, 6. 8. 2024

Zhrnutie

- Sekcia kultúrneho dedičstva (SKD) navrhuje nové usporiadanie viacerých organizácií MK SR a ich pobočiek, ktoré chce spojiť s vybranými objektmi iných zriaďovateľov do 4 nových subjektov patriacich pod Správu národného kultúrneho dedičstva.
- Reorganizácia v inštitúciách a vznik Správy národného kultúrneho dedičstva SR by si vyžadovali minimálne 2,5 roka, a teda najskôr by mohla vzniknúť v roku 2027. Proces zmien, ktorými by bolo potrebné prejsť, má viacero fáz, ktoré ovplyvňujú dĺžku trvania reorganizácie: legislatívne zmeny, presun majetku a inventarizácia majetku.
- Finančne najnáročnejšia by bola časť presunu majetku, kde sa pravdepodobne počíta s odkúpením, alebo zoštátnením majetku v odhadovanej hodnote 1,8 mil. eur, pričom prevádzkové náklady rezortu kultúry by sa odhadom navýšili o 814-tis. eur. V čase konsolidácie verejných financií nie je jasné, z akých zdrojov by sa tieto výdavky pokryli.

- Zmeny v inštitúciách ovplyvnia nielen ich regulárny chod, ale aj ich renomé a návštevníkov. Dotknuté inštitúcie navštevuje ročne viac ako 1,3 mil. návštevníkov a spravujú zbierkové predmety v hodnote min. 500 mil. eur¹.
- Navrhovanej reorganizácii chýba explicitne stanovený cieľ, ktorý by umožňoval navrhovať alternatívne riešenia, prípadne vyhodnotiť efektivitu navrhovaného riešenia. Návrh je taktiež finančne a časovo náročný, pričom obsahuje mnoho nejasností pri zlučovaní inštitúcií. Prípadná realizácia takéhoto veľkého zásahu v sebe nesie značné komunikačné a reputačné riziká. IKP odporúča stanoviť cieľ reorganizácie, zanalyzovať súčasný stav múzejnej siete a uvažovať nad alternatívnymi riešeniami naplnenia stanovených cieľov a zlepšenia súčasnej činnosti.

Správa národného kultúrneho dedičstva – návrh SKD

Sekcia kultúrneho dedičstva (SKD) navrhuje nové usporiadanie viacerých organizácií MK SR a ich pobočiek, ktoré chce spojiť s vybranými objektmi iných zriaďovateľov do 4 nových subjektov. Táto reorganizácia by sa týkala 8 organizácií MK SR (SNM, SNG, STM, ŠVK BB, SNK, PÚ SR, Bibiana, Danubiana)², 11 registrovaných múzeí a galérií v zriaďovateľskej pôsobnosti rôznych miest a VÚC, 9 múzejných zariadení a 24 pamätných domov a múzeí patriacich obciam. Jednalo by sa o reorganizáciu, resp. faktické zrušenie 131 až 76-ročných organizácií (SNM založené v roku 1893³, SNG založené v roku 1948 a STM založené v roku 1947).

Výsledkom reorganizácie by mali byť 4 nové subjekty patriace pod Správu národného kultúrneho dedičstva: Štátne múzeá Slovenskej republiky, Štátne umelecké zbierky Slovenskej republiky, Štátne hrady a zámky (kasteláni) a Štátna správa národných kultúrnych pamiatok (nehnutelné národné kultúrne pamiatky v správe štátu).

Vzhľadom na rozsah zvažovanej zmeny je potrebné brať do úvahy aspekty procesu reorganizácie, ktorými sú legislatívne zmeny, presun majetku a inventarizácia. Tieto aspekty majú vplyv na priebeh a rýchlosť, akou je možno zmenu uviesť do platnosti. Návrh ráta nielen so zásahom do súčasnej legislatívy, ale pravdepodobne aj so zoštátnením majetku 54 rôznych entít pod rôznymi zriaďovateľmi VÚC, miest a obcí. Dôležitou súčasťou takejto reorganizácie je aj inventarizácia, ktorá sa týka dlhodobého hmotného majetku a záväzkov a špecifickej kategórie majetku, pod ktorú spadajú zbierkové predmety a archívne dokumenty⁴.

Časový rámec

Reorganizácia v inštitúciách a vznik novej Správy národného kultúrneho dedičstva SR by si vyžadovali minimálne 2,5 roka, najskôr by teda mohla vzniknúť v roku 2027 (Schéma 1). Viaceré kroky v celom procese sú časovo náročné, po prijatí novej legislatívy je však možné viaceré kroky realizovať súbežne. Jednotlivé oblasti by si vyžadovali nasledovné časové obdobie na ich zrealizovanie:

- A) **Z legislatívneho hľadiska** je potrebné počítať minimálne s 8 mesiacmi, v prípade väčších zmien a zásahov s viac ako 12 mesiacmi.

¹ Podľa výšky nákupnej hodnoty zbierok, spracovanie IKP na základe údajov z ESEZ a CEDVU (2023).

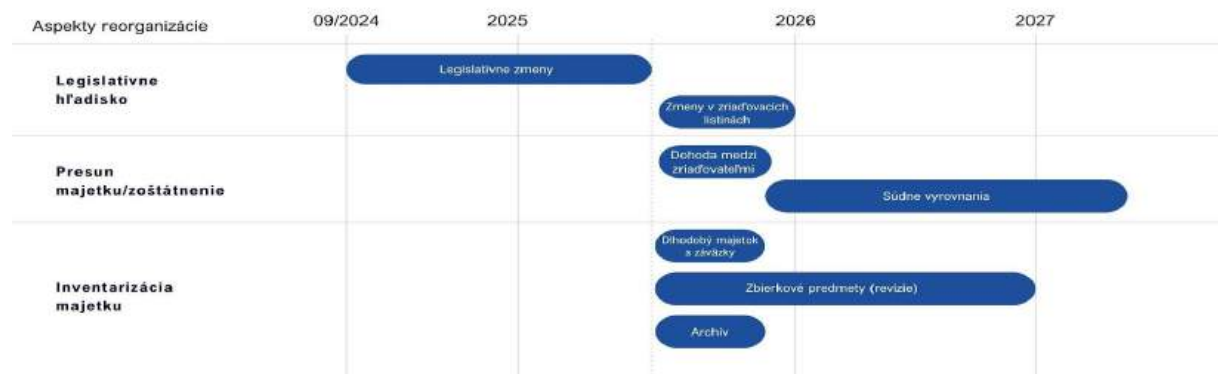
² ŠVK BB a SNK sa zmena dotkne čiastočne, nakoľko zriaďujú ako svoj organizačný útvar múzeá.

³ Založená ako Muzeálna slovenská spoločnosť v Martine.

⁴ Týka sa len inštitúcií tvoriacimi archív: SNM, SNG, STM, PÚSR.

- B) Z hľadiska presunu majetku/zoštátnenia je potrebné počítať s niekoľkými mesiacmi, v prípade súdnych vyrovnaní sa proces môže natiahnuť aj na 18 mesiacov.
- C) Z hľadiska inventarizácie majetku:
- i. dlhodobého hmotného majetku a záväzkov je potrebné počítať minimálne s dvoma mesiacmi.
 - ii. zbierkových predmetov je potrebné počítať minimálne s 1 – 18 mesiacmi.
 - iii. archívnych dokumentov je potrebné počítať s dvoma mesiacmi.

Schéma 1 Časový harmonogram zmien pre vytvorenie Správy národného kultúrneho dedičstva SR

Zdroj: IKP, spracovanie IKP

A) Legislatíva

Reorganizácia SKD v inštitúciách by sa z legislatívneho hľadiska dotkla troch zákonov, ktoré by bolo potrebné novelizovať, prípadne vytvoriť nanovo. Jedná sa o zákon o múzeách a o galériách (definujúci existenciu SNM, SNG, STM)⁵, zákon o ochrane pamiatkového fondu (definujúci existenciu PÚ SR)⁶ a čiastočne aj zákon o knižniciach (definujúci, že SNK zriaďuje ako svoj organizačný útvar múzeum)⁷, nakoľko aj knižnice prevádzkujú múzeá. Zmeny v zákonoch by sa týkali nielen názvov organizácií, ale aj pôsobnosti organizácií po reorganizácii. Následne je potrebné počítať aj so zmenami v zriaďovacích listinách.

Minimálna dĺžka zmien zákonov by mala trvať 8 mesiacov, v prípade väčších zmien je potrebné počítať s viac ako 12 mesiacmi. Dĺžka legislatívnych zmien sa odvíja od množstva zmien a zásahov do aktuálnych zákonov. Vzhľadom na dĺžku trvania zmien v zákonoch o FPU a RTVS je možné predpokladať minimálny časový rámec v dĺžke 8 mesiacov na zmenu vo všetkých dotknutých zákonoch. V prípade väčších zmien týkajúcich sa znenia zákonov a boli by potrebné aj konzultácie s dotknutými subjektami, je možné predpokladať dĺžku zmien ako pri mediálnom zákone prijatom v roku 2022 viac ako 12 mesiacov.

B) Presun majetku/zoštátnenie

⁵ Zákon č. 206/2009 Z. z. o múzeách a o galériách a o ochrane predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

⁶ Zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu

⁷ Zákon č. 126/2015 Z. z. predmetov kultúrnej hodnoty a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 38/2014 Z. z.

Pod návrhom SKD sa má vyvlastniť 54 objektov pamätných domov, ktoré sú pod múzeami⁸ a samosprávou⁹ a 2 galérie (Príloha 1). Keďže nie je zrejmé, ako má prebehnúť presun tohto majetku aktuálne v inej zriaďovateľskej pôsobnosti, dĺžka trvania tejto časti procesu, môže kolísať od pár mesiacov do približne 2,5 roka. V prípade, že sa MK SR dohodne s ďalšími zriaďovateľmi múzeí, galérií a pamätných izieb, je možné predpokladať rýchlejší proces presunu majetku v dĺžke niekoľkých mesiacov. Ak by sa však nebolo možné s inými zriaďovateľmi dohodnúť a bude nasledovať súdne vyrovnanie, proces sa môže natiahnuť na 18 mesiacov¹⁰.

Je otáznе, z akých finančných prostriedkov má byť zmena SKD realizovaná v čase konsolidácie verejných financií. Na základe zákona o vyvlastňovaní¹¹ je pri vyvlastňovaní nevyhnutné majiteľov vyplatiť, odhadovaná minimálna hodnota predmetného majetku iných zriaďovateľov je 1,8 mil. eur (Príloha 2). MK SR pritom nemá v rozpočte voľné finančné prostriedky, ktoré by na takýto účel mohli byť využité a v čase konsolidácie verejného rozpočtu sa, naopak, hľadajú riešenia smerujúce k úsporám. Prevádzkové náklady týchto inštitúcií by navýšili prevádzkové náklady rezortu kultúry o 814-tis. eur (Príloha 3). K vyvlastňovaniu pritom, podľa zákona o vyvlastňovaní, môže dôjsť len za špecifických podmienok, pri ktorých môžu prebiehať súdy aj niekoľko rokov.

Zoštátnenie majetku má vzhľadom na minulosť Slovenska silné negatívne asociácie a môže predstavovať pre Ministerstvo kultúry SR komunikačné riziko. Keďže viacero múzeí a pamätných domov je v zriaďovacej pôsobnosti nižších úrovní verejnej správy, pravdepodobne má dôjsť k tzv. zoštátneniu, keďže tieto objekty prejdú do štátneho vlastníctva.

C) Inventarizácia majetku

i. Inventarizácia dlhodobého hmotného majetku a záväzkov

Nakoľko reorganizácia SKD obnáša aj vytvorenie nových inštitúcií, je nevyhnutné vykonať mimoriadne inventarizácie majetku podľa zákona o účtovníctve¹². Cieľom inventarizácie je overiť, či stav majetku, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov v účtovníctve zodpovedá skutočnosti. **V prípade, ak neprebehne mimoriadna inventarizácia a dôjde k problému, nebude možné identifikovať, ktorý štatutár nesie zodpovednosť za pochybenie.**

Inventarizácia majetku organizácií SKD by trvala najmenej 2 mesiace. V posledných rokoch došlo k podobnej zmene medzi zriaďovateľmi pri Múzeu SNP, ktoré prešlo zo zriaďovacej pôsobnosti MK SR pod Ministerstvo obrany SR. Inventarizácia jeho dlhodobého majetku trvala 2 mesiace, pričom na každú budovu v jeho správe bola jedna inventarizačná komisia, spolu boli teda nasadené 4 inventarizačné tímy. Aktuálne zamýšľaná zmena SKD by sa mala dotknúť min. 8 inštitúcií MK SR, pri ktorých by bolo potrebné inventarizovať 237 budov (Príloha 2), čo by znamenalo nasadenia oveľa väčšieho množstva ľudských zdrojov, aby sa inventarizácia vedela vykonať v čo najkratšom čase.

Akákoľvek reorganizácia v inštitúciách je spojená aj s tzv. miniauditom majetkovo-hospodárskych záležitostí týkajúcich sa ľudských zdrojov, financií a účtovníctva. Všetky dotknuté subjekty potrebujú

⁸ Balneologické múzeum; Múzeum mesta Bratislavy, Múzeum A. Sládkoviča, Krupina; Múzeum J. Kráľa; Múzeum Pezínok; Oravské múzeum; Trenčianske múzeum; Záhorské múzeum Skalica; Západoslovenské múzeum.

⁹ Napr. Mesto Bratislava, Žilinský samosprávny kraj, Mesto Krupina, Mesto Liptovský Mikuláš a rôzne obce.

¹⁰ MS SR, Štatistická ročenka 2023, Občianskoprávne veci, dostupné na:

https://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/III.-1-Obcianskopravne-veci_2023.pdf

¹¹ Zákon č. 282/2015 Z. z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

¹² Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve.

mať zosumarizované údaje za rôzne oblasti: zamestnanci, majetok, verejné obstarávania, pohľadávky a záväzky, došlé faktúry, výnosy a zostatky na súvahách.

ii. Inventarizácia zbierkových predmetov

Z pohľadu správy majetku predstavuje zbierkový fond špecifickú kategóriu majetku, ktorého stav sa overuje v súlade so zákonom o múzeách a galériách mimoriadnou komplexnou revíziou zbierkového fondu. Uvedený zákon stanovuje povinnosť zriaďovateľovi nariadiť takúto revíziu v mimoriadnych situáciách, pod ktorú, podľa IKP spadá aj zmena zriaďovateľa s delimitáciou majetku, či zmena právnickej osoby.

Predmetom reorganizácie SKD sú zbierky v správe múzeí a galérie zriadenými MK SR vo výške 4,4 mil. kusov zbierkových predmetov¹³, pri vykonaní mimoriadnej revízie je teda potrebné počítať s približne 18 mesiacmi. Podľa veľkosti zbierky revízie zvyknú trvať 1 – 18 mesiacov, vzhľadom na počet zbierkových predmetov vo výške niekoľkých miliónov je potrebné rátať s horným odhadom trvania revízie.

Vykonanie mimoriadnej revízie a pripravenie presunu elektronickej evidencie je potrebné aj v objektoch, ktoré sú aktuálne pod iným zriaďovateľom. Pod návrhom pre Štátne umelecké zbierky sú zahrnuté aj 2 galérie pod zriaďovateľom Prešovského samosprávneho kraja a mesta Turčianske Teplice, ktoré majú spolu 438¹⁴ kusov zbierkových predmetov. Podobne aj pod Pamätnými domami sa nachádza 20 objektov, ktoré patria múzeám iných zriaďovateľov, v ktorých je taktiež uložených min. 9 100 kusov zbierkových predmetov, pri ktorých je potrebné vykonať revíziu pred akýmkoľvek presunom.

Odborná revízia zbierkového fondu poskytne preberajúcemu štatutárovi informácie aj o problémoch, ktorým subjekty čelia. Pri nevykonaní revízie zbierkových predmetoch nastáva informačné vákuum pre preberajúceho štatutára ohľadne stavu zbierkových predmetov, čo so sebou nesie nemalé riziká, v niektorých prípadoch dokonca z nezrovnalostí môžu vyplývať aj trestnoprávne dopady pre štatutárov. Aj pri prechode Múzea SNP pod Ministerstvo obrany SR neprebehla odborná revízia zbierok aj napriek odporúčaniam vecnej sekcie Ministerstva kultúry SR, čo môže mať v budúcnosti neželané následky.

Na Slovensku pritom existuje vypuklý problém s chýbajúcimi zbierkovými predmetmi, keďže pri rôznych presunoch a delimitáciách boli realizované nedôkladné revízie zbierok. V deviatich múzeách zriadených MK SR, ktoré sú predmetom návrhu už podľa súčasných informácií chýba 6007¹⁵ predmetov. Predmety chýbajú kvôli administratívnym pochybeniam v minulosti, alebo boli odcudzené.

Ďalším problémom je aj neúplná katalogizácia zbierkových predmetov spred roka 2017. V ôsmich múzeách MK SR existuje takýto problém pri skoro 69-tisíc zbierkových predmetoch. Jedná sa najmä o predmety, ktoré sa retrokatalogizujú po prechode múzejných evidencií z fyzických na elektronické. Predmetné múzea odhadujú, že je možné tieto zbierky v rámci súčasných odborných kapacít

¹³ Navyše, zmena by sa týkala aj Danubiany a Bibiany, ktoré nie sú registrované múzeá ani galérie.

¹⁴ Múzeum Andyho Warhola má 438 kusov zbierkových predmetov a Galéria Mikuláša Galandu 156 kusov.

¹⁵ Na základe prieskumu MK SR z roku 2023. Pozn.: 65 % všetkých múzeí a galérií eviduje chýbajúce zbierkové predmety. Počet chýbajúcich zbierkových predmetov je min. 25 tisíc na celom Slovensku.

skatalogizovať 2. stupňovo do 15 rokov, v prípade navýšenia odborných kapacít, keďže túto činnosť musí vykonať špecialista, je možné zámer realizovať do 3 rokov. Odborné spracovania môžu takisto poukázať na nezrovnalosti v prípadných počtoch kusov.

iii. Inventarizácia archívnych dokumentov

V rámci návrhu SKD je taktiež potrebné zahrnúť archívy do delimitačných protokolov.¹⁶ Nakoľko sa nejedná o administratívne náročnú činnosť, mohla by byť vykonaná v priebehu dvoch mesiacov. Archívy predstavujú špecifickú kategóriu majetku, ktorá sa týka inštitúcií tvoriacich archív, čiže SNM, SNG, STM a PÚ SR. Archívne fondy a archívne zbierky sú evidované v samostatnej evidencii archívnych dokumentov príslušného archívu.

Nejasnosti súvisiace s navrhovanou reorganizáciou

Návrh SKD obsahuje viacero nejasností pri zlučovaní inštitúcií a nie je zjavné ani zdôvodnenie zásahu do existujúcej štruktúry. Taktiež nie je jasný kľúč výberu v rámci reorganizácie existujúcich pobočiek múzeí a galérií, ako aj zaradovanie inštitúcií, ktoré sú aktuálne pod inými zriaďovateľmi. Pre nové organizačné jednotky sú z návrhu SKD nejasné zmeny pre:

1) Štátne umelecké zbierky:

- a) V zozname sú zahrnuté inštitúcie, ktoré nemajú zbierku podľa múzejného zákona (Danubiana, Bibiana). Pre tieto inštitúcie je potrebný odlišný manažérsky prístup.
- b) Do zoznamu sú vybrané 2 regionálne galérie (zriaďovateľ Prešovský samosprávny kraj a obec Turčianske Teplice), pričom nie je jasné zdôvodnenie, prečo práve tieto boli zaradené na zoznam.

2) Štátne hrady a zámky:

- a) V zozname štátnych hradov a zámkov sú zaradené aj také, ktoré nie sú „kastelánske“, ale prezentujú inú zbierku, ako napr. Múzeum bábkarských kultúr a hračiek hrad Modrý Kameň, expozícia Mednyanský pod SNG v Strážkach.
- b) Vo viacerých prípadoch dochádza k rozdeleniu objektov, ktoré sú pod jednou inštitúciou, majú spoločnú evidenciu, prepojené odborné činnosti a depozitáre. Zbierky by sa tak museli rozdeliť medzi dve novovzniknuté organizácie a týkajú sa napr. SNM - Hudobného múzea (zámer je oddeliť od Hudobného múzea v Bratislave – pobočku kaštieľ Dolná Krúpa), SNM - Spišského múzea (zámer je oddeliť od Spišského múzea v Levoči – pobočku Spišský hrad), SNM – Múzea kultúry Maďarov (zámer je oddeliť od Múzea kultúry Maďarov v Bratislave – pobočku kaštieľ Imrého Madácha v Dolnej Strehovej) a ďalších.

3) Štátne múzeá Slovenskej republiky:

- a) Prírodovedné múzeá - nie je jasný výber múzeí
- b) Technické múzeá - zoznam obsahuje len pobočky STM okrem jednej, ktorá je zaradená medzi pamätné izby.
- c) Pamätné domy - nie je jasný výber historických osobností, viaceré významné historické osobnosti v návrhu chýbajú (napr. rodný dom Ľudmily Podjavorinskej, Múzeum sestier Royových). Pri múzejných pamätných domoch je potrebné spĺňať prísnejšie pravidlá ochrany a bezpečia priestorov ako pri ostatných pamätných domoch, v ktorých nie sú zbierkové predmety, ale len predmety kultúrnej hodnoty, resp. iné predmety.

¹⁶ Ústrednú evidenciu archívnych dokumentov zo všetkých archívov z celého územia SR vedie Ministerstvo vnútra SR (odbor archívov a registratúr) v spolupráci s jednotlivými archívami.

- d) V prípade viacerých pamätných domov by došlo k vyňatiu objektu z existujúceho múzea, v rámci ktorého je vedená spoločná evidencia zbierkových predmetov s múzeom, prepojené odborné činnosti, ako aj depozitáre, čo vie takisto pridať do časovej náročnosti.
- 4) **Štátna správa národných kultúrnych pamiatok** (nehnutelné národné kultúrne pamiatky v správe štátu):
- a) nie sú známe plány pre reorganizáciu Pamiatkového úradu, no predpokladom je zásah do pamiatkového zákona.

Odporúčania

1. Preskúmať alternatívne riešenia

Návrh reorganizácie SKD nezrejmuje zdôvodnenie zásahu do súčasnej múzejnej siete, preto je nemožné poskytnúť alternatívne riešenia. Nie sú zrejmé dôvody reorganizovania aktuálne fungujúcej múzejnej a galerijnej siete, ktorá je výsledkom decentralizácie spred 20 rokov. Dotknuté inštitúcie fungujú na Slovensku niekoľko desiatok rokov a zásah do ich integrity potrebuje mať jasné zdôvodnenie. Fungujúce inštitúcie majú nepochybne priestor na zlepšenie, avšak podľa odporúčania IKP je najprv potrebné identifikovať cieľ, či prípadné problémy a až následne uvažovať nad alternatívnymi riešeniami, ktoré by zlepšili aktuálny chod.

2. Stanoviť si explicitný cieľ reorganizácie

Reorganizácii SKD chýba cieľ, pre ktorý by sa mal takýto zásah vykonať, keďže návrh neobsahuje zanalyzovanie aktuálnej siete, príp. ich problémov. Vykonanie zmeny bez stanovenia cieľa môže priniesť zníženie efektivity z dôvodu narušenia chodu, bez vzniku adekvátnej spoločenskej protihodnoty.

3. Zanalyzovať aktuálny stav

Na relevantné zásahy do aktuálne fungujúceho systému je potrebné analyzovať súčasný stav, identifikovať slabé miesta a problémy, pre ktoré sa budú hľadať alternatívne riešenia. Bez poznania a zmapovania aktuálneho fungovania siete múzeí nie je možné vykonať informované rozhodnutia, ktoré zlepšia jej stav. IKP preto odporúča realizovať Analýzu súčasnej múzejnej siete, na základe ktorej bude možné identifikovať potenciál pre akékoľvek zásahy.

4. Dodržať legislatívne, majetkové a inventarizačné kroky

Na akúkoľvek reorganizáciu inštitúcií je potrebné vykonať legislatívne, majetkové a inventarizačné kroky, ktoré sú nevyhnutnou súčasťou takéhoto procesu. Ak by sa tak nestalo, vykonávateľ reorganizácie sa vystavuje rizikám, ktoré môžu mať negatívne dopady. Pri zmene zriaďovateľa pri Múzeu SNP napríklad nedošlo k inventarizácii zbierkových predmetov, čo môže mať v budúcnosti negatívne následky v prípade chýbajúcich zbierkových predmetoch.

5. Dbáť na komunikačné a reputačné riziko navrhovanej reorganizácie

Zmeny v inštitúciách, ktoré sú v chode zasiahnu aj ich renomé a návštevníkov, dotknuté inštitúcie každoročne navštevuje viac ako 1,3 mil. návštevníkov (Príloha 3). Zamýšľaná reorganizácia sa

významne dotkne regulárneho chodu inštitúcií, môže narušiť jej návštevnosť, jej renomé, ako aj partnerské vzťahy zo zahraničnými inštitúciami. V dotknutých inštitúciách pracuje v súčasnosti 1 953 zamestnancov, ktorí by s neprediskutovanou reorganizáciou nemuseli súhlasiť. Vzhľadom na obrovskú veľkosť navrhovanej reorganizácie, by takýto krok, bez adekvátneho zdôvodnenia na verejnosti mohol predstavovať značné komunikačné a reputačné riziko.

Prílohy

Príloha 1 Múzeá a pamätné izby podľa návrhu SKD

Status pamätnej izby	Počet objektov
Pamätná izba so zbierkou pod múzeami:	20
• Balneologické múzeum	1
• Múzeum mesta Bratislavy	1
• Múzeum A. Sládkoviča, Krupina	1
• Múzeum J. Kráľa	2
• Múzeum Pezinok	1
• Oravské múzeum	3
• Trenčianske múzeum	1
• V zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR	7
• Záhorské múzeum Skalica	2
• Západoslovenské múzeum	1
Plánované múzeum v gescii MK SR	1
Múzejné zariadenie - v majetku obcí	9
Samozvané pamätné izby - v majetku obci	24
SPOLU	54

Zdroj: MK SR, spracovanie IKP

Príloha 2 Prehľad majetku, budov a podlahovej plochy vo vybraných ROPO

Organizácia	Dlhodobý hmotný majetok ¹⁷ , v eur			Počet budov (v správe a v nájme)	Podlahová plocha, v m ²
	2021	2022	2023		
Múzeum SNP	3 767 262	3 833 349	5 311 618	N/A	N/A
Zriaďovateľ MK SR					
SNG	61 839 766	87 212 278	89 604 981	10	75 681
SNM	38 895 298	40 883 332	47 025 848	139	60 501
STM	5 920 870	6 599 979	6 278 492	32	37 843
PÚ SR	3 613 933	5 053 523	4 885 055	56	29 605

¹⁷ Do dlhodobého hmotného majetku sú zarátané: pozemky, stavby, samostatné hnutelné veci a súbory hnutelných vecí a dopravné prostriedky.

SNK – Literárne múzeum & Slovanské múzeum A. S. Puškina	N/A ¹⁸	N/A	N/A	4	8 279
Spolu: Zriaďovateľ MK	110 269 867	139 749 112	147 794 376	237	203 630,00

Iný zriaďovateľ/ vykazované samostatne vo Finstat

Múzeum moderného umenia	230 500	159 013	150 827	N/A	N/A

Iný zriaďovateľ / odhad¹⁹

Pamätná izba so zbierkou pod múzeami (20) ²⁰	N/A	N/A	663 635	20	9 500
Múzejné zariadenie - v majetku obcí (9)	N/A	N/A	298 636	9	4 275
Samozvané pamätné izby - v majetku obci (24)	N/A	N/A	796 363	24	11 400
Spolu: Iný zriaďovateľ	N/A	N/A	1 758 634	53	25 175

Zdroj: Finstat, MK SR, spracovanie IKP

Príloha 3 Prehľad zamestnancov, rozpočtu a počtu návštevníkov vo vybraných ROPO

Organizácia	Počet zamestnancov	Rozpočet, v eur	Počet návštevníkov
Zriaďovateľ: MK SR			
SNG	195	9 244 171	153 136
SNM	1 171	20 993 378	943 057
STM	148	2 597 485	111 650
PÚ	381	8 949 132	-
SNK – Literárne múzeum a Slovanské múzeum A. S. Puškina	15	371 389	29 236
Spolu: Zriaďovateľ MK	1 910	42 155 555	1 237 079

¹⁸ Literárne múzeum a Slovanské múzeum nie sú vo Finstat samostatne vykazované.

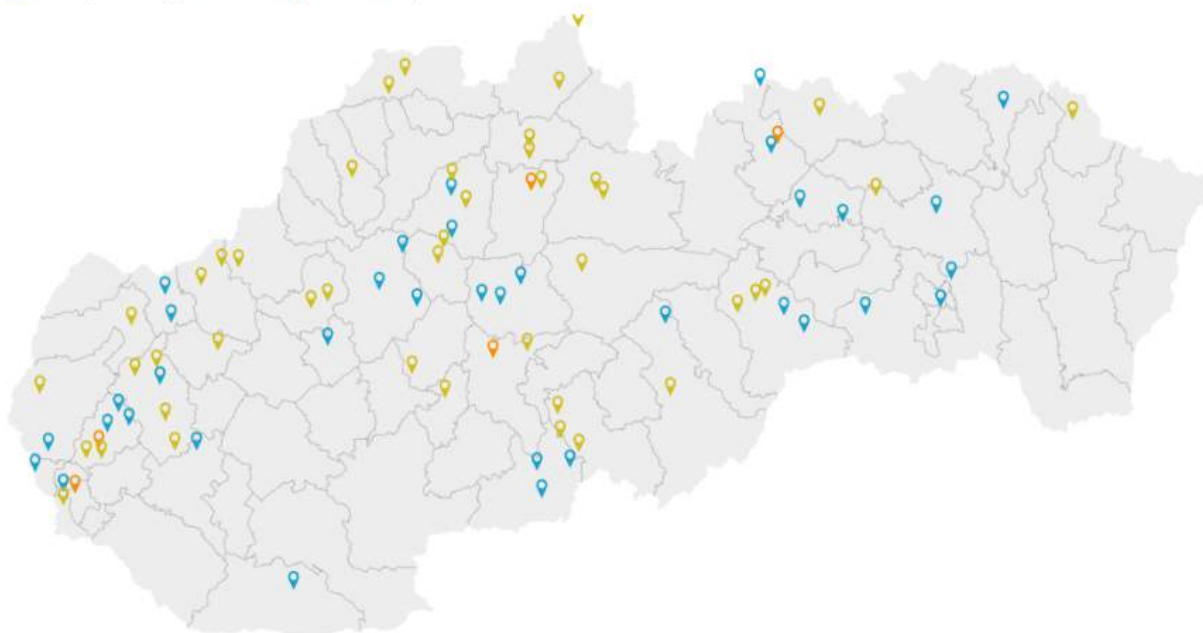
¹⁹ Prepočet dlhodobého majetku na základe výšky dlhodobého majetku STM a prepočet podlahovej plochy podľa Múzea kinematografie rodiny Schusterovej v obci Medzev.

²⁰ Prepočet podľa Mestského múzea Štúrovo.

Iný zriaďovateľ			
Múzeum moderného umenia	13	370 469	19 376
Galéria v Turčianskych tepliciach	2,53	31 514	1 894
Iný zriaďovateľ / odhad			
Pamätná izba so zbierkou pod múzeami (20) ²¹	20	226 000	19 500
Múzejné zariadenie - v majetku obcí (9)	2	50 580	4 500
Samozvané pamätné izby - v majetku obcí (24)	6	135 600	12 000
Spolu	43,5	814 163	37 894
<i>Zdroj: KULT, spracovanie IKP</i>			

Prehľad múzeí, galérií a pamätných izieb na Slovensku, ktorých by sa dotkla reorganizácia SKD

- Múzeá a ich pobočky (zriadené MK SR)
- Galérie a ich pobočky (zriadené MK SR)
- Múzeá a pamätné izby (mimo zriaďovacej pôsobnosti MK SR)

Zdroj: MK SR, spracovanie IKP v Datawrapper

²¹ Prepočet podľa Mestského múzea Štúrovo

5. Situácia v kultúrnych fondoch

Jedným z hlavných zámerov nového vedenia MK SR sa krátko po jeho nástupe stalo **mocenské ovládnutie kultúrnych fondov**. Martina Šimkovičová po verejnom vyhlásení, keď vyhlásila, že „*LGBTI+ mimovládky nedostanú zo štátneho rozpočtu ani cent*“ začala v januári 2024 kritizovať menšinové zastúpenie ministerských nominantov*iek v radoch fondov a celkovo nízky dosah ministerstva na rozhodovania o podpore jednotlivých projektov.

11. januára 2024 doručila **skupina koaličných poslancov** do parlamentu **novely zákonov o Fonde na podporu umenia a o Audiovizuálnom fonde**. Obsahom návrhov bola snaha zvýšiť kontrolu nad fondami cez navýšenie počtu ministerských nominantov v dozorných komisiách fondov. Už v tom čase však opozičné poslankyne a poslanci spolu s odbornou verejnosťou upozorňovali na to, že **návrhy sú iba zásterkou pred väčšími štrukturálnymi zmenami, ktoré mali prísť ako ďalšie pozmeňovacie návrhy priamo v pléne parlamentu počas druhého čítania**.

Krátko pred začiatkom aprílového zasadnutia Národnej rady SR a krátko pred druhým čítaním predmetného doplňujúceho zákona bol na Výbore NR SR pre kultúru a médiá predložený **pozmeňovací návrh poslancu NR SR Romana Michelka**. Keďže jeho obsah do výraznej miery mení podobu zákona o FPÚ, spôsob jeho predloženia obišiel štandardné legislatívne procesy a znemožnil odbornú diskusiu k nemu. Pozmeňovací návrh cez **účelové navýšenie počtu členstva rady fondu vytvára väčšinu ministerských nominantov*iek v rade fondu** a zároveň **mení kompetencie odborných komisií, ktoré sa stávajú iba poradným orgánom** a ich rozhodovanie nemá žiaden záväzný charakter pre nanovo-sformovanú **radu, ktorá môže rozhodovať o podporených projektoch ľubovoľne**.

Proti pozmeňovaciemu návrhu napísala Otvorená Kultúra! otvorený list poslancovému zboru (kapitola 4.1), v ktorom navrhované zmeny kritizuje. Zároveň spolu s Anténou - sieťou pre nezávislú kultúru iniciovala zber podpisov pod **vyhlásenie členstva odborných komisií FPU** (kapitola 4.3) s cieľom apelovať, aby poslanci a poslankyne pozmeňovací zákon neodhlasovali a avizovali, že prijatie pozmeňovacieho zákona bude nezlúčiteľné s ich ďalším pôsobením v odborných komisiách. Spolu s aktivitami Otvorenej Kultúry! a Antény - siete pre nezávislú kultúru sa **proti novele zákona vyhlásením postavili aj desiatky kultúrnych inštitúcií po celom Slovensku** ([link](#)).

Výsledkom aktivizácie odbornej verejnosti bolo **spomalenie schvaľovacieho procesu** a prehodnocovanie prístupu niektorých poslancov a poslankýň zo strany HLAS - sociálna demokracia. **Vývoj situácie bol následne ovplyvnený atentátom na premiéra**, po ktorom sa aprílová schôdza prerušila ešte pred hlasovaním o predmetnom pozmeňovacom návrhu. Hlasovanie o novele zákona sa po prestávke uskutočnilo na májovej schôdzi.

V deň druhého čítania o zákone zorganizovala Otvorená Kultúra! **protest pred Národnou radou SR, kde boli prítomní*é predstavitelia*ľky širokej kultúrnej obce zastúpenej z celého Slovenska**. Aj napriek tomu **bola novela zákona dňa 21. 5. 2024 schválená**, a to hlasmi všetkých poslancov a poslankýň koalície.

Rokovanie o **novele zákona o Audiovizuálnom fonde** sa uskutočnilo na júnovej parlamentnej schôdzi. Opäť sa zopakovala situácia, keď zásadný **pozmeňovací návrh predložil predkladateľ Karol Farkašovský (SNS) iba pár dní pred hlasovaním**. V reakcii na absenciu akejkoľvek diskusie s odbornou verejnosťou a na obsah novely zákona, ktorou sa významne mení fungovanie fondu, sa **ozvala široká audiovizuálna odborná verejnosť reprezentovaná všetkými relevantnými asociáciami a**

združeniami. V otvorenom liste poslaneckému zboru (kapitola 4.3) upozornili na nedostatky novelizovaného zákona a pravdepodobné negatívne vplyvy na fungovanie fondu a celkovej činnosti audiovizuálneho prostredia. Aj **napriek verejne deklarovaneému nesúhlasu odbornej verejnosti koalícia novely zákona o AVF schválila**, pričom pre čo najrýchlejšie schválenie prerušili diskusiu v treťom čítaní, čím porušili rokovací poriadok a [podľa poslankyne Zory Jaurovej aj Ústavu SR](#).

Obe novely zákonov vstúpili do platnosti 1. augusta 2024. Implementácia zmien z novelizovaných zákonov do fungovania fondov pritom stále trvá a nie je kompletne ukončená ani na konci októbra 2024.

Najvýraznejšie sa zmeny doposiaľ dotkli fungovania rád fondov. Zatiaľ čo do rady FPU ministerstvo nominovalo osoby blízke vedeniu MK SR, rada Audiovizuálneho fondu bola dlho nekompletná a neschopná prijímať rozhodnutia o pridelení dotácií. Pri prvej nominácii do rady Audiovizuálneho fondu, pri ktorej malo ministerstvo vymenovať osobu na základe návrhu producentského prostredia, **obišlo nominácie od všetkých relevantných producentských asociácií** a prijalo nomináciu v podobe Štefana Dlugolinského. Voči tejto voľbe sa producentské prostredie ozvalo otvoreným listom a žiadalo jeho okamžité odvolanie (kapitola 4.4).

5.1. Vyjadrenie členstva odborných komisií FPU pred prijatím novely Zákona o FPU

Vážené poslankyne a poslanci Národnej rady Slovenskej republiky,

Ako vymenovaní členovia a členky odborných komisií FPU sme znepokojení pozmeňujúcim a dopĺňujúcim návrhom poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Romana Michelka k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. v znení neskorších predpisov.

Členstvom odborných komisií FPU sme sa stali na základe nominácií z radov odbornej kultúrnej obce, voči ktorej cítíme záväzok a zodpovednosť pri výkone tejto funkcie. Odborné komisie FPU ročne vyhodnotia cca 5.000 žiadostí o dotáciu, čo pri priemernom rozsahu žiadosti cca 10 normostrán (vrátane príloh), znamená 50 tisíc normostrán textu. Sú to hodiny a hodiny náročnej a finančne podhodnotenej práce, ktorú robíme, pretože nám záleží na tom, aby boli z obmedzených verejných zdrojov podporené tie najkvalitnejšie projekty. Nie vždy sa zhodneme a zasadnutia odborných komisií sprevádzajú dlhé a často konfrontačné diskusie. To je však podstatou demokratického a nezaujatého systému redistribúcie verejných zdrojov.

Pozmeňujúci návrh poslanca Michelka má presadiť, aby odborné komisie získali status poradného orgánu Rady fondu. V nej, ako v hlavnom rozhodovacom orgáne Fondu, bude osem členov z trinástich menovaných ministrom alebo ministerkou kultúry bez návrhu. V praxi to znamená, že práca pri hodnotení projektov, ako i odborný kredit hodnotiteľov*iek, môžu nakoniec legitimizovať svojvoľné rozhodnutia Rady, s ktorými sa nemusia stotožňovať. Alebo že bude táto práca úplne zbytočná.

Vnímame nutnosť zlepšovať niektoré prvky vo fungovaní FPU. To je ale prirodzenou súčasťou fungovania každej relevantnej inštitúcie, ktorou FPU nepochybne je. Cieľom návrhu poslanca

Michelka je však transformovať odborný a nezaujatý mechanizmus redistribúcie verejných zdrojov na štátny, či ministerský. Je to dvojsečná zbraň, ktorá sa s ďalšou vládou môže obrátiť proti žiadateľom a žiadateľkám z okruhu poslanca Michelka, pre ktorých sa podľa vlastných slov snaží nastoliť spravodlivosť. My však tento návrh odmietame z principiálnych dôvodov. Rovnako ako ďalšie návrhy z rezortu SNS je totiž pokusom, ako limitovať, či v tomto prípade znefunkčniť možnosti občianskej a odbornej participácie na správe vecí verejných a nahradiť ich straníckymi mocenskými rozhodnutiami „zhora“.

Odmietame robiť odborné alibi rozhodnutiam Rady a akceptovať úlohu bezmocného komparzu. **Pozmeňujúci návrh poslanca Michelka je pre nás neakceptovateľný a nezlučiteľný s naším ďalším pôsobením v odborných komisiách FPU.**

Apelujeme na Vás, aby ste hlasovali PROTI pozmeňujúcemu a doplňujúcemu návrhu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Romana Michelka k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. v znení neskorších predpisov.

V Bratislave, 17. 4. 2024

Podpísaných 176 členov a členiek odborných komisií FPU

5.2. [Otvorený list poslancnému zboru proti prijatiu pozmeňovacieho návrhu k Zákonu o Fonde na podporu umenia](#)

Otvorený list poslancnému zboru NR SR

Chceme, aby o rozdeľovaní verejných prostriedkov rozhodovali odborné komisie, nie ministerskí*é nominanti*tky!

Vážené poslankyne a vážení poslanci Národnej rady Slovenskej republiky,

dňa 11. 4. 2024 bol na Výbore NR SR pre kultúru a médiá predložený pozmeňovací a doplňujúci návrh poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Romana Michelka k návrhu zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. v znení neskorších predpisov (tlač 151).

Pozmeňovací a doplňujúci návrh prichádza krátko pred aprílovým zasadnutím Národnej rady Slovenskej republiky a krátko pred druhým čítaním o predmetnom návrhu zákona. Obsah pozmeňovacieho a doplňujúceho návrhu pritom obsahuje zmeny, ktoré výrazne zasahujú do podoby zákona o Fonde na podporu umenia. Spôsob predkladania pozmeňovacieho a doplňujúceho návrhu obchádza štandardný legislatívny proces a nedáva priestor pre odbornú diskusiu. Zabraňuje tak občianskej, ako i odbornej participácii na formovaní znenia návrhu.

Súčasťou pozmeňovacieho a doplňujúceho návrhu je navýšenie počtu členov rady z 9 na 13, pričom sa navyšuje počet členov rady, ktorých menuje a odvoláva Minister kultúry Slovenskej republiky zo 4 na 8. Ide o účelovú zmenu, ktorou Ministerstvo kultúry získa väčšinu v rade,

čím mocensky ovládne rozhodovací proces o pridelovaní finančných prostriedkov. Vymenovať nových členov a členky bude môcť Ministerstvo kultúry SR bez návrhu, čím je ohrozená odborná legitimita rady ako štatutárneho a riadiaceho orgánu Fondu.

Pozmeňovacím a doplňujúcim návrhom sa tiež výrazne menia kompetencie orgánov Fondu na podporu umenia, čím sa neprímerane posilní kompetencia Rady fondu, ktorá získa monopol na rozhodovanie o poskytnutí finančných prostriedkov. Prácu odborných komisií pri hodnotení stoviek predložených projektov tak bude môcť Rada bez udania dôvodu spochybniť a odmietnuť, čo čo pre odbornú verejnosť predstavuje neakceptovateľné podriadenie odborných hodnotení komisie preferenciám rady.

Odborné komisie, v ktorých v súčasnosti pôsobia desiatky relevantných odborníkov a odborníčok na jednotlivé podprogramy, a ktorých práca je finančne podhodnotená, sa prijatím predmetného pozmeňovacieho a doplňujúceho návrhu stanú iba poradným orgánom a na ich odborné hodnotenia projektov nebude musieť rada pri rozhodovaní o pridelovaní finančných prostriedkov vôbec prihliadať. Hrozí tak, že odborníci a odborníčky z hodnotiacich komisií budú svojimi menami legitimizovať svojvoľné rozhodnutia rady FPU, s ktorými sa nemusia stotožňovať, alebo že hodiny ich práce pri študovaní a hodnotení projektov jednoducho vyjdú nazmar.

Pozmeňovací a doplňujúci návrh poslanca NR SR Romana Michelka prináša zmeny v zákone o Fonde na podporu umenia v takom rozsahu, ktorý si vyžaduje odbornú diskusiu v štandardnom legislatívnom procese. V jeho súčasnej podobe by sa jeho prijatím ohrozila nezávislosť a verejnoprávna funkcia inštitúcie.

Pre vyššie uvedené dôvody Vás preto vyzývame, aby ste zahlasovali **PROTI** pozmeňovaciemu a doplňujúcemu návrhu poslanca Národnej rady Slovenskej republiky Romana Michelka k návrhu zákona o Fonde na podporu umenia (tlač 151).

5.3. [Stanovisko Otvorenej Kultúry! k schváleniu novely zákona o Fonde na podporu umenia](#)

21. mája 2024 bola v Národnej rade SR schválená novela zákona o Fonde na podporu umenia z dielne SNS, predložená prostredníctvom poslaneckého návrhu Romana Michelka. Platforma Otvorená Kultúra! k nej vydáva nasledovné stanovisko:

Vyjadrujeme dôrazný nesúhlas so znením schválenej novely zákona. Ide o nástroj, prostredníctvom ktorého aktuálne vedenie Ministerstva kultúry SR politicky ovládne kultúrnu scénu na Slovensku. O podpore projektov bude namiesto odborných komisií rozhodovať politicky nominovaná Rada, ktorá môže bez udania dôvodu odrezať od podpory neželané subjekty a naopak, môže podporovať subjekty s nízkou kvalitou produkcie, ale priaznivou ideologickou orientáciou. Rada fondu sa tak de facto stane cenzorským orgánom.

Otvorená Kultúra! ostro odsudzuje aj spôsob prijatia zákona bez odbornej diskusie. Schválené znenie novely nebolo možné verejne pripomienkovať, pretože bolo predložené až v druhom parlamentnom čítaní. O návrhu neprebehla žiadna komunikácia s odbornou verejnosťou. Riaditeľovi fondu, ktorý bol prítomný na dvoch zasadaniach mediálneho výboru, nebolo počas diskusie k predloženému zákonu udelené slovo. Kultúrna obec vyjadrovala svoje

kritické stanovisko verejne, vecne, odborne a napokon aj na proteste priamo pred parlamentom, avšak nebola v ničom vypočutá.

Otvorená Kultúra! podnikne kroky, ktorými sa pokúsi zastaviť účinnosť predmetnej novely. Obrátíme sa na súčasnú prezidentku Slovenskej republiky Zuzanu Čaputovú, rovnako aj na zvoleného prezidenta Petra Pellegriniho a na základe odbornej argumentácie budeme žiadať, aby novelu zákona vetovali.

Otvorená Kultúra! sa obracia na všetky členky a všetkých členov odborných komisií FPU, ktorí a ktoré podpísali Vyhlásenie o odstúpení z členstva v odborných komisiách, aby do chvíle, kým novela zákona nenadobudne účinnosť, zotrvali vo svojich pozíciách a naďalej si v rámci fondu plnili svoje úlohy. Fond na podporu umenia sa až do momentu nadobudnutia účinnosti novely riadi pôvodným zákonom a odborné komisie majú plnú rozhodovaciu kompetenciu.

Otvorená Kultúra! bude verejne informovať o svojich ďalších krokoch. V prípade, že novela zákona nadobudne účinnosť, Otvorená Kultúra! podporí signatárov a signatárky Vyhlásenia v ich pôvodne avizovanom odstúpení. Zároveň pre podpísané členky a členov odborných komisií prikladáme zdôvodnenie nášho stanoviska, aby mohli na základe poskytnutých argumentov urobiť svoje vlastné uvážené a informované rozhodnutie.

Koordináčny tím platformy Otvorená Kultúra!
23. mája 2024

5.4. [Nominanti*ky ministerky Šimkovičovej blokujú činnosť rady FPU](#)

Vedenie Ministerstva kultúry SR sa snaží ideologicky ovládnuť prerozdelenie financií určených na podporu nezávislej kultúry. Zároveň je kvôli jeho amatérskemu konaniu a neodborne pripravenému pozmeňovaciemu zákonu celý podporný systém paralyzovaný.

Po pozmeňovacom zákone, ktorým sa zmenil zákon o Fonde na podporu umenia, boli do Rady FPU ministerstvom vymenovaní*é noví*é členovia a členky. Podľa novej legislatívy má právomoc rozhodovať o podpore projektov z Fondu na podporu umenia 13-členná Rada fondu. **Odborné komisie, ktoré o projektoch rozhodovali doteraz, budú mať pri podpore projektov iba odporúčací hlas.**

V kompetencii Rady je aj zvolenie či odvolanie riaditeľa, vymenovanie a odvolanie členov odborných komisií a voľba členov do jednotlivých komisií.

Medzi novo vymenovaným členstvom sú aj ľudia blízki ministerke Šimkovičovej. Klavirista Richard Rikkon bol jej hosťom v TV Slovan a výtvarník Ondrej Zimka ml. ešte v januári 2024 vystúpil v diskusnej relácii Pozrime sa na to na TA3, kde obhajoval jej kontroverzné výroky. Zimka vo februári tohto roka v relácii Diskusia na palete tvrdil, že "progresívni liberáli" obsadili školy, komisie a galérie. Znevažoval tvorbu popredného slovenského výtvarníka Andreja Dúbravského a tvrdil, že v spoločnosti sa pretláča satanizmus.

Krátko po odvolaní riaditeľa Slovenského národného divadla a riaditeľky Slovenskej národnej galérie Zimka napísal: „*Milá samozvaná (...) kultúrna obec, vy ste tým skutočným útočníkom na slovenskú kultúru!*“

Ondrej Zimka ml. bol v minulosti neúspešným žiadateľom o dotáciu Fondu, čo vysvetľuje tým, že komisie obsadili progresívci a on nebol pre odbornú komisiu politicky vyhovujúci. Teraz bude ako člen Rady rozhodovať o podpore projektov, nastavovaní cieľov fondu a priorit podporenej činnosti fondu na konkrétne obdobie.

Napriek menovaniu nových členov a členiek sa na prvé dva termíny zasadnutia rady (30. augusta a 11. septembra) nominanti ministerky Šimkovičovej nedostavili, **čím rada nebola uznášaniaschopná**. Práve na predmetných zasadnutiach sa mali vyhlasovať nové podporné výzvy. Podľa slov jedného z nových (a dnes už odvolaného) členov rady Jána Hrkúta sa nové členstvo zasadnutí **nezúčastňovalo zámerne, a to na povel od generálneho tajomníka služobného úradu Lukáša Machalu**. Akonáhle toto nariadenie nominant ministerstva Ján Hrkút porušil, bol bez vysvetlenia odvolaný.

Rada FPU do tretice úspešne zasadla a dňa 18. septembra odhlasovala vyhlásenie výziev na rok 2025. Aj napriek tejto skutočnosti **nebola schopná spracovať akýkoľvek iný bod programu zasadnutia**. V rade stále chýbali dvaja členovia*ky a tretia členka, p. Babiaková, bola účastná len na tomto jedinom zasadnutí, po ktorom odstúpila.

23. októbra vymenovala ministerka nového člena rady, Ing. Viktora Magica, o ktorom nikto z kultúrnej obce predtým nepočul. Na rokovaní rady 23. októbra bol predložený program rokovania s 8 bodmi, z ktorých 1. bod bolo schválenie programu a 8. bod záverečné zhrnutie. Nominant ministerky kultúry v úvode rokovania navrhol, aby sa z rokovania vypustili body 2. — 7., čiže všetky body, ktoré boli pripravené na prerokovanie. O tomto jeho návrhu rada rokovala 1,5 hodiny. Uvedený príklad ilustruje na jednej strane absolútnu odbornú nepripravenosť nominantov a nominantiek ministerky kultúry, na strane druhej ich zrejmu, až grotesknú snahu paralyzovať chod inštitúcie.

V aktuálnej rade (koniec októbra 2024) nie je prítomný žiadny odborník*čka na oblasť tradičnej kultúry a folklorizmu, čo je sféra zasahujúca stovky žiadateľov. Je to o to kurióznejšie, že MK SR sa hrdí práve podporou tradičnej kultúry. Existuje podozrenie, ktoré nominanti*ky ministerky kultúry nijako nevyvrátili, že viacerí*é z nich nespĺňajú zákonnú požiadavku na výkon funkcie člena rady, a to minimálne 5 rokov praxe v oblasti kultúry a kreatívneho priemyslu.

Rada FPU sa s novým členstvom stáva neefektívna a vážne tým ohrozuje fungovanie celého kultúrneho sektora na Slovensku.

O (ne)fungovaní rady FPU prináša správu krátka reportáž zo zasadnutia 18. septembra, ktorá bola publikovaná na webe časopisu Kapitál.

Neverím, tak nehlasujem alebo pár poznámok zo zasadnutia Rady FPU

Michaela Hučko Pašteková, Kapitál, 19. 9. 2024

<https://kapital-noviny.sk/neverim-tak-nehlasujem/>

5.5. **Otvorený list poslancemú zboru proti prijatiu novely Zákona o Audiovizuálnom fonde**

Vážené poslankyne, vážení poslanci Národnej rady Slovenskej republiky.

Národná rada SR sa na aktuálnej schôdzi zaoberá novelou zákona o Audiovizuálnom fonde. Krátko pred začiatkom rozpravy k návrhu v druhom čítaní zverejnil predkladateľ pozmeňovacie

návrh, ktorý na rozdiel od znenia návrhu v prvom čítaní výrazným spôsobom zasahuje do fungovania fondu.

Široká filmová obec reprezentovaná profesionálnymi a záujmovými združeniami podpísanými pod týmto listom má zásadné výhrady voči navrhovaným zmenám zákona o Audiovizuálnom fonde, pretože podkopávajú princípy odborného a nezávislého rozhodovania o finančnej podpore slovenskej audiovizie.

Audiovizuálna tvorba na Slovensku prešla za ostatných 15 rokov veľkým vývojom. Po období stagnácie je vo výbernej kondícii: slovenské filmy vidia v kinách každý rok státisíce divákov a diváčok, ďalšie milióny na televíznych obrazovkách a zároveň sú oceňované aj v zahraničí. Po celom Slovensku fungujú desiatky filmových klubov a vďaka ústretovým podmienkam a vysoko profesionálnemu prostrediu sem čoraz častejšie prichádzajú nakrúcať medzinárodné produkcie. Najväčšiu zásluhu na tomto vývoji má Audiovizuálny fond, ktorý filmovému prostrediu poskytol systematickú finančnú podporu založenú na princípoch odbornosti a nezávislosti od politických reprezentácií.

Navrhovaná novela zákona toto všetko ohrozuje. Zásadné zmeny sa týkajú rady AVF. Počet jej členov a členiek sa má zmeniť z pôvodných 9 na 13, pričom 5 členov alebo členiek rady bude menovať ministerka kultúry bez návrhov z profesionálneho prostredia. Ministerka kultúry môže svojich zástupcov a zástupkyne v rade kedykoľvek odvolať bez udania dôvodu, čo môže vážne ovplyvniť nezávislosť ich rozhodovania.

Rada má podľa predloženého pozmeňovacieho návrhu získať kompetenciu schvaľovať podporu projektom, ktoré odporučia odborné komisie. Na schválenie podpory bude potrebných 9 hlasov, čo znamená, že bez súhlasu ministerstvom volených zástupcov a zástupkyň schválenie podpory nebude možné. Kompetencia schvaľovať podporu projektom dosiaľ patrila riaditeľovi fondu. Prenos kompetencie na radu nabúra princíp vyváženej delby moci, na ktorom bol Audiovizuálny fond vybudovaný, pretože zúži moc do rúk jedného orgánu fondu na úkor ostatných.

Ministerstvo kultúry sa podobne ako pri zákonoch o STVR a FPU snaží získať kontrolu nad žiadateľmi a žiadateľkami aj nad obsahom diel podporovaných z verejných zdrojov. V prípade, že konkrétny projekt alebo konkrétny žiadateľ či žiadateľka nebudú ideologicky, politicky či z iných dôvodov vyhovovať záujmom MK SR, ministerstvo bude môcť ich podporu blokovať. Priamy politický vplyv sa nebude týkať iba nakrúcania filmov, ale aj ich distribúcie, filmových festivalov, výskumných projektov alebo modernizácie kín.

Nutnosť rozhodnúť o podpore projektov a o voľbe či odvolaní riaditeľa 9 hlasmi z 13 namiesto obvyčajnej väčšiny môže značne obmedziť fungovanie fondu – najmä v prípade, ak zloženie rady nebude kompletné, ako je to aj v súčasnosti, keď pre nečinnosť MK SR ostáva od januára tohto roku jedno miesto v rade neobsadené.

Rada AVF má zároveň získať možnosť rokovať neverejne, čím by odborná verejnosť prišla nielen o možnosť kontroly, ale zároveň by sa sťažilo zapájanie profesionálneho prostredia do fungovania fondu. V súčasnosti je každé rokovanie rady, s výnimkou dvoch konkrétnych prípadov špecifikovaných v zákone, verejné. Podľa navrhovanej novely by rada získala možnosť sama rozhodnúť o tom, že bude rokovať s vylúčením verejnosti, pričom tak môže urobiť bez udania dôvodu, hocikedy a ak bude chcieť – vždy.

Avizované zmeny ohrozujú životaschopnosť celého filmového priemyslu. Doba výroby jedného audiovizuálneho diela štandardne prekračuje rámec jedného volebného obdobia. Politicky motivované rozhodnutia ministerských nominantov a nominantiek môžu ohroziť vznik diel, ktorých výroba sa už začala a uvrhnúť do špirály neistoty novopodporené projekty, ktoré môžu prísť o podporu v budúcich produkčných fázach, keď dôjde k zmenám vo vláde po parlamentných voľbách. Pre ďalší rast slovenskej audiovizie je kľúčová stabilita výrobného a dotačného prostredia a tá sa vylučuje s možnosťou, že o podpore projektov môže rozhodnúť politicky nominovaná časť rady fondu.

Sme presvedčení, že zmenám, ktoré sa dotknú fungovania celého audiovizuálneho prostredia, by mala predchádzať široká odborná diskusia. Do diskusie o predmetnom pozmeňovacom návrhu však nebola odborná verejnosť vôbec prizvaná a poslanecký zbor dostal znenie návrhu k dispozícii pár hodín pred začiatkom rozpravy k nemu. Toto konanie nemožno vnímať inak ako účelové. Jeho cieľom nie je skvalitniť fungovanie Audiovizuálneho fondu v prospech slovenskej audiovizie, ale zabezpečiť politický vplyv na jeho rozhodovacie procesy.

Predložený pozmeňovací návrh, ktorým sa mení a dopĺňa zákon o Audiovizuálnom fonde, ohrozí odborné a nezávislé rozhodovacie procesy v AVF a tým negatívne ovplyvní celé slovenské audiovizuálne prostredie. Vyzývame Vás, aby ste predmetný pozmeňovací návrh neprijali.

V mene filmovej a kultúrnej obce

Slovenská filmová a televízna akadémia
Asociácia slovenského dokumentárneho filmu
Asociácia scenáristov v slovenskej audiovizii
Asociácia nezávislých producentov
Asociácia producentov animovaného filmu
Asociácia slovenských kameramanov
Asociácia slovenských filmových strihačov
Únia filmových distribútorov
Slovenská asociácia producentov v audiovizii
Platforma Otvorená Kultúra!

Bratislava, 27. 6. 2024

5.6. Vyhlásenie profesijných organizácií v audiovizii k vymenovaniu nového člena rady Audiovizuálneho fondu

Ministerka kultúry SR Martina Šimkovičová s účinnosťou od 12. augusta 2024 vymenovala za člena rady Audiovizuálneho fondu (AVF) z oblasti nezávislých producentov v audiovizii Štefana Dlugolinského na funkčné obdobie šiestich rokov.

Toto miesto v rade AVF nebolo obsadené od 10. januára 2024, no napriek tomu ministerstvo zverejnilo výzvu na predkladanie návrhov kandidátov až o pol roka neskôr – 9. júla 2024. **K termínu určenému vo výzve predložili svoje návrhy všetky profesijné organizácie zastupujúce nezávislých producentov v audiovizii na Slovensku a zhodli sa na tom, že túto oblasť môže v rade AVF kvalifikovane zastupovať JUDr. Adriana Tomanová, ktorá má**

dlhoročné odborné aj právnické skúsenosti súvisiace s produkciou audiovizuálnych diel, ich verejným šírením a aktívne s producentmi spolupracuje.

Nie je verejne známe, **kto navrhol ministerstvu kultúry za člena rady AVF Štefana Dlugolinského** a ako reprezentuje nezávislých producentov, pre ktorých je toto miesto v rade zákonom určené. Vieme však, že potrebné profesijné skúsenosti ani odborné znalosti z oblasti nezávislej produkcie v audiovízii tento nový člen rady AVF nemohol nadobudnúť ako **prvý námestník ústredného riaditeľa STV Igora Kubiša počas doteraz najhrubšieho zneužívania verejnoprávnej televízie na politické účely** v období mečiarizmu. Ani ako **predseda predstavenstva či člen dozornej rady akciovej spoločnosti Štúdio Koliba v časech netransparentnej privatizácie a postupnej likvidácie filmovej výroby** a filmových laboratórií na Slovensku. A už vôbec nie ako predseda Slovenskej asociácie novinárov (SAN) – neživej organizácie, ktorej podpredsedom a dvojnásobným laureátom výročnej ceny je podľa informácií na webovom sídle SAN aj **Roman Michelko**, poslanec za SNS a spoluautor pokútne predloženej a politicky účelovo pretlačenej novely zákona o Audiovizuálnom fonde spred niekoľkých týždňov.

Vzhľadom na to, že postup ministerky kultúry pri vymenovaní Štefana Dlugolinského za člena rady AVF z oblasti nezávislých producentov v audiovízii považujeme za netransparentný, neodborný a blízky praktikám stranického klientelizmu, vyzývame ministerku kultúry Martinu Šimkovičovou, aby zverejnila informáciu o tom, ktorá osoba pôsobiaca v audiovízii predložila návrh na vymenovanie Štefana Dlugolinského za člena rady AVF. Zároveň žiadame, aby ministerka kultúry zrozumiteľne pomenovala dôvody, na základe ktorých neakceptovala návrh profesijných organizácií na vymenovanie Adriany Tomanovej za členku rady AVF a aby preukázateľnými výsledkami odôvodnila odbornú kvalifikáciu Štefana Dlugolinského na túto pozíciu a jeho doterajšiu spoluprácu s nezávislým producentským prostredím.

Zároveň vyzývame Štefana Dlugolinského, aby verejne prezentoval odborné priority svojho pôsobenia v rade AVF na najbližších 6 rokov a aby navrhol spôsob otvorenej komunikácie s prostredím nezávislých producentov v audiovízii, ktoré má v rade AVF zastupovať.

Slovenská filmová a televízna akadémia (SFTA)
Asociácia producentov animovaného filmu (APAF)
Asociácia nezávislých producentov (ANP)
Asociácia slovenského dokumentárneho filmu (ASDF)
Slovenská asociácia producentov v audiovízii (SAPA)

Bratislava, 16. 8. 2024

5.7. Novelizácia zákonov o FPU a AVF ako nástroj nepriamej ideologickej cenzúry

Platforma Otvorená Kultúra! dlhodobo upozorňuje na to, že **legislatívne zmeny upravujúce fungovanie Fondu na podporu umenia a Audiovizuálneho fondu vytvárajú podmienky na ideologickú cenzúru.**

Odobratie právomoci rozhodovať o podpore projektov z riaditeľa na radu FPU a AVF bez záväzku prihliadať na rozhodnutia odborných komisií ohrozuje dlhodobo a citlivo nastavované mechanizmy nezávislého a objektívneho hodnotenia projektov.

Obavy o transparentné a na odborných kritériách postavené hodnotenie projektov vyvolávajú aj **výroky predsedu SNS Andreja Danka**, ktorý sa napríklad pre televíziu TA3 vyjadril, že **Audiovizuálny fond nebude podporovať filmy ako Sviňa či film o vražde novinára Jána Kuciaka a že „ministerka kultúry zastaví filmy s témami, ktoré presahujú nejaké morálne a etické hranice, vrátane LGBTI+ tém“**.

Zneužívanie finančnej podpory z verejných zdrojov na ideologické zásahy do umeleckých diel je pritom v príkrom rozpore s ústavne zakotvenou slobodou umeleckého prejavu, aj s kapitolou venovanou kultúrnej politike v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na roky 2023-2027.

Ministerka Šimkovičová zastaví filmy, ktoré sa nepáčia vláde, tvrdí Danko. „Umenie neukradnete,“ reaguje známy herec

Zuzana Janíková, TASR, 2. 7. 2024

<https://www.mediaklik.sk/filmy/clanok/715706-ministerka-simkovicova-zastavi-filmy-ktore-sa-nepaci-a-vlade-tvrdi-danko-umenie-neukradnete-reaguje-znamy-herec/>

„Nebudem sa pozerat' na to, že my vládžeme a slniečkári natáčajú filmy,“ povedal Danko.

5.8. Nepravdivé a zavádzajúce vyjadrenia Marty Šimkovičovej o podpornej činnosti FPU

Prejav Marty Šimkovičovej v Národnej rade SR k návrhu na vyslovenie nedôvery

YouTube kanál Národnej rady Slovenskej republiky, 28. 10. 2024

<https://www.youtube.com/watch?v=WTMVfVfjBz4>

Vyjadrenie vedenia Fondu na podporu umenia k skutočnostiam, ktoré zazneli v prejave Marty Šimkovičovej v NR SR dňa 28. 10. 2024

Ak ministerka kultúry je schopná tvrdiť, že nevidí skutočný prínos fondov pre slovenskú kultúru, tak naozaj nemá čo robiť na svojom mieste.

Aj vďaka systematickej podpore fondov, najhmataateľnejšie viditeľnej na sektore audiovizie z AVF narástol hrubý domáci produkt sektora audiovizie v rámci hospodárstva Slovenska z 138 mil. Eur (2012) za necelých 10 rokov až na 191 mil. (v roku 2021). Pričom zamestnanosť v sektore za to isté obdobie narástla z 1973 na 2534 zamestnancov (priemerný evidenčný počet osôb prepočítaný na plnú pracovnú dobu). V roku 2022 získali slovenské filmy až 9 ocenení na medzinárodných festivaloch a cenách. Takéto výsledky pred rokom 2010, keď AVF neexistovalo, a na Slovensku sa produkovala ledva 1 premiéra ročne by bez AVF neexistovali.

Vďaka podpore fondov zameranej na kreativitu individuálnych tvorcov, a kolektívov, jednoducho do ľudských zdrojov, nielen na infraštruktúru, môže kultúra zo Slovenska rásť, a byť uznávaná doma aj v zahraničí.

Literárne diela podporované FPU sú roky zaradované medzi najkvalitnejšie spomedzi prestížneho ocenenia Anasoft litera, kde priemerne od vzniku FPU min. 7 literárnych diel v top 10-tke poroty býva podporené z FPU.

Len v roku 2021 sa kvalita divadelných predstavení zo Slovenska potvrdila tým, že až 15-krát hosťovali divadelné súbory na prestížnych zahraničných festivaloch. A dá sa pokračovať o ďalších oblastiach ako zastúpenie umelcov v Tate Modern v Londýne a pod. Systematická podpora je jediná možnosť, ako podporiť žalostne nízky export a import kreatívneho priemyslu, ktorý je na Slovensku skoro 4-krát nižší v rámci importu; a 6-krát nižší v rámci exportu v prepočte na obyvateľa v porovnaní s Českou republikou. Jedine nižší export a import ako Slovensko má len Maďarsko. Jedine spolupracami sa dá budovať sieťovanie v zahraničí, a nie absolútnym vydesením takmer celej umeleckej scény.

Okrem toho, FPU systematicky vynakladá finančné prostriedky na infraštruktúru, napr. na rekonštrukcie interiérov verejných knižníc, pričom od roku 2018 je komplexne zrekonštruovaných už cez 100 knižníc od Gelnice, cez Krompachy, až po Piešťany, v hodnote cez 2 mil eur. Pričom kvalita architektonickej obnovy interiérov bola ocenená aj prestížnou cenou Cézár - za knižnicu v Senci. Namiesto týchto ponodov, by sa však mala ministerka inšpirovať tým, ako rekonštruujú knižnice v Poľsku, kde sa mohli vďaka cielene využitým eurofondom venovať aj rekonštrukciám exteriérov v knižniciach, pričom medzi rokmi 2011 a 2020 sa podarilo obnoviť až 465 knižníc za vyše 72 mil. Eur.

Pričom čo robí s eurofondami ministerka? Obnova štátnych nehnuteľných kultúrnych pamiatok, ktoré mali byť rekonštruované už od roku 2023 za vyše 140 mil. Eur z Programu Slovensko sú stále v nedohľadne, celá sekcia eurofondov na ministerstve sa rozpadáva, a za ministerkinu éru 12 mesiacov vymenila už 3 generálnych riaditeľov tejto sekcie.

Ako si môže ministerka dovoliť tvrdiť, že nevidí zmysel podporených projektov po celom Slovensku, keď po tvrdých pandemických rokoch sa kultúra pre ľudí pozviechava z prudkého poklesu návštevnosti, a konečne sa dostáva do čísel udržateľných pre celý chod kreatívneho priemyslu.

Podľa štatistiky kult, z pôvodných 4,4 mil návštev kultúrnych podujatí v 2019 klesla počas roku 2020 návštevnosť na 1,5 mil. návštev, a až v roku 2022 si ľudia opäť našli cestu späť ku kultúre, keď návštevnosť stúpla aspoň na 3,2 mil. návštev. V kultúrnych podujatiach je zarátaný počet návštev festivalov, koncertov, kín, galérií, múzeí, podujatí knižníc, podujatí kultúrno-osvetovej činnosti, divadiel, podujatia v oblasti multimédií a špecializovaných dizajnerských činností.

Rovnako zavádzajúce je ministerkino tvrdenie, že prostriedky zo zdrojov FPU slúžili na podporu "progresívnych mimovládok". Ministerkkine tvrdenia sú jednak nepresné (neuvádza, o akých podporných mechanizmoch hovorí, ani za aké časové obdobie boli alokované), a zároveň nepravdivé. Väčšina ochotníckych divadiel, folklórnych súborov a lokálnych iniciatív vykonáva svoju činnosť takisto vo forme neziskových organizácií.

Štatistiky podpornej činnosti FPU:

Podpora podľa právnej formy žiadateľa 2016 - 2023

Právna forma	Žiadaná suma v €	Pridelená suma v €
Fyzická osoba - jednotlivec, živnostník	78,333,331	18,364,147
Mimovládne neziskové organizácie	231,969,477	73,958,163
Obce, VÚC, zriadené organizácie	111,843,735	43,440,084
Podnikateľské subjekty	71,767,528	16,254,748
Vysoké školy	7,207,714	2,264,207
Záujmové združenie právnických osôb	1,233,031	255,323
Celkový súčet	502,354,816	154,536,672

Podpora tradičnej kultúry podľa právnej formy žiadateľa 2016 - 2023

Právna forma	Žiadaná suma v €	Pridelená suma v €
Fyzická osoba - jednotlivec, živnostník	3,354,154	646,905
Mimovládne neziskové organizácie	29,991,657	6,404,412
Obce, VÚC, zriadené organizácie	29,573,169	9,373,998
Podnikateľské subjekty	2,901,095	394,277
Vysoké školy	597,666	166,870
Záujmové združenie právnických osôb	353,521	46,300
Celkový súčet	66,771,262	17,032,762

Prehľad podpory podľa oblastí 2016 - 2023

Oblasti podpory	Žiadaná suma v €	Pridelená suma v €
Časopisy	14,694,486	6,253,810
Divadlo	45,010,646	13,358,212
Hudba	85,526,336	17,449,985
Knižnice	27,450,167	13,017,074
Kreatívny priemysel	14,369,076	3,566,502
Kultúrne a umelecké centrá	26,837,228	12,560,916
Kultúrno-osvetová činnosť	14,031,299	4,199,585
Literatúra	37,697,651	13,759,866
Medziodborové aktivity	40,288,724	9,624,377
Mesto kultúry	5,552,700	1,957,748
Múzeá a galérie	22,079,513	9,568,400
Tanec	12,516,606	4,482,844
Tradičná kultúra a neprofesionálne umenie	66,771,262	17,032,762
Umenie pre školy	6,874,067	1,600,000
Umenie v exile	365,959	248,127
Veľké prehliadky, festivaly, súťaže	28,524,848	11,172,800
Vizuálne umenie	53,070,867	14,503,664
Vysoké školy	693,381	180,000
Celkový súčet	502,354,816	154,536,672

6. Situácia vo verejnoprávných médiách

6.1. Otvorený list poslankyniam a poslancom NRSR RTVS *musí zostať nezávislá!*

Vážené poslankyne, vážení poslanci Národnej rady Slovenskej republiky!

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky predložilo Národnej rade SR návrh zákona, ktorým sa ruší Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) a vzniká nová verejnoprávna inštitúcia Slovenská televízia a rozhlas (STaR). Znením nového zákona sa má výrazne posilniť vplyv vlády na riadenie a kontrolu verejnoprávných médií na Slovensku.

My, podpísaní*é občania a občianky Slovenskej republiky vnímame predložený návrh zákona ako mimoriadne nebezpečný, pretože sa ním obmedzí sloboda a nezávislosť verejnoprávnej televízie a rozhlasu. Jeho schválením získa vládna koalícia možnosť diktovať obsah vysielania a bude môcť použiť verejnoprávne médiá na šírenie vlastnej politickej ideológie. To je nezlučiteľné s fungovaním demokracie v našej krajine.

Vyzývame Vás, aby ste zabránili prijatiu Zákona o Slovenskej televízii a rozhlase, a to všetkými prostriedkami, ktoré máte k dispozícii, najmä však hlasovaním proti jeho prijatiu.

Predložený návrh zákona o Slovenskej televízii a rozhlase je pre nás neprijateľný, pretože:

- 1. Zrušenie a opätovné znovu-vytvorenie prakticky totožnej inštitúcie je účelový krok s cieľom zbaviť súčasného generálneho riaditeľa a všetkých členov rady RTVS funkcií a nahradiť ich nominantmi súčasnej vládnej koalície.**
2. Ministerstvo kultúry SR získa priamu možnosť vymenovať troch členov rady STVR bez návrhov z odborného prostredia. Ministerstvo dosiaľ takúto možnosť nemalo, všetkých členov rady volila Národná rada Slovenskej republiky na návrhy z širokej odbornej obce. Keďže počet členov rady sa podľa nového znenia zákona zároveň zníži z deväť na sedem, **vláda bude priamou nomináciou kontrolovať takmer 50% členov v nej.**
3. **Rada STVR získa možnosť odvolať generálneho riaditeľa bez udania dôvodu.** Táto skutočnosť stavia generálneho riaditeľa do polohy vazala, ktorý musí plniť mocenské požiadavky, inak môže byť bez udania dôvodu odvolaný.
4. Zákon vytvára v štruktúre verejnoprávných médií nový orgán – programovú radu, v ktorej pôsobnosti bude kontrolovať program Slovenskej televízie a rozhlasu z hľadiska dodržiavania verejnoprávneho charakteru vysielania. **Programová rada môže pod zásterkou ochrany verejnoprávnosti blokovať z vysielania všetky názory, ktoré nebudú v súlade s jej ideologickým nastavením. Táto praktika je známa aj pod názvom politická cenzúra.**

Vážené poslankyne a poslanci, len dva dni po zverejnení návrhu zákona o Slovenskej televízii a rozhlase prijal Európsky parlament Akt o slobode médií, nový zákon na ochranu novinárov a novinárov EÚ a slobody tlače. Cieľom tohto právneho predpisu je okrem iného zabrániť zneužívaniu verejnoprávných médií na politické účely. Akt žiada, aby členské štáty zabezpečili pluralitu médií a chránili ich nezávislosť pred vládnymi, politickými, ekonomickými či súkromnými zásahmi.

Predkladaný návrh zákona o Slovenskej televízii a rozhlase je v priamom rozpore s princípmi Aktu o slobode médií, rovnako ako s ďalšími právnymi rámcami Európskej únie, ktoré sa venujú verejnoprávnym médiám.

Návrh zákona vzbudil z uvedených dôvodov silný odpor občianskej spoločnosti na Slovensku. So znepokojením sa k nemu vyjadrujú zástupcovia verejnoprávnych médií v krajinách EÚ, ako i politická reprezentácia EÚ, ktorej sme členskou krajinou.

Apelujeme na Vás, aby ste zobrali do úvahy názor občianskej aj odbornej verejnosti doma i v zahraničí, zabránili nedemokratickej transformácii verejnoprávnych médií na médiá pod priamym politickým vplyvom vládnej moci a aby ste hlasovali proti predloženému návrhu zákona LP/2024/112 o Slovenskej televízii a rozhlasu.

Nezávislá občianska platforma Otvorená Kultúra!

15. 3. 2024 v Bratislave

6.2. Sumár faktov o fungovaní STVR po niekoľkých mesiacoch jej fungovania

Zákon o STVR vznikol po neúspešných snahách ministerky kultúry o rozdelenie Rozhlasu a televízie Slovenska na dve samostatné inštitúcie. Táto zmena by bola iracionálna a nevhodná, preto vedenie rezortu kultúry vypracovalo zákon o premenovaní inštitúcie s jasným zámerom odstrániť vedenie RTVS, keďže zákonné dôvody na jeho odvolanie neexistovali. Aj samotná zmena názvu inštitúcie predstavuje zbytočné finančné náklady, ani 4 mesiace po schválení zákona nebol zrealizovaný rebranding. Zákon bol prijatý narýchlo 20. júna s platnosťou od 1. júla. O zákone z dielne Lukáša Machalu a Marty Šimkovičovej sa rokovalo v obmedzenom režime, poslanci mali na rozpravu len 12 hodín. STVR bola zapísaná do obchodného registra až 16. júla.

Ministerstvo kultúry odôvodňovalo potrebu prijatia Zákona o STVR „odpolitizovaním“ obsahu verejnoprávneho média. V dôvodovej správe výhradu voči politickým zásahom do obsahu spravodajstva v RTVS nepodložilo žiadnymi relevantnými údajmi.

RTVS prišla koncom roka 2023 o 55 miliónov eur z rozpočtu na rok 2024, keď vláda rozhodla o znížení financovania z 0,17 % HDP na 0,12 % HDP. RTVS musela zrušiť množstvo naplánovaných projektov, aby konsolidovala financie, aby potom prišiel nový zákon o STVR, pre ktorý sa časť rozpočtu použije na zbytočný rebranding.

Proces tejto legislatívnej zmeny sprevádzali útoky na novinárov, útoky na dôveryhodnosť RTVS, útoky na ľudskú dôstojnosť bývalého generálneho riaditeľa. RTVS sa zastali medzinárodné novinárske organizácie, Európska vysielacia únia aj komisár Rady Európy pre ľudské práva. Zákon o STVR kritizovala eurokomisárka Věra Jourová a ministerke kultúry adresovala kritický list.

Problémom zákona o STVR je zavedenie externej etickej komisie, v ktorej majú pôsobiť aj zástupcovia Matice slovenskej, cirkvi či samospráv. Z deviatich členov etickej komisie bude len jeden z prostredia médií – ten bude nominovaný celoštátnym reprezentatívnym výkonným orgánom samoregulácie na ochranu novinárskej etiky. To znamená, že ľudia, ktorí nie sú expertmi v odbore, budú posudzovať novinárske výstupy redaktorov STVR a tiež ich súkromný život a život v online priestore, ako povedal poslanec SNS Karol Farkašovský.

Problematická je aj voľba Rady STVR. V porovnaní s Radou RTVS bude nová rada celá zvolená naraz súčasnou vládou a už prvé nominácie sú dôkazom klientelizmu a nepotizmu. Predseda parlamentného výboru pre kultúru a médiá Roman Michelko pred prijatím zákona o STVR sľuboval, že nová Rada STVR bude zvolená ešte v lete a nový generálny riaditeľ STVR najneskôr v októbri 2024.

Sľuby sa nenaplnili, STVR nemá dozorný orgán, ani oficiálne zvoleného generálneho riaditeľa. Roman Michelko tiež vyhlásil, že vedenie STVR by malo byť schopné odolávať politickým tlakom. Ministerka kultúry ihneď po menovaní Igora Slaninu za povereného riaditeľa STVR oznámila, že sa s novým vedením bude stretávať a telefonovať na týždennej báze.

Ministerka kultúry Martina Šimkovičová sa ako jediná členka vlády nezúčastňuje diskusií v STVR, na rozdiel od diskusných formátov rôznych dezinformačných portálov.

V STVR je v súčasnosti viac než 130 ľudí v štrajkovej pohotovosti, ktorú vyhlásil Výbor Kultúrneho štrajku.

Rada STVR a stret záujmov jej členstva

- Namiesto nezávislosti verejnoprávneho média od akejkoľvek politickej strany po prijatí zákona a vzniku STVR bol do Rady STVR vymenovaný Lukáš Machala, generálny tajomník služobného úradu MK SR, ktorý bol na túto pozíciu dosadený Slovenskou národnou stranou. Zo zverejnených mien členov výberovej komisie, ktorá Lukáša Machalu do Rady STVR nominovala, priamo vyplýva, že sa za člena Rady STVR nechal zvoliť ľuďmi, ktorí sú jeho kolegami alebo spriaznenými osobami zamestnanými priamo na ministerstve a v minulosti spolu s ním pôsobili v rôznych organizáciách. Lukáš Machala v minulosti pôsobil ako člen SNS. Má blízko k predsedovi SNS Andrejovi Dankovi, ktorému ako predsedovi NR SR v rokoch 2016 – 2020 robil poradcu. Pôsobil tiež v hnutí Republika, ktoré založili odídenci Kotlebovej extrémistickej ĽSNS. Medzi členmi výberovej komisie bol aj Marek Marhula, ktorý bol 1. 8. 2024 poverený riadením Odboru zvláštnych činností STVR. O zložení výberovej komisie sa pritom verejnosť dozvedela až dlhé týždne po ukončení výberu kandidátov.
- Členstvo v rade je pritom podľa Zákona o STVR nezlučiteľné s funkciou predsedu, vedúceho alebo riaditeľa ústredného orgánu štátnej správy.

Personálne zmeny

- Dočasný generálny riaditeľ Igor Slanina, nominant ministerky Šimkovičovej, odvolal povereného intendanta spravodajského televízneho programu :24 Juraja Helbicha.
- Tento krok nebol jasne a zrozumiteľne vysvetlený a prišiel napriek predchádzajúcim záväzkom GR STVR Igora Slaninu voči Štrajkovému výboru zamestnancov a spolupracovníkov Slovenskej televízie a Slovenského rozhlasu (ďalej štrajkový výbor), že sa v spravodajstve personálne zmeny konať nebudú.
- Dočasný generálny riaditeľ Igor Slanina odvolal aj šéfa Sekcie online služieb Petra Földváryho bez vysvetlenia. Spustilo to vlnu odchodov, pre ktoré je aktuálne Sekcia online služieb paralyzovaná. Riadením sekcie je poverená hovorkyňa STVR Andrea Pivarčiová, venovať sa jej tak musí popri svojej primárnej agende.
- Vedenie do vysielania (hlásenie správ) nasadilo a následne po medializácii aj odvolalo PR špecialistku bratislavského letiska Veroniku Tóthovú, pretože zo spravodajského kanála odišlo veľa novinárov, ktorých prácu nemá kto zastúpiť.

Absencia kontrolných orgánov

- Poverený riaditeľ STVR Igor Slanina vydaním prvej internej smernice po svojom nástupe do funkcie zrušil Etickú komisiu RTVS, čo znamená, že nová STVR nemá nielen dozorný orgán, ale ani etickú komisiu, ktorá posudzovala otázky vyplývajúce z uplatňovania a dodržiavania Štatútu programových pracovníkov a spolupracovníkov RTVS (STVR), interných predpisov upravujúcich pravidlá etického správania sa pracovníkov a spolupracovníkov RTVS (STVR) a Etického kódexu novinára. Na stretnutí so štrajkovým výborom v októbri 2024 však Igor Slanina zástupcov štrajkového výboru presviedčal, že etickú komisiu nezrušil, po konfrontácii s jeho vlastným interným predpisom povedal, že si informáciu overí.

Identita inštitúcie

- Telerozhlas už pol roka nemá vizuálnu identitu. Z loga telerozhlasu na sociálnych sieťach zmizol nápis RTVS, ostalo po ňom len červené pozadie. Podľa vedenia ide len o dočasnú grafickú úpravu v neštandardnej situácii, keďže značka RTVS zanikla, no ešte ju nevedia nahradiť novou identitou. Pracovná skupina pre prípravu rebrandingu STVR vznikla na príkaz zástupcu Igora Slaninu až 1. 8. 2024, mesiac po jeho nástupe do funkcie, dodnes však neboli odprezentované žiadne výsledky.
- Zamestnanectvo STVR stále jazdí na autách s logom RTVS, vedenie zakázalo používať mikrofóny, kamery, oblečenie a ďalšie pracovné nástroje označené logom RTVS, čo spôsobuje anonymitu redaktorstva v teréne. Na jednej z programových rád v Slovenskom rozhlase zaznelo, že v logách programových služieb sa nemajú používať dvojbodky. Nové logá však nikto nevyrobil a neposkytol, v dôsledku čoho zavládol chaos v používaní vizuálnej identity inštitúcie.
- Nové logo STVR za takmer 10-tisíc eur malo byť podľa zmluvy vyhotovené za šesť dní od podpisu zmluvy, 24. júna 2024, vrátane opráv prípadných väd na diele. Namiesto expresného dodania však nie je logo ani v októbri 2024 hotové. Výrobu loga si objednala priamo ministerka kultúry, ktorá nie je v žiadnom vzťahu s STVR.
- Zamestnanectvo nemá nové emailové kontá, STVR stále funguje na webstránkach RTVS. Web stvr.sk neponúka obsah telerozhlasu, ide o nesúvisiaci blog na recenzie hardvéru a softvéru.

Zásahy do politických diskusií

- 5. a 6. októbra 2024 STVR odvysielala víkendové politické diskusné relácie, v oboch bol jediným hosťom premiér SR Robert Fico. Bol hosťom v špeciálnom vydaní relácie O 5 minút 12 s odbornou témou – význam a odkaz Karpatsko-duklianskej operácie pri príležitosti jej 80. výročia. Táto relácia vznikla v zmluvnej spolupráci STVR s ministerstvom obrany. Chýbali v nej akékoľvek protiargumenty, hoci reč bola aj o citlivých témach týkajúcich sa domácej a zahraničnej politiky. Deň predtým dostal premiér Robert Fico priestor aj v relácii Sobotné dialógy, v ktorej opäť chýbali protiargumenty či reakcie na zavádzajúce a klamlivé tvrdenia. Podľa medializovaných informácií, ako aj podľa informácií zvnútra inštitúcie, o účasť premiéra v Sobotných dialógoch požiadal Úrad vlády SR telefonicky, došlo tak k politickému zásahu do dramaturgie verejnoprávneho média.

- Hlavná politická diskusná relácia O 5 minút 12 v krátkom čase vystriedala už troch moderátorov po tom, keď vládni politici označili predchádzajúcich moderátorov za nevyhovujúcich. Čerstvý člen Rady STVR s ambíciou byť jej predsedom, generálny tajomník služobného úradu Ministerstva kultúry Lukáš Machala, sa dokonca v budove televízie ofotil pred plagátom Marty Jančkárovej a Mareka Makaru a fotografiu zverejnil na sociálnej sieti.

Programové zmeny

- Reportérke televízneho spravodajstva Barbore Šišolákovej vedenie STVR vytýkalo otázky, ktoré položila Jánovi Kubišovi, poradcovi prezidenta Petra Pellegriniho, počas inaugurácie. Zasiahol jej tiež do reportáže o ministrovi životného prostredia Tomášovi Tarabovi a jeho snahe o dozor nad zálohovaním PET fliaš. Bližšie informácie o situácii v STVR priblížila Barbora Šišoláková v rozhovore pre Refresher: <https://news.refresher.sk/167504-Sisolakova-z-360-V-STVR-mi-oznamili-ze-nemam-opustat-kancelariu-kym-nepodpisem-vypoved-Rozhovor>
- Výčitky voči Barbore Šišolákovej formulovala aj šéfredaktorka TV spravodajstva Viera Krúpová, ktorej syn sa stal poradcom prezidenta. Poverený riaditeľ Igor Slanina v prepojení Viery Krúpovej na prezidentskú kanceláriu nevidí konflikt záujmov.
- Vedenie STVR zrušilo post televízneho spravodajcu pre USA len pár mesiacov pred americkými prezidentskými voľbami. Redaktorka Petra Vrablicová, ktorá už pripravovala sťahovanie do USA a novinárske akreditácie, sa o zrušení postu dozvedela na chodbe. Petra Vrablicová sa následne pridala k odchádzajúcim zamestnancom a zamestnankyniam, ktorých počet stále rastie. Krátko po vzniku STVR odišlo zo Sekcie spravodajstva a publicistiky inštitúcie viac než 10 redaktorov a redaktoriek.
- Všetku spoluprácu s STVR po viac ako 30 rokoch ukončil Český rozhlas a z STVR odvolal aj rešpektovaného zahraničného spravodajcu Martina Dorazína. Dôvodom boli obavy z politických tlakov na spravodajstvo verejnoprávneho média.
- Publicistická relácia Večera s Havranom odštartovala sezónu neskôr než zvyčajne a s novým konceptom. Po novom ide o cestovateľský seriál s nekonfliktnými a skôr historickými rozhovormi s jedným hosťom na rozdiel od pôvodného formátu diskusie s viacerými hosťami.

7. Situácia v inštitúciách v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR a na MK SR

Vedenie ministerstva kultúry cielene používa konsolidáciu verejných financií, rušenie inštitúcií, prepúšťanie zamestnanectva a celkovo neprehľadnú personálnu politiku ako demotivačný nátlakový prostriedok. Trváme na tom, aby vedenie MK SR hľadalo také spôsoby konsolidácie, ktoré nebudú dopadať na pracujúcich v rezorte kultúry po celom Slovensku. 10%-né škrtky v oblasti mzdových a personálnych nákladov znemožnia mnohým už teraz personálne poddimenzovaným kultúrnym inštitúciám vykonávať svoje zákonom stanovené funkcie.

Tlak na samotné inštitúcie zriaďované štátom a v gescii ministerstva kultúry ako príspevkové alebo rozpočtové organizácie je enormný. Ministerstvo a jeho zástupcovia používajú zastrášovacie taktiky nadriadenej inštitúcie, aby vyvolali strach a rozpory vo vnútri jednotlivých organizácií, medzi inštitúciami navzájom a zabezpečili si tak poslušnosť a bezvýhradnú kontrolu. Nahrádzanie riaditeľov a riaditeľiek inštitúcií lojálnymi a vo väčšine na výkon týchto funkcií nekompetentnými osobami má ďalej zabezpečiť upevnenie tejto kontroly, čo bráni slobodnému rozvoju verejných kultúrnych inštitúcií.

7.1. Likvidácia Kunsthalle ako precedens

Kroky ministerstva spôsobili paralýzu a prepustenie celého zamestnanectva Kunsthalle, jedného z najvýznamnejších priestorov súčasného umenia.

Jednou z prvých inštitucionálnych obetí vedenia MK SR v gescii SNS sa stala Kunsthalle Bratislava. Byrokratickými tlakmi a zamietnutím financovania umeleckého a vzdelávacieho programu KHB ministerstvo dotlačilo riaditeľa KHB k rezignácii a následne ju unáhlene a bez odbornej diskusie koncom marca 2024 zrušilo ako príspevkovú organizáciu začlenením pod Slovenskú národnú galériu. Kunsthalle Bratislava bola zrušená na základe vykonštruovaných obvinení len preto, že jej programové nastavenie nekonvenovalo ministerstvu kultúry. Slovenská scéna súčasného umenia tak stratila jediný ministerstvom kultúry zriaďovaný priestor zameraný výlučne na súčasné vizuálne umenie.

Existencia Kunsthalle Bratislava bola vyústením viac ako 20-ročných porevolučných snáh komunity vizuálneho umenia o zriadenie takéhoto typu inštitúcie a jej zrušenie znamená aj sklamanie pre niekoľko generácií umelcov, umelkýň, kurátorov a kurátoriek i publika súčasného vizuálneho umenia.

Pár bodov k príspevkovej inštitúcii MK SR Kunsthalle Bratislava (2014 – 2024)

- Kunsthalle Bratislava vznikla v roku 2014 ako súčasť Národného osvetového centra. Po dvoch rokoch sa stala súčasťou Slovenskej národnej galérie. **Inštitúcia sa osamostatnila ako príspevková organizácia Ministerstva kultúry v roku 2020.** Počas rokov, keď bola Kunsthalle Bratislava príspevkovou organizáciou, získala nový vizuálny štýl, usporiadala množstvo výstav, performancií a sprievodných podujatí, vydala niekoľko publikácií a inovovala výstavné priestory.
- KHB sa stalo perspektívnym miestom pre vystavovanie absolventov umeleckých vysokých škôl. Výsledkom spolupráce s VŠVU v Bratislave, ale aj Akadémiou umení v Banskej Bystrici bolo niekoľko katedrových výstav, ako aj diplomové výstavy.

- Od roku 2022 začala Kunsthalle reagovať na potreby miestnej širšej umeleckej scény tým, že rozšírila svoj programový záujem aj o súčasný tanec a hudbu prostredníctvom spolupráce s miestnymi neziskovými kultúrnymi inštitúciami ako NuDanceFest alebo festival NEXT, ako aj s jednotlivcami. Týmto spôsobom **Kunsthalle začala proces transformácie smerom k formátu Domu umenia a viacplatformového kultúrneho centra.**
- Po teroristickom útoku a tragickej smrti dvoch ľudí v októbri 2022 na Zámockej ulici **Kunsthalle posilnila svoju orientáciu na queer umenie a kultúrne producentstvo.** Rýchlo sa stala vyhľadávaným miestom stretnutia rôznych queer komunit z širšieho regiónu.

Kroky, ktorými Ministerstvo kultúry SR sparalyzovalo a zrušilo fungujúcu inštitúciu:

- **Dúhové vlajky osvetľujúce fasádu Kunsthalle od začiatku iritovali susediace ministerstvo, konkrétne nominantov a nominantky SNS vo vedení rezortu.** Od posledných mesiacov roku 2023 sa Kunsthalle stretávala s rastúcim byrokratickým tlakom ministerstva, listami od tzv. nespokojných daňových poplatníkov kritizujúcich programy inštitúcie, či nekonečnými zoznamami otázok od právneho oddelenia MK SR týkajúcimi sa rôznych detailov prevádzky inštitúcie. Na protest voči rastúcemu tlaku MK SR riaditeľ Kunsthalle rezignoval na svoju pozíciu.
- **V januári 2024 ministerstvo kultúry zamietlo Kunsthalle Bratislava financovanie umeleckého a vzdelávacieho programu na rok 2024.** Stretnutie k rozpočtu inštitúcie viedol Lukáš Machala. Jednou z otázok pána Machalu na finančnú riaditeľku Kunsthalle bolo, z akých peňazí boli zaplatené dúhové vlajky na fasáde Kunsthalle, pretože zo štátnych by to predsa nebolo možné.
- **MK SR rozhodlo o zrušení Kunsthalle ako samostatnej inštitúcie** a nariadilo SNG, aby ju spolu so zamestnanectvom opäť začlenila do vlastnej prevádzky. Začlenenie bolo vo výsledku iba formálny krok, keďže bol krátko na to prepustený celý tím bývalého Kunsthalle a SNG nepredĺžila pracovný pomer s nikým zo zamestnanectva. Inštitúcia sa ocitla v rozpočtovom a programovom vákuu. SNG pridela Kunsthalle dvojčlenný krízový tím, ktorý dostal za úlohu do 1. januára 2025 predstaviť novú podobu inštitúcie, vrátane právnej formy a financovania.

Mediálne ohlasy na likvidáciu Kunsthalle Bratislava:

Kunsthalle na príkaz ministerky končí, pracovníci sú rozhorčení jej netransparentným rozhodovaním

Pravda, 6. 3. 2024

<https://kultura.pravda.sk/galeria/clanok/702111-kunsthalle-na-prikaz-ministerky-konci-pracovnici-su-rozhorceni-netransparentnym-rozhodovanim/>

Kauza Kunsthalle Bratislava: Divide et impera

Mária Beňačková Rišková, Artalk.info, 7. 6. 2024

<https://www.artalk.info/news/kauza-kunsthalle-divide-et-impera>

7.2. Odvolávanie kompetentných riaditeľov*iek a ich nahrádzanie laikmi a amatérmi

Útok na vlastné inštitúcie rozbehnutý likvidáciou Kunsthalle Bratislava vedením MK SR pokračoval a naďalej pokračuje. Ministerstvo postupne odvoláva kompetentných riaditeľov a riaditeľky napriek ich výsledkom, akými sú:

- profilácia Kunsthalle ako centra súčasného umenia pod vedením **rezignovaného riaditeľa Jena Kratochvíla**,
- modernizácia profilu Medzinárodného domu umenia pre deti BIBIANA **odvolanou riaditeľkou Zuzanou Liptákovou**,
- rekonštrukcia historickej budovy SNG **odvolanou riaditeľkou Alexandrou Kusou**,
- zvýšenie návštevnosti a vizibility Slovenského národného divadla **odvolaným riaditeľom Matejom Drličkom**,
- stabilizácia zbierkovej a výstavnej aktivity Slovenského národného múzea **odvolaným riaditeľom Branislavom Panisom**.

Kvalitné výsledky práce sa v očiach a rétorike vedenia MK SR paradoxne stávajú dôvodmi na odvolanie či dotlačenie k rezignácii. Na miesto odvolaných riaditeľov a riaditeľiek dosadzuje ministerka ľudí bez potrebnej kvalifikácie, bez podpory zamestnanectva a kultúrnej komunity.

Január 2024

Kunsthalle Bratislava

Ministerstvom kultúry iniciovaná rezignácia riaditeľa Kunsthalle Bratislava **Jena Kratochvíla**.

Marec 2024

BIBIANA, Medzinárodný dom umenia pre deti

Zuzana Liptáková, ktorá bola riaditeľkou BIBIANY od roku 2022, bola v marci 2024 odvolaná bez udania dôvodu. Petra Flach, suseda ministerky Šimkovičovej z Kittsee, ako poverená riaditeľka BIBIANY svojimi hrubými manažérskymi zásahmi narušila chod inštitúcie, z ktorej odišiel kľúčový tím festivalu Bienále animácie Bratislava a v nadväznosti na cenzúrne zásahy do obsahu časopisu rezignovala rada časopisu Bibiana Revue. S riadením kultúrnej inštitúcie nemá Petra Flach žiadne skúsenosti.

Odvolaná riaditeľka Bibiany Liptáková: Rozhovor u ministerky kultúry trval dve minúty

Jana Močková, 25. 3. 2024, Denník N

<https://dennikn.sk/3905260/odvolana-riaditelka-bibiany-liptakova-rozhovor-u-ministerky-kultury-trva-l-dve-minuty/>

Marec 2024

Slovenská národná knižnica

Ministerka kultúry odvolala generálnu riaditeľku Slovenskej národnej knižnice v Martine **Katarínu Krištofovú**.

August 2024

Slovenské národné divadlo

Ministerka kultúry bez udania dôvodu odvolala generálneho riaditeľa Slovenského národného divadla **Mateja Drličku**. Uprostred divadelných prázdnin, počas práceneschopnosti a v ranných hodinách štýlom pripomínajúcim ponižujúce praktiky štátnej polície z totalitných režimov.

Pod Drličkovým vedením zaznamenalo SND rekordne úspešnú 104. divadelnú sezónu, divadlo sa tešilo mimoriadnej diváckej priazni a bolo finančne zastabilizované. Odvolanie prišlo bezprostredne potom,

čo Matejovi Drličkovi udelila francúzska ministerka kultúry Rachida Dati vyznamenanie Rytier Rádu umenia a literatúry. Slovenská ministerka kultúry M. Šimkovičová sa s ním ani raz osobne nestretla.

Po niekoľkotýždňovom manažérskom vákuu v kritickom čase pred spustením novej divadelnej sezóny poverila vedením divadla Zuzanu Ľapákovú, ktorá vzápätí začala s cenzurovaním programu Slovenského národného divadla.

Šimkovičová odstavila šéfa SND Mateja Drličku. Sporov s ministerstvom kultúry mali čoraz viac

Michal Katuška, 6. 8. 2024, SME

<https://domov.sme.sk/c/23366862/matej-drlicka-snd-simkovicova-odvolanie.html>

Slovenská národná galéria

Riaditeľku Slovenskej národnej galérie, kurátorku **Alexandru Kusú**, pod ktorej vedením bola dokončená jedinečná a oceňovaná rekonštrukcia budovy SNG, nahradila Šimkovičová lektorom tzv. univerzálneho liečiteľstva Tao Antonom Bittnerom bez akýchkoľvek skúseností s vedením kultúrnej inštitúcie.

Bittner v minulosti spolupracoval s firmou Penta a nemá žiadne skúsenosti s prácou v kultúrnej inštitúcii. Na uniknutej nahrávke z rozhovoru so zamestnanectvom Bittner hovorí: „Každé dielo má rovnakú hodnotu. (...) Ja nehodnotím, keďže tomu nerozumiem, obrazom a umeleckým dielam, ale rozumiem financiám.“ V prvom mesiaci pôsobenia na riaditeľskom poste Bittner podpísal zmluvu o poskytovaní právnych služieb so spoločnosťou Blaňár & Partners, s.r.o., za 36 000 eur. Táto firma bola minulý rok v strate 22 000 eur a Pavol Blaňár, konateľ firmy, kedysi pôsobil v spoločnej firme s Bittnerom a Jaroslavom Haščákom z Penty.

1. októbra 2024 bol po 54 dňoch Bittner z funkcie dočasného riaditeľa SNG odvolaný, aby vzápätí nastúpil na post dočasného riaditeľa SNM. Vedenie SND zverila Šimkovičová Milošovi Timkovi. Predstavila ho ako krízového manažéra. Rovnako ako Anton Bittner nemá ani Timko žiadne vzdelanie ani prax v oblasti kultúry. Timko sa nastáhoval do galerijného bytu, keď v ňom počas Bittnerovho vedenia realizoval audit a aj v pozícii riaditeľa v ňom naďalej býva.

Odvolaná riaditeľka SNG Kusá: Je mi to ľúto, ale nie sme bezmocní

Jana Močková, 7. 8. 2024, Denník N

<https://dennikn.sk/4134698/odvolana-riaditelka-sng-kusa-je-mi-to-luto-ale-nie-sme-bezmocni/>

Dočasného šéfa SNG Antona Bittnera odvolali z funkcie. Preberie vedenie SNM

redakcia NOVINY, 1. 10. 2024

<https://www.noviny.sk/slovensko/974139-docasny-sef-slovenskej-narodnej-galerie-anton-bittner-bol-odvolany-z-funkcie>

Vyjadrenie OK!

Spálenisko kultúry: Šimkovičovej kobercový nálet na kultúrne inštitúcie pokračuje

Po včerajšom odvolaní generálneho riaditeľa Slovenského národného divadla Mateja Drličku dnes ministerka podľa obdobného scenára odvolala generálnu riaditeľku Slovenskej národnej galérie Alexandru Kusú.

Výmena kľúčových aktérov a aktérok vrcholových umeleckých inštitúcií sa však netýka len konkrétnych ľudí, ale celej spoločnosti. Keď úspešní manažéri a manažérky odídu zo svojich

postov, inštitúcie stratia svoj vplyv. Namiesto SND, ktoré dokázalo prilákať na aktuálne interpretácie klasických diel rekordné počty diváctva, či SNG, ktorá je po náročnej rekonštrukcii ukázkovým príkladom prístupu k obnove modernistických pamiatok, zostane len spálenisko.

Kultúra a umenie prežijú aj na okraji. Slovensko a jeho občania a občianky však prichádzajú o roky budované kultúrne inštitúcie a profesionálne kultúrne pracovníctvo, ktoré aj napriek prekérnym podmienkam prináša kvalitné umenie a kultúru pre všetkých.

Platforma Otvorená Kultúra! vyzýva verejnosť, aby nepoľavila, nerezignovala a hlasno bránila inštitúcie, ktoré patria nám všetkým!

Platforma Otvorená Kultúra! je pripravená spolupracovať so všetkými zriaďovanými aj nezriaďovanými inštitúciami a všetkými kultúrnymi aktérmi a aktérkami pri akejkolvek nenásilnej obrane kultúry na Slovensku.

Politizácia kultúry nie je OK!

7. 8. 2024

September 2024

Slovenské národné múzeum

Z vedenia Slovenského národného múzea odvolalo vedenie MK SR **Branislava Panisa**, ktorý múzeum viedol od roku 2016. Branislav Panis bol odvolaný bez udania dôvodu. Ministerstvo tak v praxi využilo zmenu zákona o múzeách a galériách, ktorú vláda presadila tento rok. Zo zákona vypadlo, že štatutári múzeí a galérií nemohli byť odvolaní bez udania dôvodu. Pár dní po odvolaní Panisa ministerstvo poverilo vedením SNM Antona Bittnera, ktorého odvolalo z funkcie dočasného riaditeľa Slovenskej národnej galérie.

Odvolaný riaditeľ národného múzea: Prepúšťanie by bol obrovský problém. Nevieme, čo spôsobí konsolidácia

Romana Hlavanda Gogová, 7. 10. 2024, HNonline.sk

<https://hnonline.sk/tv/relacie/doslova/96172954-odvolany-riaditel-narodneho-muzea-prepustanie-by-bol-obrovsky-problem-nevieme-co-sposobi-konsolidacia>

7.3. Prepúšťanie odborníkov*čok a rušenie úsekov MK SR, odmietnutie Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030

Vedenie ministerstva kultúry od svojho nástupu systematicky likviduje oddelenia a prepúšťa zamestnancov a zamestnankyne samotného ministerstva. Ide o oddelenia a zamestnanectvo s vysokou odbornosťou a kvalifikáciou v oblasti tvorby kultúrnych politík a analýzy dát i v jednotlivých oblastiach kultúry a kreatívneho priemyslu. Prepustení/é zamestnanci a zamestnankyne mali kvalifikáciu, ktorá im umožňovala demaskovať neprofesionálne a ideologicky podmienené kroky vedenia MK SR, preto sa stali nepohodlnými.

- Zo zamestnaneckého pomeru bolo **prepustených viac ako 30 špičkových odborníkov a odborníček.**
- Bol **zrušený Inštitút kultúrnej politiky**

- Bol zrušený Odbor kreativity a vzdelávania
- Bola rozpustená múzejná a galerijná rada
- Zároveň boli zrušené viaceré pracovné miesta v rámci rôznych odborov MK SR.

Zo svedectva bývalého generálneho riaditeľa Inštitútu kultúrnej politiky Marcela Časa:

Vyhrážali sa mi SIS-kou, chceli na ľudí hľadať špinu, hovorí bývalý šéf analytikov Marcel Čas o fungovaní ministerstva kultúry

Jana Močková, Denník N, 10. 9. 2024

<https://dennikn.sk/4186169/vyhrazali-sa-mi-sis-kou-chceli-na-ludi-hladat-spinu-hovori-byvaly-sef-analytikov-marcel-cas-o-fungovani-ministerstva-kultury/>

Váš tím dostal výpovede spolu s ďalšími takmer 30 ľuďmi. Kto vám oznámil, že končíte, a ako to prebiehalo?

Zavolala mi kolegyňa z kancelárie generálneho tajomníka služobného úradu (Lukáš Machala – pozn. red.) a povedala, aby som sa aj s celým tímom dostavil. Nemal som žiadne echo, čo sa bude diať. Keď sme prišli, po jednom si nás volali dnu. Bola tam komisia zložená z viacerých ľudí, bol medzi nimi človek z odborov, riaditeľka osobného úradu a generálny tajomník služobného úradu. Z ničoho nič nám oznámili, že končíme, lebo nás rušia. Dali nám na stôl výpoveď a dohodu (o ukončení pracovného pomeru) a riaditeľka osobného úradu nám oznámila, že nemôžeme opustiť miestnosť, kým si nevyberieme, ktorú možnosť podpíšeme. Dodala, že ak neskôr zmeníme názor, môžeme podpísať druhý variant, čo sa mi zdalo zvláštne. Vypýtal som si aspoň čas na prečítanie a rozhodol som sa pre dohodu.

...

Aká atmosféra panovala na úrade, keď ste pred pár dňami odchádzali?

Veľmi zlá. Pracovať na úrade, kde jeden človek, Lukáš Machala, musí všetko vidieť a o všetkom rozhodovať, kde padajú vyhrážky ako bežná súčasť pracovného dňa, to už na ľudí začalo doliehať.

Aj štandardné procesy, ktoré fungovali roky ako-tak v poriadku, už nefungujú. Teraz nás vyhodili takmer tridsiatich, ale odkedy táto vláda prišla, tak pomaly každý týždeň išiel jeden-dvaja ľudia preč a prichádzali noví. Atmosféra je teda veľmi zlá, robota stojí na pár ľuďoch, lebo neustále sa vyhadzuje. Dolieha to už aj na ľudí, ktorých doniesol a zamestnal Machala a ktorí sa mi v rozhovoroch zdôverovali s tým, že čakajú, kedy sa nahnevá a vyhodí aj ich.

...

Neskôr prišli odvolania riaditeľov a riaditeľiek v národnej knižnici, v Bibiane, v SND, v SNG. Je to súčasťou nejakého plánu, vízie ministerstva, ako spravovať kultúru?

Svojím spôsobom. Na ministerstve existuje zoznam riaditeľov a riaditeľiek inštitúcií v pôsobnosti ministerstva, ktorí „musia ísť dole“. Osobne som ho nevidel, ale viacerí ľudia mi nezávisle od seba o ňom hovorili.

...

Inštitút kultúrnej politiky koordinoval aj prípravu vládou schválenej Stratégie kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, ktorá je založená na dátach a vznikla participatívnym procesom v spolupráci s kultúrnou komunitou.

Stratégiu vedenie MK SR opakovane odmietlo, nenadviazalo na jej závery a nepokračovalo v jej naplňaní. Dôsledkami sú uvedené akty devastácie kultúry, nezastupovanie záujmov rezortu kultúry

samotným ministerstvom, pretrhnutie kontinuity získavania dát o kultúre, vzdialenie kultúrnej politiky a jej zástupcov od potrieb a skúseností kultúrnej komunity.

V budúcnosti, pod vedením MK SR, ktoré bude naklonené účasti kultúrnej komunity na spoluprorbe verejných politík, bude potrebné znovu stratégiu otvoriť a nadviazať na jej závery, aktualizovať ciele a vypracovať súbor opatrení nanovo.

...

Podrobné informácie o Stratégii kultúry a kreatívneho priemyslu SR 2030, jej cieľoch, opatreniach a tvorbe: <https://strategiakultury.sk/>.

7.4. Právna analýza krokov MK SR vo vzťahu k zamestnanectvu

Analýzu pre potreby výboru Kultúrneho štrajku vypracovala JUDr. Andrea Čupeľová v októbri 2024

Nekompetentnosť vedenia Ministerstva kultúry SR a niektorých nimi dosadzovaných manažérov do vedúcich pozícií sa prejavuje aj v pracovnoprávných vzťahoch. Podľa informácií, ktoré jednak intenzívne dostávame od samotných zamestnancov, ale aj od ich zástupcov, sa javí, že už **prebiehajúce (a aj plánované) prepúšťania nemožno považovať vôbec za štandardné.**

Naopak, javí sa, že prebiehali a aj prebiehajú v rozpore s právnymi predpismi. Zástupcovia zamestnancov sú opakovane zo strany zamestnávateľov obchádzaní, zamestnávateľa riadení týmito manažérmi ich neinvoluujú do procesov tak, ako to vyžadujú právne predpisy. **Zistené protiprávne postupy zamestnávateľov sa netýkajú iba Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, ale aj mnohých iných inštitúcií, ktoré spadajú pod pôsobnosť Ministerstva kultúry SR.**

Vedenie jednotlivých zamestnávateľov si často selektívne vyberá, s kým zo strany zástupcov zamestnancov komunikuje. **Objavujú sa aktivity smerujúce k vzniku tzv. žltých odborov** – t.j. vedenie zamestnávateľa sa vyhráža existujúcim zástupcom zamestnancov, že s nimi nebude vôbec kooperovať a vytvorí si „vlastné“ odbory, ktoré následne budú s vedením súčinné. Zástupcovia zamestnancov sú často nútení, aby podpisom potvrdili, že došlo k prerokovaniu organizačných zmien, na základe ktorých dochádza k ukončovaniu pracovnoprávných, prípadne štátnozamestnaneckých pomerov, hoci im neboli poskytnuté ani základné informácie o takýchto organizačných zmenách (rozsah, dopad na zamestnanosť, dopad na činnosť atď.). Javí sa, že tieto informácie nemajú ani samotní zamestnávateľa, keď k daným organizačným zmenám pristupujú, nakoľko sa nepredvídateľne situácia ohľadom organizačných zmien, ich časovej súslednosti, ale aj počtu prepúšťaných ľudí mení prakticky každý deň. **V takomto prostredí následne nie je možné zabezpečiť, aby organizačné zmeny vôbec mali šancu dosiahnuť želaný stav úspory nákladov či zefektívnenia činností.** Zároveň vidno nekompetentnosť aj v tom, že sa u niektorých zamestnávateľov celkom zjavne neráta s dodržaním zákonných požiadaviek stanovených pre proces hromadného prepúšťania, a to napriek tomu, že z publikovaných informácií o hromadné prepúšťania v mnohých prípadoch v skutočnosti pôjde.

Osobitnou témou sa javí **systematika určenia a výberu zamestnancov, ktorí majú byť pri organizačných zmenách prepúšťaní.** Opakovane sa zamestnanci sťažujú na to, že ich zaradenie na zoznam je celkom jasne dôsledkom ich predošlej kritiky vedenia zamestnávateľa, prípadne vedenia Ministerstva kultúry SR. Jednoducho povedané, **ide v mnohých prípadoch o odvetné opatrenia zo strany zamestnávateľov, kde neexistujú skutočné dôvody pre záver o nadbytočnosti daného zamestnanca.** Problematickým sú aj samotné rozhovory so zamestnancami, kde sa s nimi diskutuje o ich skončení pracovného/ štátnozamestnaneckého pomeru. Mnoho zamestnancov sa sťažuje, že

rozhovory sú vedené vo veľmi dusnej atmosfére, **prítomné sú slovné vyhrážky a nátlak na podpis dohody bez akejkoľvek štandardnej komunikácie o dôvodoch ukončenia ich pôsobenia u zamestnávateľov. Častokrát sú zavádzaní v poskytnutých informáciách, či vedome klamaní.**

Všetky vyššie uvedené atribúty znamenajú, že **existuje vysoké riziko vzniku súdnych sporov o neplatnosť skončení pracovných/ štátnozamestnaneckých pomerov.** Tie sú spojené so značnými nielen administratívnymi, ale aj finančnými nákladmi na strane zamestnávateľov, kde spory trvajú niekoľko rokov a šanca na úspech zamestnancov v takýchto prípadoch je vysoká. V prípade úspechu následne majú nárok v praxi na minimálne 12, maximálne 36 platov a ich prípadný návrat do jednotlivých inštitúcií. Popritom **evidujeme vysoké riziko aj tzv. antidiskriminačných sporov, či sporov o doplatenie finančných nárokov,** kedy kvôli nesystematickým postupom jednotlivých zamestnávateľov dochádza k nerovnakému zaobchádzaniu s jednotlivými zamestnancami.

Zároveň je **extrémne vysoké riziko sankcií aj zo strany inšpektorátov práce.** Porušenia zákonných povinností zo strany zamestnávateľov sú extenzívne a ľahko zistiteľné. V prípade kontrol zo strany inšpektorátu práce tak opäť hrozí zamestnávateľom nielen administratívna záťaž spojená s vysvetľovaním a predkladaním dokumentov inšpektorátu práce, ale následne aj finančná záťaž spojená s prípadným hradením pokút.

Napokon, badáme **snahy o formálne znižovanie riadnych pracovnoprávných/ štátnozamestnaneckých úväzkov s tým, že s danými osobami majú byť následne uzatvárané tzv. dodávateľské (externé) zmluvy, a to bez toho, aby došlo k reálnej zmene v spôsobe výkonu práce zamestnancami.** Takýto postup je extrémne rizikový, kde je ľahko čitateľná snaha o zastieranie pracovných pomerov a **vznik rizika nelegálnych zamestnávanií** zo strany samotných zamestnávateľov. Prípadné následky nelegálneho zamestnávania pritom môžu mať paralyzujúci dopad na fungovanie samotných zamestnávateľov. V neposlednom rade sú v priamom rozpore so štátom deklarovaným záujmom bojovať voči tzv. fiktívnym živnostiam.

8. Spôsob komunikácie vedenia MK SR s kultúrnou obcou

8.1. Šikana, bossing, vyhrážanie sa zamestnancom*kyniam MK SR

Ministerka Šimkovičová a Lukáš Machala chystajú ďalšie čistky. O miesto má prísť až 60 ľudí

Natália Jabůrková, Aktuality, 2. 10. 2024

https://www.aktuality.sk/clanok/JScHrXS/ministerka-simkovicova-a-lukas-machala-chystaju-dalsie-cistky-o-miesto-ma-prist-az-60-ludi/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=aktuality-page-post&fbclid=IwY2xjawF5WmpleHRuA2FlbQIxMQABHXnoFThiVWo9FdDVwzc80W_aCOSSIM0bXm3kFf3zTor8hwEG6wwsWT3AtA_aem_NG-bG7v2ALy4mjbLKxcbJg

Zdroj z rezortu pre Aktuality.sk priznal, že zamestnanci, ktorí nesúhlasia s krokmi vedenia, sú označovaní za „*protislovenské živly, voči ktorým sa zakročí*“. Práve tejto skupiny zamestnancov sa majú týkať aj ďalšie výpovede začiatkom roka.

„*Na ministerstve vládne príšerná atmosféra, pocit neistoty a zamestnanci čelia aj urážkam. Usídlila sa tam veľká apatia,*“ uviedol zdroj, ktorý potvrdil, že noví pracovníci rezortu, ktorých si priviedol najmä generálny tajomník služobného úradu Lukáš Machala, „*sú očami a ušami*“ nového vedenia a chodia mu na zamestnancov donášať. Tí sa následne obávajú vôbec sa medzi sebou baviť.

Obmedzenia komunikácie majú byť pritom nastavené aj „*internými pravidlami*“, za ktorými má stáť generálny tajomník Machala. Podľa týchto pravidiel sa nesmú navštevovať jednotlivé sekcie a odbory. „*Výrazne sa zvýšilo aj odpočúvanie pevných liniek zamestnancov,*“ doplnil zdroj s tým, že má ísť o akúsi zvýšenú kontrolu zo strany vedenia. Zamestnanci dokonca musia mať otvorené dvere na kanceláriách a nesmú si ich zavrieť.

Strach, vyhrážky a chaos. Ako vyzerá rozvrat ministerstva kultúry zvnútra

Jana Močková, Denník N, 2. 9. 2024

<https://dennikn.sk/4169756/strach-vyhracky-a-chaos-ako-vyzera-rozvrat-ministerstva-kultury-zvnutra/>

Na zhoršujúce sa pracovné podmienky a účelové výpovede na ministerstve kultúry upozorňujú aj odborári. Generálnemu tajomníkovi služobného úradu Lukášovi Machalovi adresovali list, v ktorom rušenie miest označujú za účelové. **Spomínajú aj šikanu na pracovisku a porušenie princípov štátnej služby.** List, ktorý má redakcia Denníka N k dispozícii, adresovala 20. augusta Machalovi odborová organizácia ministerstva kultúry patriaca pod Slovenský odborový zväz verejnej správy a kultúry.

Odborári v ňom vyjadrujú nesúhlas s prepúšťaním dlhoročných odborných štátnych zamestnancov aj s ďalšou organizačnou zmenou úradu, ktorý vedenie ministerstva ignorovalo. Táto zmena priniesla zrušenie Inštitútu kultúrnej politiky alebo celého odboru kreativity a vzdelávania. „*Obávame sa straty kontinuity v plnení dôležitých agend a oslabenia schopnosti analyzovať dáta v oblasti kultúry a tvorby kvalitnej kultúrnej politiky,*“ uvádzajú v liste. Upozorňujú, že od začiatku roka urobilo ministerstvo už osem organizačných zmien. Chýbajú im relevantné argumenty, vidia za tým skôr osobné dôvody.

„*Atmosféra možného vyhadzovu je prítomná neustále,*“ hovorí Marcel Čas, ktorý viedol Inštitút kultúrnej politiky a dnes patrí k bývalým zamestnancom ministerstva.

Dôsledok? „*Nikto nerobí autonómne rozhodnutia, lebo všetci sa boja, ako sa jeden človek vyspí,*“ dodáva.

(...)

„Veľkú časť ministerstva kultúry tvoria ženy. Sú to vzdelané, emancipované dámy, ktoré tu nie sú na okrasu, ale sú zvyknuté ťahať úrad dopredu. To, ako sa k nim správal Štefan Kuffa, bolo neakceptovateľné, šovinistické a primitívne,“ hovorí ďalší bývalý dlhoročný vedúci úradník.

„Urážal kolegyne, ktoré mali nohavice,“ hovorí bývalý vedúci úradník. To sa vraj na ministerstvo nehodilo. Ale ani každé šaty neboli vhodné, nemali byť príliš krátke, príliš strakaté, a vôbec, „raz mi povedal, či by nebolo lepšie, keby sme mali riaditeľov mužov, aby sa zlepšila komunikácia, a že ženám také pozície neprináležia. Povedal som mu, že problém má iba on.“ Po jednej z konfrontácií nasledovala výpoveď.

(...)

„Raz som prišla ráno do práce a kolegyňa mi hovorí: ‚Vieš, že máme v parlamente zákon?‘ Ostala som v šoku. Nezachytili sme ani len chodbový šum, že sa niečo robí. To znamená jedinú vec – že nič z toho, čo sa ocitne v parlamente za ministerstvo kultúry, sa v skutočnosti na ministerstve nerobí,“ hovorí jedna z úradníčok, s ktorými sme hovorili. Platí to v podstate o všetkých zásadných legislatívnych zmenách, ktorými oblasť kultúry tento rok prešla: od zmien vo Fonde na podporu umenia, v Audiovizuálnom fonde, v zákone o múzeách a galériách aj vo verejnoprávnom médiu. „Keď sa zákon o RTVS dostal do parlamentu, tiež sa to kolegyne, pod ktoré agenda patrí, dozvedeli ráno pri káve. Je to absurdné,“ hovorí dlhoročná zamestnankyňa v štátnej správe. V oboch prípadoch sa podľa nej núka tá istá otázka: **kto tie zákony písal, ak nie my?**

„Nech prišiel v minulosti ktokoľvek s akýmkoľvek nápadom, aj čisto politickým, najprv nás oslovili a vypýtali si podklady, analýzy, stanovisko. A my sme im ho, samozrejme, pripravili a snažili sa aj vysvetliť celý kontext a dôsledky. Niektoré bitky sme prehrali, niektoré vyhrali, ale bola to diskusia. **Dnes nič také neexistuje,**“ dodáva.

(...)

Samotný spôsob komunikácie Lukáša Machalu, ktorú opisujú bývalí či stále aktuálni zamestnanci a zamestnankyne ministerstva, budí pozornosť. „Cukor a bič je jeho tradičná pracovná metóda, v jednej vete sa vám aj hrozí vyhadzovom, aj vám poďakuje za prácu,“ vraví bývalý zamestnanec. **Každé stretnutie vraj sprevádzalo zastrašovanie a vyhrážanie.**

Na fungovanie ministerstva s viac ako dvesto zamestnancami to podľa neho nemá pozitívny vplyv, skôr naopak. „Všetci sú vyplašení, aj jeho vlastní ľudia, s ktorými si tyká. Nikto nevie, čo vlastne chce, lebo to, čo povie v jeden deň, sa na druhý deň môže úplne otočiť. Poveruje ľuďom úlohami na základe nepravdivých informácií a robí úplne skratové emocionálne rozhodnutia. Totálny chaos,“ hovorí bývalý zamestnanec o Machalovi.

8.2. Vyhrážky, urážky a zastrašovanie príslušníkov*čok kultúrnej obce

Útoky na kultúrnu obec v priebehu mesiacov

Vedenie Ministerstva kultúry SR a nominantstvo SNS neútočí len na kultúrnu obec ako celok, ale vyberá si konkrétnych umelcov a umelkyne alebo projekty, ktoré sa v očiach verejnosti snaží vykresliť ako skazené, nehodnotné a nehodné podpory. **Špecificky útočí na diela konceptuálneho umenia, diela pracujúce s kvír témami, alebo útočí na kritikov a kritičky ministerstva kultúry a súčasnej vlády.**

Pri útokoch na konkrétnych ľudí a projekty vedenie MK SR používa nepravdivé a zavádzajúce informácie, ktorými sa snaží navodiť dojem zvrátenosti alebo korupčnej povahy konkrétneho umenia alebo podujatia.

Útoky na konkrétnych predstaviteľov a predstaviteľky kultúrnej obce zo strany MK SR sú čoraz frekventovanejšie.

November 2023

MALIAR ANDREJ DÚBRAVSKÝ

Šimkovičovej sa nepáči obraz bozkávajúcich sa mužov na pôde RTVS. Maliara Dúbravského sa zastali politici aj aktivisti

Lenka Klobučniková, TA3, 1. 12. 2023

<https://www.ta3.com/clanok/913352/simkovicovej-sa-nepaci-obraz-bozkavajucich-sa-muzov-na-pode-rtvs-maliara-dubravskeho-sa-zastali-politici-aj-aktivisti>

Ministerke kultúry Martine Šimkovičovej sa nepozdáva vystavenie obrazu jedného z najznámejších súčasných slovenských maliarov Andreja Dúbravského v Slovenskom rozhlase. Sú na ňom zobrazení dvaja muži. Chce urobiť „*legislatívne zmeny*“. Dúbravský pre Nový čas reagoval, že jeho, naopak, znepokojujú ministerkine názory.

Dielo Andreja Dúbravského je súčasťou výstavy v priestoroch Slovenského rozhlasu. „*Veľa ľudí to vyrušuje a vyrušuje to aj mňa samotnú,*“ povedala ministerka Šimkovičová v TV Slovan.

FOTOGRAFKA DOROTA HOLUBOVÁ

Ministerka kultúry mala zakázať výstavu o LGBTI+. Múzeum to odmieta

Ivana Zemaníková, Aktuality, 10. 11. 2023

[Ministerka kultúry mala zakázať výstavu o LGBTI+. Múzeum to odmieta | Aktuality.sk](#)

„*Ahojte, dnes prvýkrát cenzurovali moje fotky zo série Neskrývaná láska a zakázali ich vystaviť vo verejnoprávnej inštitúcii (lebo podľa novej ministerky kultúry ide o LGBTI+ propagandu). Je to zvláštny pocit, nie príliš príjemný, ale o tri týždne uzrie svetlo sveta moja prvá autorská kniha práve s touto sériou a keďže si knihu vydávam sama, tak mi to ministerka kultúry a ani nikto iný nemôže zakázať,*“ uviedla v statuse (Dorota Holubová). V komentároch doplnila, že nechce menovať konkrétne múzeum, rovnako to potvrdila aj pre Aktuality.sk.

Dodala tiež, že k zrušeniu výstavy došlo ešte pred podpisom zmluvy o jej realizácii. Malo zároveň ísť o výstavu venovanú LGBTI+ komunite, okrem fotiek Doroty Holubovej mali byť jej súčasťou aj ďalšie predmety z Teplárne.

Január 2024

ZDRUŽENIE SAPLINQ

Šimkovičová odkazuje, že LGBTI+ mimovládky už nedostanú ani cent. Saplinq za tým vidí diskrimináciu a pokus o cenzúru

Soňa Búranová, 13. 1. 2024, TA3

<https://www.ta3.com/clanok/919661/simkovicova-odkazuje-ze-lgbti-mimovladky-uz-nedostanu-ani-cent-saplinq-za-tym-vidi-diskriminaciu-a-pokus-o-cenzuru>

Ministerka kultúry Martina Šimkovičová povedala, že **mimovládne organizácie LGBTI+ už od rezortu nedostanú ani cent.** Vo svojom vyhlásení, ktoré poslala do médií v piatok 12. januára, útočí na združenie Sapliq.

(...)

"Už viackrát som sa vyjadрила, že odmietam progresívnu normalizáciu a moja zásadná predstava o ďalšej činnosti rezortu je návrat k normalnosti. Ctím si rôzne názory, ale nech je každému dovolené, a teda aj mne, vyslovovať svoj postoj," uvádza sa v stanovisku.

(...)

"Včerajšie vyjadrenie ministerky Šimkovičovej považujeme za absolútne poburujúce! Sme znechutení a znechutené, že predstaviteľka ústredného orgánu štátnej správy Slovenskej republiky verejne zaútočí na konkrétnu menšinu a konkrétnu mimovládnu organizáciu, s ktorou doteraz orgány štátnej správy nemali žiadny problém ani v hľadisku serióznosti spolupráce, ani z hľadiska transparentnosti, ani v hľadisku kvality realizovaných projektov," uvádza sa v stanovisku združenia.

Február 2024

FILM MIKI

Producentka Zuzana Mistríková odmieta, že dotáciu na projekt Miki z Audiovizuálneho fondu získali nepravdivými dokumentmi. Reaguje na vyhlásenie štátneho tajomníka ministerstva kultúry Tibora Bernatáka, ktorý projekt spochybnil.

Denník N, 8. 2. 2024

<https://dennikn.sk/minuta/3817361/>

Tibor Bernaták v stredu na tlačovej konferencii ministerstva kultúry povedal, že *„existujú podozrenia týkajúce sa pravosti podpisov a pravosti predložených dokumentov“* v žiadosti o dotáciu na projekt na Audiovizuálnom fonde. Riaditeľ fondu Vladimír Burianek pre TASR potvrdil, že požiadal dozornú komisiu fondu o stanovisko k projektu Miki.

„A na základe výsledkov kontroly a odporúčania dozornej komisie fond splnomocnil právnu kanceláriu na podanie trestného oznámenia,“ uviedol. *„Bližšie informácie vzhľadom na prebiehajúce úkony poskytnúť nemožno,“* dodal. Producentka Zuzana Mistríková považuje rozhodnutie riaditeľa fondu podať trestné oznámenie za *„krok súvisiaci s politickými tlakmi“*.

Marec 2024

RIADITEĽKA BIBIANY ZUZANA LIPTÁKOVÁ

Odvolaná riaditeľka Bibiany Liptáková: Rozhovor u ministerky kultúry trval dve minúty

Jana Močková, 25. 3. 2024, Denník N

<https://dennikn.sk/3905260/odvolana-riaditelka-bibiany-liptakova-rozhovor-u-ministerky-kultury-trva-l-dve-minuty/>

„Bol to asi dvojminútový rozhovor, ani neviem, čo k tomu povedať. Bolo mi povedané, že s okamžitou platnosťou nie som štatutárkou. Keď som sa spýtala na dôvod, bolo mi oznámené, že nie sú povinní

mi ho povedať a ani mi ho nepovedia. Tak to bolo zverejnené aj oficiálne. A ešte som sa dozvedela, že dnes–zajtra by malo byť oznámené meno môjho nástupcu, viac neviem.”

(...)

Spomínali ste, že ste čelili sťažnostiam na vašu prácu. Súvisí to s tým, že ste do Bibiany prišli robiť reformy?

„Áno, keď som pred rokom a pol nastúpila, nie všetci boli stotožnení s tým, že som pre Bibianu dobrá riaditeľka. Začala som robiť zmeny, lebo tak bol postavený aj konkurz, do ktorého som sa prihlásila. Bibiana išla dlhé roky v móde kvalitatívnej rutiny a možno to necítila široká verejnosť, ale v odborných kruhoch zaznievala kritika. Mojm cieľom preto bolo získať si späť odborný rešpekt a na tom sme aj začali pracovať.

Začali sme modernizovať Bienále ilustrácií Bratislava (BIB) aj Bienále animácie Bratislava (BAB) a takisto ocenenie Najkrajšie knihy Slovenska – a teda umeleckú agendu Bibiany. Ale veľmi mi záležalo aj na rozbehnutí pedagogickej práce s deťmi. Bolo hanbou, že to v Bibiane roky nefungovalo. Nie všetci s tým však boli stotožnení.”

ZAMESTNANECTVO BIBIANY

„Máte nenávisť v očiach, chcete ma zožrať?“ Zverejnili ostrú nahrávku z výmeny riaditeľky Bibiany, takto to prebiehalo

Matej Mensatoris, 8. 4. 2024, Interez

<https://www.interez.sk/mate-nenavist-v-ociach-chcete-ma-zozrat-zverejnili-ostru-nahravku-z-vymeny-riaditelky-bibiany-takto-to-prebiehalo/>

(Machala) Obhajoval výmenu riaditeľky Zuzany Liptáčkovej ako uplatnenie novej koncepcie ministerstva. Machala následne zamestnancom pohrozil, že voči zamestnancom môžu urobiť „*nejaké kroky*“, ak budú robiť „*nejaké politické deklarácie alebo revolúcie*“.

(...)

Jeden zo zamestnancov sa opýtal, čo má znamenať, že nechcú politizáciu, na čo Flach reagovala, že chce ušetriť Bibianu akejkoľvek ideológii. Následne sa začala diskusia vyostrovať, keď sa pýtali na inklúziu rómskych detí alebo „*prijímanie homosexuálov*“. Tam vstúpil do diskusie Svetozár Nižňanský, šéf ministerkinej kancelárie a pýtal sa zamestnanca, či má deti, a keď zamestnanec neodpovedal, otázku pokladal aj Machala.

ŠTUDENTKA ORGANIZUJÚCA PERFORMANCIU POCHOVÁVANIA KUNSTHALLE

Policajtí si po proteste predvolali študentku. Pýtali sa, či rakva bola vyhrážkou ministerke Šimkovičovej

Jana Močková, Denník N, 29. 3. 2024

<https://dennikn.sk/3912466/policajtí-si-po-proteste-predvolali-studentku-pytali-sa-ci-rakva-bola-vyhr-azkou-ministerke-simkovicovej/>

Akcia, na ktorej sa v stredu popoludní umelecká scéna lúčila s bratislavskou Kunsthalle, mala dohru na polícii. Krátko po oficiálnom ukončení udalosti, kde sa zišlo niekoľko desiatok ľudí, vzali policajti jednu zo spoluorganizátoriek na stanicu.

Študentka Vysokej školy výtvarných umení musela vysvetľovať, čo presne mala znamenať rakva z kartónu s nápisom Kunsthalle a či nešlo o vyhrážanie sa smrťou voči ministerke kultúry Martine Šimkovičovej.

Apríl 2024

SPISOVATEĽ DALIMÍR STANO

Michelko v parlamente kritizoval knihu, ktorú vydalo „jeho“ vydavateľstvo. Drsná kritika poslanca SNS

Anna Zábojníková, 23. 4. 2024, Startitup

<https://www.startitup.sk/michelko-v-parlamente-kritizoval-knihu-ktoru-vydalo-jeho-vydavatelstvo-drsna-kritika-poslanca-sns/>

V parlamente dnes pokračuje rozprava k novele zákona o Fonde na podporu umenia (FPU). Predkladateľ legislatívnej úpravy Roman Michelko kritizuje jej súčasný stav. Počas poslednej piatkovej rozpravy hovoril napríklad o tom, že fond nepodporuje veľa kvalitných projektov a že by sa tým mal niekto zaoberať.

Aby poukázal na nutnosť zmeny tohto zákona, citoval úryvky z knihy, ktorú fond podporil. Vybral pasáže s vulgarnými a označil ich za ukážku „vysokého umenia“.

Novinárka Iris Kopcsayová však upozornila, že ide o knihu Dalimíra Stana s názvom Blaho, ktoré vydalo vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov. Ako pripomína Denník N, Michelko v ňom v čase vydania publikácie figuroval ako štatutár, takže musel vedieť o tom, že vydavateľstvo na knihu žiada o podporu FPU.

INŠTALÁCIA A PERFORMANCE **FLOATING ARBORETUM** NA BIENÁLE BENÁTKY

Ministerka Šimkovičová si splietla výstavu s protestom. Umelec vysvetľuje, čo sa dialo v Benátkach

Marek Biró, 24. 4. 2024, Aktuality

<https://www.aktuality.sk/clanok/BTRTbJS/ministerka-simkovicova-si-splietla-vystavu-s-protestom-umelec-vysvetluje-co-sa-dialo-v-benatkach/>

Slovenské umenie sa po piatich rokoch vrátilo na svetoznáme Bienále v Benátkach. No úspech kultúrnej obce získal pred pár dňami trpkú príchuť. **Ministerka kultúry za SNS Martina Šimkovičová totiž pri otvorení slovenskej expozície videla „protislovenské aktivity“.** Slovenskej národnej galérii sa navyše vyhráža zastavením financovania výstavy, ak „bola porušená ústava“.

(...)

„Tieto fotky asi nepotrebujú môj bližší komentár. Slovanmi neúspešného prezidentského kandidáta, slušne, ale rázne vyzyvám predstaviteľov liberálno-progresívneho spektra a špeciálne moju predchodkyňu Silviu Hroncovú, aby prestali robiť hanbu slovenskej kultúre. Je priam neveriteľné, kam až dokážu ľudia z liberálno-progresívneho spektra zájsť,“ rozhorčuje sa ministerka v stanovisku. *„Skončilo to neslávne, pochybnou prezentáciou umenia,“* dodala k otvoreniu výstavy ministerka.

(...)

Žltá oblečená ľudia s megafónom však nepatrili k protestujúcim. Išlo o súčasť tzv. performance pri otvorení expozície. Potvrdil nám to aj samotný autor diela, umelec Oto Hudec. *„V performance sú použité megafóny ako symbolický výrazový prvok, a preto si pravdepodobne pani ministerka interpretovala zábery ako protestnú akciu,“* povedal pre Aktuality.sk.

Máj 2024

VIZUÁLNA UMEĽKYŇA A UMELEC MONIKA A BOHUŠ KUBINSKÍ

Umelecké dielo nazval špinavými plachtami, na ktorých sú výkaly. Michelko podľa autorov šíril klamstvá, žiadajú ospravedlnenie

Kristína Górová, 29. 5. 2024, TA3

<https://www.ta3.com/clanok/941621/umelecke-dielo-nazval-spinavymi-plachtami-na-ktorych-su-vykaly-michelko-podla-autorov-siril-klamstva-ziadaju-ospravedlnenie>

Poslanec SNS Roman Michelko vzbudil pozornosť videom na sociálnych sieťach, v ktorom nepravdivo obvinil výtvarníkov Moniku a Bohuša Kubinských. Tí sú autormi projektu Lúka a Nebeské kamene. **Poslanec tvrdil, že pri tvorbe diela Lúka použili telesné výlučky. Video zverejnil v deň, keď sa v parlamente hlasovalo o návrhu novely zákona o Fonde na podporu umenia (FPU).**

(...)

Autori projektu boli z vyjadrení poslanca SNS zhrození. „Sme zhrození nielen z vulgárneho slovníka poslanca Michelka, ale najmä z toho, že šíri nepravdivé informácie bez overenia a navyše ich používa ako údajný argument, ktorý rozhodol o hlasovaní v parlamente,“ uviedli.

(...)

Pozadie diela sa preto rozhodli objasniť. „'Spomienky' posteľných obliečok v kurátorskom texte sú, samozrejme, metaforou. S ohľadom na ekológiu použila autorka recyklovaný materiál, čisté a oprané obliečky zo železničiarkeho internátu, na ktoré otláčala prírodné pigmenty – extrakty z ibišteka, šafranu, fialiek, ruží, slnečnic, bazy, cvikly, avokáda, orechov a rozmarínu, víno a čaj.“ Zároveň požadujú, aby sa im poslanec Michelko ospravedlnil.

Vyjadrenie platformy Otvorená Kultúra! ku kauze Lúka

Poslanec Michelko vo svojom finálnom ťažení pri presadzovaní novely zákona o FPU klamal.

Nepravdivo uviedol, že dielo Lúka autorskej dvojice Kubinských spočíva vo vystavení špinavých posteľných plachiet, pošpinených telesnými výlučkami a tekutinami. **Dielo, ktoré podporil FPU a poslanec ho považuje za nehorázne, podľa jeho slov presvedčilo koalíčných poslancov hlasovať za novelu zákona.** Vďaka nej FPU podporovanie takéhoto umenia už nedopustí.

Poslanec Michelko tým priamo priznal, že zmenu zákona pripravili s cieľom robiť v umení politickú cenzúru.

Michelkovo tvrdenie je pritom účelovým klamstvom. Vzor na plachtách vznikol otláčaním rastlinných prírodných pigmentov, ako vysvetlili Monika a Bohuš Kubinskí v priloženom stanovisku.

Kauza zároveň poukázala na to, že o kvalite umenia rozhodujú a budú rozhodovať ľudia bez elementárnej znalosti tejto oblasti. Používanie telesných výlučkov a tekutín nie je v súčasnom umení ničím šokujúcim. Pracovali a pracujú s nimi svetovo uznávaní umelci a umelkyne. Ikonické dielo Marcela Duchampa Fontána už pred vyše sto rokmi odkázalo práve k prepojeniu “nízkej” telesnosti a umenia. Dielo talianskeho konceptuálneho umelca Piera Manzoniho Artist's Shit sa v roku 2007 vydražilo za 181 374 dolárov.

Na využívaní telesných tekutín v umení nie je nič zvrátené, ak ich použitie nie je samoučelné. Oveľa šokujúcejšie a zvrátenejšie je nepravdivo niekoho obviňovať v Národnej rade SR aj na sociálnych sieťach a vzápätí svoje obvinenie bez ospravedlnenia zbabelo stiahnuť.

Vyzývame poslanca Michelka, aby svoju účelovú lož verejne vyvrátil a dotknutej autorke a autorovi sa ospravedlnil.

Tím platformy Otvorená Kultúra!

Vyjadrenie autorstva projektu Lúka

Týmto sa chceme verejne ohradiť voči vulgárnym a lživým vyjadreniam v súvislosti s naším projektom **Lúka** (autorka Monika Kubinská) a **Nebeské kamene** (Bohuš Kubinský) v šamorínskej At Home Gallery (kurátorka Alexandra Tamášová).

V deň, keď bola schválená novela Zákona o Fonde na podporu umenia, sa na sociálnych sieťach objavilo video poslanca za SNS Romana Michelka, v ktorom vyslovuje nepravdivé informácie o diele Lúka a rámcuje ich ako „posledný bod, ktorý rozhodol pre váhajúcich koalíčných poslancov“. Pán Michelko vo videu hovorí, že v diele Lúka boli použité „obsraté, osemenené a zakrámované posteľné plachty“.

Sme zhrození nielen z vulgárneho slovníka poslanca Michelka, ale najmä z toho, že šíri nepravdivé informácie bez overenia a navyše ich používa ako údajný argument, ktorý rozhodol o hlasovaní v parlamente.

Radi by sme tieto informácie uviedli na pravú mieru. „Spomienky“ posteľných obliečok v kurátorskom texte sú, samozrejme, metaforou. S ohľadom na ekológiu použila autorka recyklovaný materiál, čisté a oprané obliečky zo železničiarkeho internátu, na ktoré otláčala prírodné pigmenty – extrakty z ibišteka, šafranu, fialiek, ruží, slnečnic, bazy, cvikly, avokáda, orechov a rozmarínu, víno a čaj.

Ohradujeme sa voči vulgárnej interpretácii výstavy a ohováraníu zo strany poslanca Michelka aj všetkých osôb, ktoré tieto primitívne a urážlivé informácie zdieľali. Požadujeme, aby pán poslanec uviedol vec na pravú mieru a autorom sa ospravedlnil.

Monika Kubinská (autorka), Bohuš Kubinský (autor), Alexandra Tamášová (kurátorka), Peter Zagar (autor hudby k výstave)

HEREC LUBOŠ KOSTELNÝ

Ministerka Šimkovičová si chce predvolať herca Kostelného. Tvrdí, že ju počas divadelného predstavenia šikanoval

Anežka Lisá, 9. 5. 2024, RTVS

<https://spravy.rtv.s.sk/2024/05/m-simkovicova-si-chce-predvolat-herca-lubosa-kostelneho-tvrdi-ze-ju-pocas-divadelneho-predstavenia-sikanoval/>

Ministerka kultúry Martina Šimkovičová (nom. SNS) si chce predvolať herca Ľuboša Kostelného a riaditeľa Slovenského národného divadla (SND) Mateja Drličku. Uviedla, že počas divadelného predstavenia sa stala obeťou šikany, informoval o tom portál aktuality.sk.

(...)

„Počas predstavenia kričal Kostelný v jeho postave homosexuála do mikrofónu, že nenávidí Martinu Šimkovicu, nedopovedal to teda celé. Tak ja sa pýtam a budem sa pýtať aj pána riaditeľa, aj tohto konkrétneho herca, keďže je platený z peňazí štátnych, lebo je zamestnaný v štátnej inštitúcii a hrá tam, že či je to v súlade s demokraciou,“ povedala Šimkovičová.

August 2024

VIZUÁLNA UMEĽKYŇA **ILONA NÉMETH**

Umelkyňu Ilonu Németh vypočúvali na polícii. Bola iniciátorkou výzvy na odstúpenie Šimkovičovej

Michal Dudoň, 6. 8. 2024, SME

<https://kultura.sme.sk/c/23366997/umelkynu-ilonu-nemeth-vypocuvani-na-policii-bola-iniciatorkou-v-yzvy-na-odstupenie-simkovicovej.html>

Umelkyňu Ilonu Németh si koncom júla predvolala polícia, pretože bola jednou z iniciátoriek výzvy na odstúpenie ministerky kultúry Marty Šimkovičovej, ktorú začiatkom tohto roka podpísalo 188-tisíc ľudí. Polícia výzvu opätovne prešetruje.

Ilona Németh v tom vidí paralelu so socializmom, keď po angažovaných umelcoch a umelkyniach šla štátna moc. Umelkyňa bola aktívnou účastníčkou Novembra '89, mala vtedy dvadsaťšesť rokov. Predvolanie na políciu však zažila prvýkrát teraz.

Verejn^é vyhlásenie Výzvy na odstúpenie Marty Šimkovičovej a platformy Otvorená Kultúra!

MK SR sa namiesto vyvodenia zodpovednosti snaží o šikanu oponentstva

Na konci júla bola naša členka, vizuálna umelkyňa a pedagogička prof. Ilona Németh predvolaná políciou SR na výsluch v súvislosti s výzvou na odstúpenie ministerky Šimkovičovej, ktorú spoluiniciovala v januári t. r.

Ministerstvo kultúry cez generálneho tajomníka služobného úradu Lukáša Machalu podalo ešte v januári trestné oznámenie na Generálnu prokuratúru pre podozrenie na „poškodzovanie cudzích práv, na neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi, neoprávnený prístup do počítačového systému, manipuláciu s hlasovaním, marenie alebo sťažovanie plnenia dôležitej úlohy štátneho orgánu“.

Polícia SR v apríli oznámila, že v súvislosti s trestným oznámením **nezačne trestné stíhanie, nakoľko naň neexistuje dôvod. Ministerstvo kultúry však podalo sťažnosť a vyšetrovateľ následne predvolal Ilonu Németh na výsluch, aby sa vyjadrila k výzve. Ilona Németh sa ho zúčastnila v sprievode právneho zástupcu.**

Uvedomujeme si, že z hľadiska procesných úkonov išlo zo strany polície o krok, ktorý vyvolala sťažnosť zo strany MK SR. Prístup vedenia MK SR nemožno nazvať inak, ako opakovanou snahou o zastrašovanie svojich oponentiek a oponentov. Napokon, ani nepodložené tvrdenia ministerstva o „tisícoch falošných a duplicitných podpisov“ na výzve sa nepotvrdili a kroky vedenia ministerstva tak vyznievajú ako hľadanie rôznych spôsobov pomsty, manipuláciu verejnej mienky a odvádzanie pozornosti od podstaty výzvy na odstúpenie a jej argumentácie.

Ministerstvo vyzývame, aby prestalo opakovane spochybňovať legitimitu výzvy so 188.494 podpismi a začalo sa zaoberať jej obsahom: Odstúpte! Od zverejnenia otvorenej výzvy ministerstvo naplnilo a prekonallo všetky podozrenia v nej obsiahnuté: **Presadilo zánik Kunsthalle Bratislava ako samostatnej príspevkovej organizácie, dosiahlo politické ovládnutie FPU a verejnoprávnych médií, odvolalo riaditeľku BIBIANY, medzinárodného domu umenia pre deti, organizuje netransparentné neverejné výberové konania a do inštitúcií dosadzuje „svojich ľudí“, ministerka naďalej šíri rasistické a xenofóbne hoaxy.**

Ministerka Šimkovičová, nemáte našu dôveru, nemáte rešpekt umeleckej a kultúrnej obce. Polarizácia spoločnosti, ktorú cielene šírite, sa obracia proti vám samotným.

Útoky na jednotlivcov a jednotlivkyne nás nezastrašia, naopak, stojíme pri sebe o to pevnejšie a budeme si poskytovať vzájomnú pomoc a podporu.

Koordináčny výbor výzvy
Platforma Otvorená Kultúra!

V Bratislave, 6. augusta 2024

RIADITEĽ SND **MATEJ DRLIČKA**

M. Šimkovičová odvolala šéfa SND. Drlička: Ministerka a Machala likvidujú všetko funkčné v kultúre

František Šodor, STVR, 6. 8. 2024

<https://spravy.rtvs.sk/2024/08/riaditel-snd-matej-drlicka-konci-vo-funkcii-odvolala-ho-ministerka-simkovicova/>

Generálny riaditeľ Slovenského národného divadla (SND) Matej Drlička končí vo funkcii. V utorok (6. 8.) ho odvolala ministerka kultúry Martina Šimkovičová (nom. SNS). Informáciu potvrdila PR manažérka SND Jana Alexová.

Alexová priblížila, že rozhodnutie o odvolaní mal dostať Drlička v utorok ráno. „V skorých ranných hodinách ho v jeho domácnosti navštívila ministerská úradníčka v sprievode dvoch ochrankárov a doručila mu odvolací dekrét bez udania akýchkoľvek dôvodov jeho odvolania,“ uviedla Alexová.

Dôvodmi odvolania Drličku sú závažné pochybenia a strata dôvery zo strany ministerky.

Odvolanie z postu berie Drlička ako logické vyústenie neochoty vedenia rezortu kultúry o spoluprácu a dialóg. Rovnako ho vníma ako súčasť zámeru vedenia ministerstva likvidovať všetko funkčné v slovenskej kultúre. **Drlička upozornil, že ministerka Šimkovičová nemala záujem sa s ním stretnúť, ani diskutovať o SND.** „Ministerstvo, naopak, v poslednom období namiesto dialógu vypúšťalo tlačové správy, ktorými vytváralo dojem o znepokojujúcom dianí v SND, pričom zverejňovalo klamstvá,“ poznamenal.

RIADITEĽKA SNG **ALEXANDRA KUSÁ**

Dôvody môjho odvolania sú urážkou mňa aj celej inštitúcie, povedala bývalá šéfká SNG Alexandra Kusá

Karolína Janičíková, STVR, 7. 8. 2024

<https://spravy.rtv.s.sk/2024/08/dovody-mojho-odvolania-su-urazkou-mna-aj-celej-institucie-povedala-byvala-sefka-sng-alexandra-kusa/>

Ministerka kultúry Martina Šimkovičová (nom. SNS) v stredu odvolala generálnu riaditeľku SNG Alexandru Kusú. Dôvodom majú byť manažérske zlyhania týkajúce sa rekonštrukcie galérie, hospodárenia i využívanie priestorov SNG.

„To, čo prezentovalo ministerstvo v dôvodoch odvolania, napáda a uráža nielen mňa, ale aj všetkých, ktorí sa snažili a snažia posúvať SNG dopredu,“ uviedla Kusá smerom k vedeniu ministerstva.

HEREC MILAN ONDRÍK

Milan Ondřík skritizoval vládu. Lukáš Machala ho prirovnal k Mikulášovi Černákovi a spýtal sa, či aj on „vytiahne zbraň“

Barbora Fábryová, 15. 8. 2024, Refresher.sk

<https://news.refresher.sk/165331-Milan-Ondrik-skritizoval-vladu-Lukas-Machala-ho-prirovnal-k-Mikulasovi-Cernakovi-a-spytal-sa-ci-aj-on-vytiahne-zbran>

„Naznačuje tým pán Ondřík/Černák, že nabudúce ako správny drsniak vytiahne v záujme ochrany ‚progresívnej slobody a demokracie‘ azda na nás aj zbraň?“ pýtal sa Machala na Telegrame.

FESTIVAL [FJÚŽN]

Ministerstvo kultúry kritizuje zmluvu na festival [fjúžn]. Peniaze z Fondu na podporu umenia nie sú na integráciu cudzincov

Martin Šálek, 18. 8. 2024, SITA

<https://sita.sk/ministerstvo-kultury-kritizuje-zmluvu-na-festival-fjuzn-peniaze-z-fondu-na-podporu-umenia-nie-su-na-integraciu-cudzincov/>

Na podporu projektov integrácie a adaptácie cudzincov na Slovensku slúžia iné zdroje ako tie z Fondu na podporu umenia. Zdôraznilo to v stanovisku Ministerstvo kultúry SR s tým, že trvá na tom, že zmluvu medzi fondom a Nadáciou Milana Šimečku, uzavretú v júli za účelom financovania festivalu [fjúžn], považujú za neštandardnú a uzavretú za účelom „poistenia si finančných zdrojov“.

„Pri uvedenom projekte 19. ročníka festivalu [fjúžn] sme komisiu presvedčili našim trojročným koncepným plánom podujatia, ktoré bude budúci rok oslavovať dvadsiate výročie,“ uviedla. Zdôraznila tiež, že udeľovanie dotácií na trojročné obdobie nie je neštandardné, skôr naopak.

NADÁCIA MILANA ŠIMEČKU

Nadácia Milana Šimečku si cez Fond na podporu umenia zabezpečila dotácie na ďalšie roky vopred

Ministerstvo kultúry SR, 15. 8. 2024

<https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/medialny-servis/aktuality-ministerstva-kultury/nadacia-milana-simecku-si-cez-fond-na-podporu-umenia-zabezpecila-dotacie-na-dalsie-roky-vopred/>

„Je pozoruhodné, akým spôsobom si chceli „šimečkovci“ poistiť pred účinnosťou novely Zákona o Fonde na podporu umenia svoje finančné toky, svoju tzv. zlatú rybku. Poistili si svoju dotáciu až do roku 2026, čo absolútne neštandardný krok. Keď chcete získať zdroje z fondu, musíte predložiť nejaký projekt, ale oni už asi dnes vedia, že aj v nasledujúcich rokoch budú ich projekty úspešné,“ vysvetlila

ministerka s tým, že pre rok 2024 ide o sumu 40.000 eur, pre rok 2025 je to suma 45.000 eur a pre rok 2026 až 50.000 eur.

„Nadácia Milana Šimečku je zvláštnym spôsobom prisatá na štátny rozpočet dlhé roky. Rozumieme tomu kriku na námestiach a tomu nenávisnému tónu, keď niekomu beriete zdroj ľahkej obživy, vždy kričí,“ zdôraznil generálny tajomník Lukáš Machala s tým, že Fondu na podporu umenia po účinnosti novely odchádzajú ľudia, ktorí sú vo veľmi blízko prepojení na Nadáciu Milana Šimečku a súčasnú opozíciu. *„Zo štátnych peňazí si veľmi jednoducho financovali svoj život a zakrývali to za akési verejnoprospešné aktivity,“* uviedol s tým, že dosah projektov tejto nadácie na život občana Slovenskej republiky nie je vidno.

Stanovisko Fondu na podporu umenia k tlačovému vyhláseniu Ministerstva kultúry SR

Fond na podporu umenia, 16. 8. 2024

<https://www.fpu.sk/sk/oznamenia/stanovisko-fondu-na-podporu-umenia-k-tlacovemu-vyhlaseniu-ministerstva-kultury-sr/>

„Nie je pravdou, že poskytnutie viacročnej podpory Nadácii Milana Šimečku sa udialo neštandardným spôsobom. Fond poskytuje finančnú podporu formou viacročných projektov od svojho vzniku. Viacročná podpora je určená pre časovo a finančne náročnejšie projekty, pri ktorých je dôležitá ich udržateľnosť. Ide napríklad o projekty vydávania časopisov alebo realizáciu veľkých festivalov naprieč všetkými oblasťami umenia a kultúry. V posledných rokoch viacročnú podporu získalo napríklad ocenenie CE ZA AR, festivaly Viva Musica!, Konvergencie, Kremnické Gagy, Biela noc, či Dotyky a spojenia.

O viacročnom projekte Nadácie Milana Šimečku bolo rozhodnuté na základe hodnotenia odbornej komisie v decembri 2023, teda v súlade so štandardným harmonogramom výziev a v čase, keď vôbec nebolo jasné, kedy bude novela zákona o fonde predložená a čo bude jej predmetom.

Na uzavretie zmluvy k viacročným projektom musia prijímatelia a prijímateľky dotácií splniť viaceré časovo náročné administratívne podmienky. Je preto bežné, že zmluvy k tomuto typu projektov sú uzatvárané s dlhším časovým odstupom od rozhodnutia o pridelení podpory.“

DIVADELNÁ HRA MOJE BABY

Kuffa prerušil divadelné predstavenie, prekázal mu "perverzný film". Nič šialenejšie som nezažila, opísala herečka

Šimon Kéry, TA3, 19. 8. 2024

<https://www.ta3.com/clanok/953889/kuffa-prerusil-divadelne-predstavenie-prekazal-mu-perverzny-film-nic-sialenejsie-som-nezazila-opisala-herecka>

V kežmarskom okrese v obci Malá Franková sa včera (18.8.) odohral incident medzi návštevníkmi tamjšieho predstavenia Národného divadla Košice a štátnym tajomníkom ministerstva životného prostredia Štefanom Kuffom. **Uprostred výstupu herečky Dany Košickej do predstavenia svojvoľne vstúpil Kuffa a začal určovať, pre koho je predstavenie vhodné a pre koho nie.**

Na videu z udalosti je počuť, ako štátny tajomník hovorí o „prznení detí“. *„Môžete sa pýtať ľudí z Malej Frankovej. Mali sme krásny večer, bolo tam kultúrne podujatie, svätá omša. Na záver večer pustili perverzný film, kde v javisku boli deti,“* opisuje tajomník envirorezortu.

K udalosti sa vyjadrila aj herečka národného divadla Košice Ľuba Blaškovičová, ktorá v hre účinkuje. „Cenzor, štátny tajomník Kuffa zasiahol, priamo vstúpil, do predstavenia, zastavil ho a vyháňal divákov,“ opísala herečka.

ŠÉFREDAKTOR ZAMAGURSKÝCH NOVÍN **LUKÁŠ MARHEFKA**

Agresívny útok slniečkárov na Štefana Kuffu je hanbou opozície.

Andrej Danko, YouTube, 19. 8. 2024

<https://www.youtube.com/watch?v=cZR8fzaeNt4>

„Pán Marhefka je naozaj slniečkár a dostal na svoje divadlo niekoľko desiat tisíc eur z Fondu na podporu umenia,“ hovorí vo videu Andrej Danko na adresu človeka, ktorý medializoval škandalózne prerušenie divadelného predstavenia Štefanom Kuffom.

TANEČNÍČKA A CHOREOGRAFKA **SOŇA FERIENČIKOVÁ**

VIDEO Na toto DOSTÁVALA DOTÁCIE partnerka Michala ŠIMEČKU! Robert FICO: Trasie sa v TRANZE

Redakcia Plus JEDEN DEŇ, 7. 9. 2024

<https://www1.pluska.sk/spravy/z-domova/video-toto-dostavala-dotacie-partnerka-michala-simecku-robert-fico-trasie-tranze>

Šéf SNS a podpredseda parlamentu Andrej Danko ju označil za "tanečnicu pri tyči" a premiér a líder Smeru Robert Fico jej vystúpenie zase počas diskusie v Sobotných dialógoch komentoval slovami, že sa „trasie v tranze“.

„Toto predstavenie bolo medzinárodnou sieťou aerowaves vybrané spomedzi okolo 700 prihlásených diel súčasného tanca v roku 2015 medzi 20 najlepších a medzi asi 10timi ďalšími bolo prezentované v Barcelone, kde medzi inými európskymi profesionálmi sedela v hľadisku napríklad aj riaditeľka parížskej opery. Žiadne výhrady ku kvalite diela som si nevšímala,“ napísala Ferienčíková na sociálnych sieťach.

FB stránka **Martiny Šimkovičovej**, 4, september 2024

https://www.facebook.com/SimkovicovaOficialna/?locale=nl_BE

„Áno, aj to, čo práve vidíte pod týmto príspevkom je umenie. Nevieme, či toto konkrétne predstavenie z roku 2015 bolo podporené z grantov. Podobné predstavenia partnerky Michala Šimečku neskôr však áno. Má alebo nemá byť takéto umenie podporované zo štátneho?“

Zdroj videa: Predstavenie "Bakkheia - dancing on the edge" odohrané na Nu dance Fest 2015"

Vyjadrenie OK!

Ostro odsudzujeme útok premiéra Roberta Fica na tanečnicu a choreografku Soňu Ferienčíkovú. Premiér počas tlačovej konferencie poukázal na čerpanie dotácií občianskeho združenia Bod.y, v ktorom Soňa Ferienčíková figuruje ako štatutárka, z verejných zdrojov.

Premiér Fico zdôrazňoval okrem iného fakt, že dotácia združenia Bod.y Sone Ferienčíkovej bola určená na celoročnú prevádzku združenia a na platy. Radi by sme premiéra upozornili, že

v štruktúre podpornej činnosti FPU zatiaľ nie sú mzdy a platy oprávneným výdavkom. Dotáciu zo zdrojov FPU je nutné vyúčtovať v súlade s predloženým a komisiou schváleným rozpočtom, poskytnutá suma sa delí na rôzne položky – cestovné, prenájom priestorov, honoráre, služby, propagácia, materiálové náklady atď. Dotáciu nie je možné vyúčtovať ako “plat” pre štatutára, či štatutárku. Príbuzenský vzťah s aktívnym politikom alebo političkou navyše nie je pri žiadosti o dotáciu legislatívnou prekážkou.

V schéme podpornej činnosti FPU až doteraz figurovali podprogramy určené na celoročnú prevádzku rôznych organizácií - či už knižníc, kultúrnych centier, galérií, folklórnych súborov a pod. Takéto financovanie zabezpečovalo organizáciám aspoň určitý stupeň udržateľnosti, na rozdiel od podpory určenej na jednorazové projekty. Nejde teda o žiadnu anomáliu, ale súčasť stratégie kultúrnych politík FPU.

Platforma Otvorená Kultúra!

September 2024

BÝVALÉ VEDENIE BIENÁLE ANIMÁCIE BRATISLAVA (BAB)

FB stránka **Martiny Šimkovičovej**

4, september 2024

https://www.facebook.com/photo/?fbid=1068210611335971&set=a.401862907970748&locale=nl_BE

„Priatelia, aj takto vyzerali súťaže v Bibiane za bývalého vedenia. Vlajkové lode Bibiany, súťaže najkrajších ilustrácií a animácií chytili za vedenia Zuzany Liptákovej do rúk šialenci a výsledkom bolo aj udelenie prvého miesta filmu „Sexuálny život babky“, ktorý je o masturbácii, sexualite a orgazmoch starých ľudí.

V roku 2022 udeľovala ceny najlepším animovaným filmom, tvorcom či osobnostiam medzinárodná porota, výkonný výbor festivalu, Literárny fond, detská porota, 365.bank a platforma DAFilms. Mechanizmus oceňovania je taký, že na pôde Bibiany sa najprv z cca 1700 uchádzačov vyberie 100 a neskôr zúžený výber už len 12 finalistov – animovaných filmov, z ktorých potom už medzinárodná porota vyberá víťazov.

Asi ste po prvotnej informácii o víťazovi teraz ostali v pomykove, či stále hovoríme o Bibiane, medzinárodnom dome umenia pre deti a súťaži BAB, Bienále animácií Bratislava. Tak to zdôrazním. Áno, ide o tradičnú súťaž animovaných filmov, ktorá by samozrejme – v Bibiane, mala byť venovaná deťom. A vyhral animák o sexuálnom živote babiek.

Nech sa páči, na tomto linku si pozriete viacero z víťazných animákov, vrátane ukážky z toho víťazného. Aj obrázok, ktorý vám ponukam, je práve zo spomínaného krátkeho filmu.”

Komentár Otvorenej Kultúry!

Martina Šimkovičová vo veci víťazného filmu BABu z roku 2022 zavádza. Snaží sa verejnosť presvedčiť o tom, že bývalé vedenie festivalu BAB prezentovalo deťom v rámci festivalu vekovo neadekvátny, perverzný film.

Francúzsko-slovinský animovaný dokument Granny’s Sexual Life sleduje intímny život niekoľkých slovinských žien v prvej polovici 20. storočia a spoločenské očakávania, ktoré boli

na ne kladené. Film opisuje ich zranenia i zúfalé stratégie prežitia v tvrdo patriarchálnych zväzkoch. Získal cenu Európskej filmovej akadémie i francúzskeho Cézara a je vysoko oceňovaný najmä za citlivý prístup k tabuizovaným témam a nevšedný emancipačný náboj.

Film *Granny's Sexual Life* nie je pornografiou. Je určený diváctvu od 16 rokov a v rámci BABu súťažil v kategórii Young Adults. Súťažné pásmo, v ktorom bol zaradený, nepremietali deťom mladším ako 16 rokov a nehodnotila ho detská porota. Naopak, zaradenie filmu do súťažného pásma pre mladých dospelých umožnilo mladému slovenskému publiku prístup k tomu najlepšiemu, čo aktuálne vzniká v európskej animácii a organizátorstvu festivalu za to patrí vďaka a uznanie.

SPISOVATEĽ MICHAL HVORECKÝ

Šimkovičová podala trestné oznámenie na Hvoreckého. Chce zastrašiť kritikov, reaguje spisovateľ

Lucia Osvaldová, Denník N, 25. 9. 2024

<https://www.aktuality.sk/clanok/vzVnIVk/ministerka-kultury-simkovicova-podala-trestne-oznamenie-na-spisovateľa-hvoreckeho/>

Ministerka kultúry Martina Šimkovičová (nominantka SNS) podala trestné oznámenie na spisovateľa a publicistu Michala Hvoreckého. Informoval o tom Denník N s tým, že Šimkovičová hovorí o podozrení zo spáchania prečinu ohovárania.

Hvoreckému totiž vlni vyšiel komentár v Denníku N, v ktorom píše, že prírodu a kultúru zverili neofašistom. „V štvrtej vláde Roberta Fica sú prvýkrát v histórii Slovenskej republiky dvaja neofašisti. To predstavuje epochálny zlom,“ uviedol známy spisovateľ. Neskôr v texte menoval ministerku kultúry Martinu Šimkovičovú aj ministra životného prostredia Tomáša Tarabu.

„Ako človeka slova ma hlboko poburuje, že nám tu vládnu bludári, konšpirátori, zákerní ľudia, tí, čo sa živia šírením lží a propagandy. Verejný diskurz do veľkej miery ovládli ľudia, ktorí idú proti elementárnym vedeckým faktom. Aj preto chodím na námestia opäť ako na klavír,“ reagoval spisovateľ a publicista Michal Hvorecký.

8.3. Mazanie LGBTI+ ľudí z verejného priestoru

Vo výrokoch a v konaní Marty Šimkovičovej zaznamenávame jednoznačnú **ambíciu mazať LGBTIQ+ ľudí z verejného života a odstrihnúť ich od finančnej podpory**. Toto konanie je neprijateľné a protizákonné.

Ministerku Šimkovičovú pobúrila obraz svetového maliara Dúbravského, spustila tým preňho masívnu podporu

Natália Jabůrková, 1. 12. 2023, Noviny PLUS

<https://plus.noviny.sk/863269-ministerku-simkovicovu-poburil-obraz-svetoveho-maliara-dubravskeho-spustila-prenho-masivnu-podporu>

LGBTI + MIMOVLÁDKY UŽ OD MINISTERSTVA KULTÚRY NEDOSTANÚ ANI CENT

YouTube kanál Ministerstva kultúry SR, 12. 1. 2024

<https://youtu.be/WLxjqcKTGes?si=SqdBVUCkUSUdYWL9>

Martina Šimkovičová: „Európa vymiera, nerodia sa deti, pretože je tu pretlak LGBTI!“

ukážka z rozhovoru Martiny Šimkovičovej pre portál Topky.sk, 4. 7. 2024

<https://www.youtube.com/watch?v=kajdFwGnhW0>

Šimkovičová čelí trestnému oznámeniu. Podpora rasizmu a antisemitizmu tu nemá miesto, tvrdí

Inštitút ľudských práv

SITA, 4. 7. 2024

<https://spravy.pravda.sk/domace/clanok/716079-simkovicova-celi-trestnemu-oznameniu-podpora-ra-sizmu-a-antisemitizmu-tu-nema-miesto-tvrdi-institut-ludskych-prav/>

Vyjadrenie Otvorenej Kultúry!

Ostro sa vymedzujeme proti výrokom ministerky Šimkovičovej, v ktorých okrem blúznenia o „bielej rase“ opätovne útočila na LGBTIQ+ komunitu, ktorú viní z demografickej krízy. Ministerke pripomínáme, že namiesto šírenia konšpiračných a rasistických obvinení voči menšinám by sa jej rezort, ako i celá vláda mali zamerať na systémové problémy, ktorým rodiny či rodičia samozivitelia a samozivitelky čelia: Patria medzi ne sociálna neistota a ekonomické problémy či nedostupnosť bývania, ale aj klesajúca kvalita slovenských vysokých škôl. Čoraz viac rodín odkladá alebo odmieta rodičovstvo aj kvôli klimatickej úzkosti. Spoločenská dôvera – obzvlášť v čase kríz – takisto zásadne ovplyvňuje rozhodnutie o rodičovstve. Namiesto eskalujúcej polarizácie spoločnosti by sa ministerka, ako i predstavitelia a predstavitelky vládnej moci mali usilovať o zvýšenie dôvery a súdržnosti medzi obyvateľstvom.

Predseda SNS Andrej Danko však namiesto toho odmieta navýšenie minimálnej mzdy na 1.000 Eur, aktuálne vedenie ministerstva životného prostredia spochybňuje klimatickú krízu ako takú, vláda má odmietavý postoj voči Istanbulskému dohovoru, v Košiciach sa vyšetruje otrasný prípad sexuálneho násillia a mučenia muža na policajnej stanici. Výroky ministerky Šimkovičovej útočiace na LGBTIQ+ komunitu sú lacným pokusom odvieť pozornosť od systémových zlyhaní jej ministerstva, vlády a od systémového násillia. Vyzývame vládu, aby odsúdila rodovo podmienené, domáce a sexuálne násillie, prijala aktívne kroky k ich prevencii a voči vinníkom vyvodila spravodlivé dôsledky.

Vyjadrujeme plnú podporu Inštitútu ľudských práv, ktorý v tejto súvislosti podal trestné oznámenie na ministerku Šimkovičovú. Vymedzujeme sa voči tvrdeniu ministerky, že ide o účelovú šikanu voči jej osobe, a nie o primeranú reakciu na závažný diskriminačný charakter jej výrokov.

Nadálej budeme hájiť práva LGBTIQ+ osôb, poskytovať im podporu. Zároveň budeme bojovať proti deštruktívnym krokom ministerstva, ako aj proti sociálnym nerovnostiam a systémovému násilliu.

Nová šéfká SND Ťapáková nepodpísala zmluvu divadlu s queer témou: Krok vyvolal reakcie v zahraničí, rezonuje aj na Islande

STVR, 8. 10. 2024

<https://spravy.rtv.s.sk/2024/10/cenzura-queer-tematiky-zrusenie-hostovania-prazskeho-divadla-v-snd-rozburilo-aj-cesku-kulturnu-scenu/>

Vyjadrenie Otvorenej Kultúry!

Zuzana Ťapáková prišla do SND normalizovať a čistiť verejný priestor od LGBTIQ+ ľudí a tém

Riaditeľka SND Zuzana Ťapáková, ktorú do funkcie dosadila ministerka Martina Šimkovičová, odmieta podpísať zmluvu na plánované hostovanie pražského divadla Studio hrdinů.

Inscenáciu Měsíční kámen označuje za príliš alternatívnu. Tento (tiež neakceptovateľný) dôvod je však len zásterkou. Skutočným dôvodom nepodpísania zmluvy je fakt, že inscenácia je súčasťou festivalu Drama Queer a obsahuje homoerotické obrazy.

Zobrazovanie kvír vzťahov na Slovensku nie je a nikdy nesmie byť zakázané. Naopak, Ústava SR zaručuje základné práva a slobody všetkým občanom bez rozdielu. Ústava zároveň zaručuje slobodu prejavu.

Slovenské národné divadlo úspešne spolupracovalo s festivalom Drama Queer po niekoľko minulých rokov. V tomto roku nedošlo k žiadnym zmenám, ktoré by spoluprácu objektívne neumožnili. Nepodpísanie zmluvy bude pre SND znamenať fatálne medzinárodné reputačné škody s dosahom na mnohé ďalšie zahraničné partnerstvá.

Zuzana Ťapáková plní ideologické zadanie ministerky Šimkovičovej: prišla do SND normalizovať a čistiť verejný priestor od LGBTIQ+ ľudí a tém. Jej misia je hanebná a Otvorená Kultúra! ju tvrdo odsudzuje!

Mazanie kvír ľudí z verejného priestoru je neprijateľné a mimoriadne nebezpečné. Vyzývame všetky kultúrne, spoločenské a politické authority, aby sa voči tomuto trendu nahlas postavili v médiách, na verejných platformách, ale aj v súkromí. Slovenská kultúra musí byť otvorená pre všetkých!

Po stopke pre umelcov z queer festivalu to má v SND nahnuté ďalšie dielo. Je pre riaditeľku

Ťapákovú problémom líška Bystrouška?

Natália Jabůrková, 25. 10. 2024, Aktuality.sk

<https://www.aktuality.sk/clanok/dc8tyQY/po-stopke-pre-umelcov-z-queer-festivalu-to-ma-v-snd-nahnut-e-dalsie-dielo-je-pre-riaditelku-tapakovu-problemom-liska-bystrouska/>

9. Konsolidácia verejných financií v rezorte kultúry

9.1. Vyčíslenie dopadu konsolidačných opatrení na rezort kultúry

Bývalí zamestnanci zrušeného Inštitútu kultúrnej politiky vyčíslili, aký **dopad** budú mať navrhované konsolidačné opatrenia na rezort kultúry.

Šetrenie na osobných výdavkoch vo výške 10 % od roku 2025 sa môže dotknúť až 435 ľudí v zriadených organizáciách a 22 zamestnancov na aparáte MK SR (pravdepodobne už sú započítaní pri prepúšťaní k 1. 9. 2024), spolu 457 ľudí.

Počet zamestnancov je odvodený od priemerného evidenčného prepočítaného počtu zamestnancov v rozpočtových a príspevkových organizáciách MK SR je na základe kontraktov na rok 2024 spolu 4354,63 zamestnancov.

<https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/organizacie-ministerstva/kontrakty/rok-2024/>

K 31. decembru 2023 bol počet zamestnancov MKSR 217

https://www.culture.gov.sk/wp-content/uploads/2024/05/Aktualny-rocnny-komponent-vyrocnnej-spravy-za-rok-2023_final.pdf

Kontrakty na rok 2024 uzatvorené medzi MK SR a rozpočtovými a príspevkovými organizáciami v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR:

<https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/organizacie-ministerstva/kontrakty/rok-2024/>

Otvorená Kultúra! má informácie z vnútra inštitúcií, ktoré z dôvodu zachovania anonymity zdrojov nemôže publikovať verejne, o tom, že **plánované krátenie rozpočtov v roku 2025 bude znamenať okrem prepúšťania i nevyhnutné rušenie špecializovaných odborov, odborných pracovísk a v niektorých prípadoch ohrozí chod celých inštitúcií.** Viaceré organizácie zriaďované Ministerstvom kultúry SR boli nútené prepúšťať a obmedzovať prevádzku už v roku 2024.

9.2. Nehospodárnosť krokov MK SR

Podľa odhadov minulo Ministerstvo kultúry SR (ďalej MK SR) **od októbra 2023 už 0,5 mil. eur na odstupnom pre prepustených zamestnancov.**

Od októbra 2023 do septembra 2024 bolo prepustených z ministerstva kultúry dokopy 85 zamestnancov podľa medializovaných správ. Časť týchto zamestnancov bola prepustená v skúšobnej dobe, resp. pracovala na MK SR menej ako 1 rok, čo sa dá odpozorovať napr. pravidelnou výmenou na pozícií GR sekcie európskych fondov^[1].

Zvyšným cca. 60-tim prepusteným zamestnancom, ktorí pracovali na ministerstve dlhšie ako jeden rok, prináleží pri prepúšťaní zákonom a vyššou kolektívnou zmluvou stanovené odstupné, v závislosti od odpracovaných rokov od 3 do 5 mesačných platov.

Výška priemernej mesačnej superhrubej mzdy pre nie riadiacich zamestnancov bola odhadom vo výške 3 273 eur za rok 2023 podľa výročnej správy MK SR^[2].

Pre odhad bola použitá konzervatívna spodná hranica odstupného vo výške 3 mesačných platov, nakoľko na MK SR malo nadpriemernú fluktuáciu aj pred nástupom tejto vlády. Na základe týchto predpokladov vieme odhadnúť, že MK SR od októbra 2023 do konca roka 2024 vynaloží min. 0,5 mil.

Eur na odstupné pre prepustených zamestnancov. Pritom celkové osobné výdavky^[3] MK SR predstavujú 9,3 mil. Eur (2023).

Dodatočné informácie:

- Na MK SR bolo od októbra 2023 prepustených až 40 % zamestnancov oproti stavu spreď októbra 2023^[4]. Ide takmer o 400 % vyššiu fluktuáciu, aká by mala byť v organizácii prirodzená^[5], čo vedie k strate inštitucionálnej pamäte, ohrozeniu výkonu štátnej služby a je v priamom rozpore s princípom efektívneho riadenia podľa zákona o štátnej službe.
- Tento rozmer fluktuácie by sa mohol zdať byť v súlade s vládnymi konsolidačnými opatreniami vo výške 10 % ušetrených osobných výdavkov od roku 2025, no spôsob, akým je realizovaný, je neehospodárny. Je otázne, či MK SR disponuje dostatočnými zdrojmi v rozpočte na rok 2024. Prepustením 29 zamestnancov, MK SR od 1. 9. 2024 totiž namiesto 4 platov do konca roka bude povinné v rámci odstupných a iných vyrovnaní vyplatiť odhadom priemerne 2 platy navyše (odhadom skoro 200 000 eur). Ak aj MK SR malo na vyplácanie odstupného rozpočtované výdavky na rok 2024, ostáva otázne, či je to naozaj najlepšie čerpanie finančných prostriedkov daňových poplatníkov. Prepúšťanie takýchto rozmerov je v priamom protiklade so zachovávaním personálneho kapitálu služobného úradu tak, aby nestratil finančné prostriedky za uskutočnenie ďalších výberových konaní, ako aj za adaptáciu nových štátnych zamestnancov. Personálna politika udržania ľudských zdrojov je na MK SR kontinuálne nedodržiavaná, nakoľko sa jedná už o 8-mu organizačnú zmenu v roku 2024, pri ktorej sa prepúšťali štátni zamestnanci v stálej štátnej službe alebo dlhoroční pracovníci vo verejnom záujme. Zamestnávateľ mal pri znižovaní stavov rušiť predovšetkým voľné miesta a miesta v dočasnej štátnej službe, alebo využívať prirodzenú fluktuáciu zamestnancov (napr. odchod do dôchodku, odchod na vlastnú žiadosť). Služobný úrad postupoval presne naopak, zrušil stále štátnozamestnanecké miesta odborníkov. Aj preto sa prepustení zamestnanci a iní obracajú na Inšpektorát práce a Najvyšší kontrolný úrad.
- Navyše, neehospodárnym sa zdá byť aj následne konanie MK SR, nakoľko prácu, ktorú vykonávali prepustení zamestnanci údajne MK SR nahrádza prijímaním ďalších dohodárov od 1. 9. 2024, ako aj možným kontrahovaním externých dodávateľov (napr. analytické služby cez audit na dohodu v SNG). Nevýhodou externých služieb je, že sú drahšie ako interní zamestnanci, či necháva kľúčové vedomosti o danom projekte mimo služobný úrad. To sa ukazuje ako neefektívne pre implementáciu navrhovaných riešení. Napr. pri implementácii personálneho auditu MK SR z 2009 sa len prepustili zamestnanci bez potrebného zefektívnenia riadenia služobného úradu^[6]. Mnohé z ďalších auditov ostali neimplementované aj na iných rezortoch. MK SR pritom po vypracovaní revízie výdavkov na kultúru realizovanej v 2020 internými kapacitami bolo oveľa úspešnejšie a zaviedlo polovicu navrhovaných riešení pre zlepšenie riadenia verejných politík na MK SR už za 4 roky^[7].
- V Stratégií rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu 2030^[8], ktorá je naďalej záväzná v zmysle platného uznesenia vlády č. 314/2023, bola fluktuácia zamestnancov identifikovaná ako vypuklý problém: MK SR je podľa vybraného indikátora podielu odstupného na celkových kompenzáciách ministerstvom s najväčšou fluktuáciou zamestnancov a zamestnankýň na Slovensku už vyše desaťročie. Podľa analýzy Útvaru hodnoty za peniaze (ÚHP) MF SR dosahovalo MK SR najvyšší podiel vyplateného odstupného na celkových kompenzáciách (0,9 % pre MK SR oproti 0,1 % pre agregát všetkých ministerstiev) v rokoch 2009 – 2018, pričom

najhoršie boli roky 2010 a 2012.^[9] Z iného ukazovateľa vyplynulo, že v rokoch 2016 – 2018 spolu každoročne odišlo až 10 % zamestnancov a zamestnankýň, pričom v roku 2018 dosiahol hodnotu takmer 15 %. V tomto trende sa pokračovalo aj po roku 2020. Priemerne sa v štátnych organizáciách pohybuje fluktuácia zamestnancov na 9 %^[10], pričom bol vo výpočtoch započítaný aj volebný rok (2016 - 2018).

^[1] Napr. tu: <https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/kontakty/>

^[2] MKSR. 2024. [Výročná správa za rok 2023](#); Pozn.: Nie je dostupný platový rozdiel medzi rádovým a riadiacim zamestnancom, preto sme pri prepočtoch modelovo predpokladali, že riadiaci zamestnanci na MK SR majú o 50 % vyššie platy. MK SR zároveň uzatvára cez sto zmlúv o prácach formou dohody ročne, preto sme od celkových výdavkov na prácu odpočítali 1 mil. Eur na dohody.

^[3] T.j. Mzdy, platy, služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania (610) a Poistné a príspevok do poisťovní (620) spolu.

^[4] Dostupný je údaj z Výročnej správy MK SR 2023, ktorý uvádzal, že k 31. decembru 2023 bol počet zamestnancov 217.

^[5] KPMG. 2021. Fluktuácia zamestnancov je dôsledkom fungovania spoločnosti:

<https://www.pwc.com/sk/sk/odborne-clanky/fluktuacia-zamestnancov.html>

^[6] MFSR. 2020: Revízia výdavkov zamestnanosti a odmeňovania vo verejnej správe Záverečná správa https://www.mfsr.sk/files/archiv/53/mzdy_zaverecna_20200305.pdf

^[7] MKSR. Aktualizácia implementačného plánu revízie výdavkov na kultúru 2021 – 2025

<https://www.culture.gov.sk/ministerstvo/institut-kulturnej-politiky/revizia-vydavkov-2/>

^[8] MKSR. 2023. Stratégia rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu 2030 (predložená do MPK vo februári 2023), vlastný materiál od str. 33:

https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_WAR_portletsel_idact=2&processDetail_WAR_portletsel_action=files&processDetail_WAR_portletsel_cisloLP=LP%2F2023%2F52&processDetail_WAR_portletsel_startact=1675897200000

^[9] MINISTERSTVO FINANCIÍ SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2020. Fluktuácia zamestnancov štátnych a súkromných organizácií. Dostupné z:

https://www.mfsr.sk/files/archiv/49/Fluktuaciazamestnancov_final.pdf.

^[10] MFSR. 2020. Fluktuácia zamestnancov štátnych a súkromných organizácií:

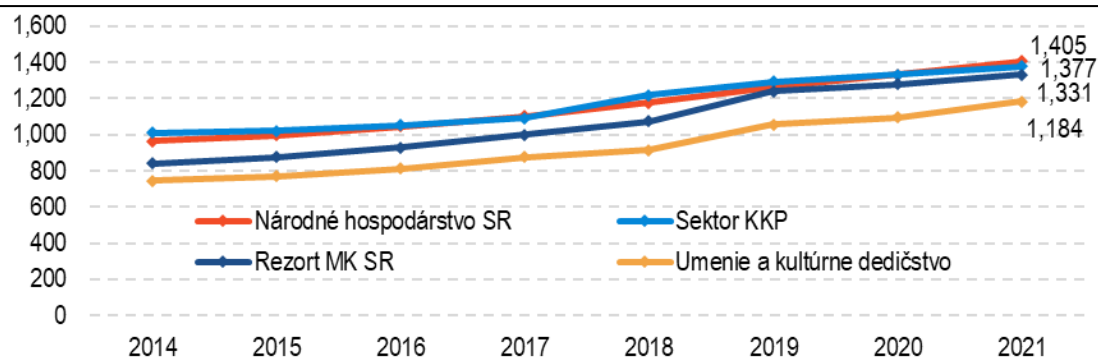
https://www.mfsr.sk/files/archiv/49/Fluktuaciazamestnancov_final.pdf

10. Pracovné podmienky v rezorte kultúry a kreatívneho priemyslu

10.1. Mzdy ľudí pracujúcich v KKP

Zamestnanci v oblastiach umenia a kultúrneho dedičstva mali v roku 2021 nominálnu priemernú hrubú mzdu na úrovni 1 184 eur mesačne (Graf 1). V celej verejnej správe zamestnanci v oblastiach umenia a kultúrneho dedičstva zarábali v roku 2021 o 15,8 % menej ako priemer národného hospodárstva SR. V rámci rezortu MK SR, pod ktorý spadá úrad MK SR a jeho 29 zriadených kultúrnych inštitúcií, sa nominálna priemerná hrubá mzda v roku 2021 nachádzala približne 5 % pod úrovňou národného hospodárstva.

Graf 1 Nominálna priemerná hrubá mzda v SR a vo vybraných oblastiach kultúry, v eur

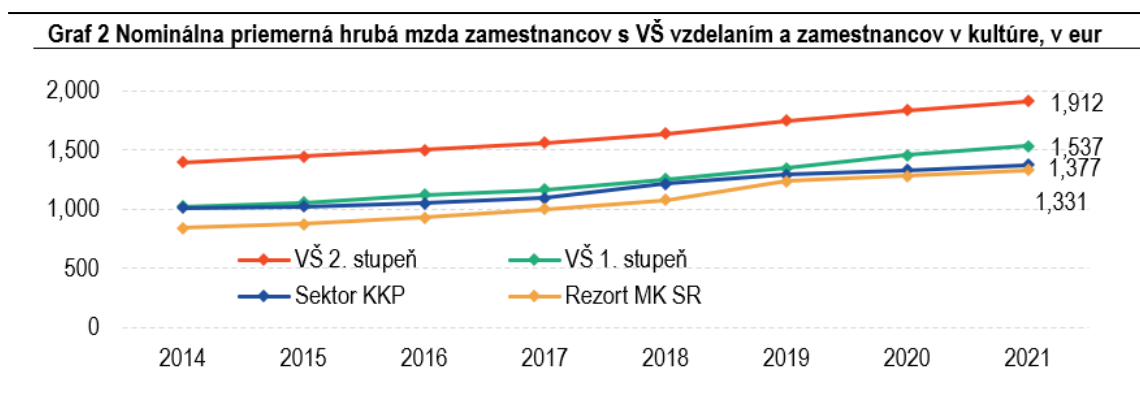
Zdroj: ŠÚ SR, MK SR, spracované IKP

Vysokoškolsky vzdelaní zamestnanci majú pritom výrazne vyššiu nominálnu priemernú hrubú mzdu v národnom hospodárstve ako zvyšok populácie (Graf 2). V roku 2021 zarábali zamestnanci sektora KKP v priemere o 160 eur mesačne menej ako Slováci s vysokoškolským vzdelaním prvého stupňa. Oproti zamestnancom aj s druhým stupňom vysokoškolského vzdelania zarábali zamestnanci sektora KKP v tom istom roku v priemere dokonca až o 535 eur mesačne menej.

Sektor KKP má pritom 1,8 – 2,3 krát vyšší podiel zamestnancov s vysokoškolským vzdelaním ako celková populácia Slovenska. V roku 2019 malo v závislosti od metodiky skúmania 49 – 64 % zamestnancov v sektore KKP vysokoškolské vzdelanie aspoň prvého stupňa^[1]. Z toho malo približne 86 % zamestnancov aj vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa^[2]. Pritom ku koncu toho istého roka malo zo všetkých zamestnaných osôb v národnom hospodárstve SR 27,5 % zamestnancov vysokoškolské vzdelanie aspoň prvého stupňa.

Graf 2

Nominálna priemerná hrubá mzda zamestnancov s VŠ vzdelaním a zamestnancov v kultúre, v eur

Zdroj: ŠÚ SR, MK SR, spracované IKP

10.2. Nefinančné problémy ľudí pracujúcich v KKP

A. Prevaha hybridných modelov zamestnania s nestabilným a neférovým odmeňovaním

Pre KKP je typická vysoká miera samozamestnania a hybridného zamestnania. Kým v celom hospodárstve bolo v roku 2019 15 % osôb samostatne zárobkovo činných, v oblasti KKP to bol trojnásobok (46 %)[3]. V tomto trende sa pokračovalo aj v roku 2023 keď sa podiel samostatne zárobkovo činných v oblastiach KKP zvýšil až na 55 %, kým samostatne zárobkovo činných v celom hospodárstve mierne klesol na 14 %.

Umelci, ale aj iní pracovníci v KKP často kombinujú zamestnanie so samostatnou zárobkovou činnosťou. Z 20 111 fyzických osôb pracujúcich v kultúre a kreatívnom priemysle, ktoré v daňovom priznaní v roku 2019 uviedli príjmy zo živnosti alebo z vytvorenia či použitia diel alebo umeleckých výkonov, malo 53 % (10 614 osôb) aj príjmy zo zamestnania, či už na základe trvalého úväzku alebo dohôd[4]. V skutočnosti je tento pomer ešte vyšší, pretože väčšina príjmov z vytvorenia diela či podania autorského výkonu sa zdaňuje zrážkovou daňou, a teda v daňovom priznaní nefiguruje. Samozamestnanie osôb v kultúre a kreatívnom priemysle sa však v niektorých prípadoch používa ako prostriedok pre neposkytnutie férovej odmeny zamestnancovi/kyni (tzv. falošná samostatná zárobková činnosť).

Odmeňovanie pracujúcich v KKP je často nestabilné a neisté. Pre mnohé KKP povolania je typická nárazová projektová práca. Príjmy kreatívnych pracovníkov a pracovníčok pochádzajú z kombinácie rôznych zdrojov, vrátane zmlúv, licenčných poplatkov, grantov a dotácií. Všetky tieto faktory prispievajú k tomu, že príjmy umelcov sú nižšie ako hospodársky priemer, hoci je medzi nimi silnejšie zastúpenie osôb s vyšším vzdelaním a že majú obmedzený prístup k sociálnemu zabezpečeniu.

B. Časté kombinovanie viacerých povolání a práva pracujúcich v kultúre

Pre pracovníkov KKP je z dôvodu profesionálneho (umeleckého) záujmu alebo **finančnej nevyhnutnosti** typická kombinácia viacerých povolání a komplikácie pri prístupe k štandardnému sociálnemu zabezpečeniu (podpora v nezamestnanosti, rodičovská podpora, platená dovolenka a podobne). **Na potrebu ochrany umelcov aj v oblasti pracovno-právnej a v oblasti sociálneho zabezpečenia dlhodobo vyzývajú medzinárodné organizácie.** UNESCO v odporúčaníach týkajúcich sa štatútu umelcov už v roku 1980 vyzýva členské štáty zlepšiť profesionálny, sociálny a ekonomický status umelcov implementáciou politík a opatrení spojených so vzdelávaním, sociálnym zabezpečením, zamestnaním, príjmovými a daňovými podmienkami a slobodou prejavu. **Cieľom nemá byť poskytnúť umelcom špeciálne privilégiá, ale priznať im analogické práva, aké majú iní pracujúci**[5]. Európska komisia vydala aj aktualizovanú štúdiu postavenia a pracovných podmienok umelcov a profesionálov v kultúre v roku 2023, spolu aj s odporúčaniami pre zavedenie štatútu umelca v krajinách EÚ[6].

C. Problematické kolektívne vyjednávanie

Kolektívne vyjednávanie je dostupné iba pre zamestnancov a pracujúci v kultúre majú z dôvodu **atypických foriem zamestnávania problematický prístup k benefitom** z kolektívneho vyjednávania. Často sú **pracovno-právne osamostatnení, v slabej vyjednávacej pozícii** (napr. pri vyjednávaní s ekonomicky silnejšími spoločnosťami) a bez podpory odborov, ktoré chránia práva zamestnancov. **Zastupiteľské profesijné asociácie**, ktoré by mohli rolu odborov čiastočne suplovať pre pracujúcich v KKP s atypickými formami zamestnania sú na Slovensku **relatívne malé a roztrieštené** medzi jednotlivé formy umenia a kreatívnej práce.

D. Umelecká sloboda

Ako sa ukazuje v posledných mesiacoch, **umelecká sloboda na Slovensku nie je nedostatočne chránená**. Pritom **Ústava Slovenskej republiky** v článku 43, odseku (1) hovorí, že: „**Sloboda vedeckého bádania a umenia sa zaručuje**“. Práva na výsledky tvorivej duševnej činnosti chráni zákon“. Autorský zákon síce existuje, ale **neexistuje špecifický právny rámec na zaručenie umeleckej slobody**.

[1] STRATÉGIA ROZVOJA ĽUDSKÝCH ZDROJOV v sektore kultúra a kreatívny priemysel do roku 2030. Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel, Sektorovo riadené inovácie. 2022.

[2] Sektorovo špecifické ukazovatele zamestnanosti. Sektorová rada pre kultúru a kreatívny priemysel, Sektorovo riadené inovácie.

[3] Eurostat (2021): Culture statistics – Cultural employment. Dostupné online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/cult_emp_artpc/default/table?lang=en

[4] MKSR. 2023. Stratégia rozvoja kultúry a kreatívneho priemyslu 2030 (predložená do MPK vo februári 2023), vlastný materiál od str. 33: https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy?p_p_id=processDetail_WAR_portletsel&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-2&p_p_col_count=1&processDetail_W

[AR_portletset_idact=2&_processDetail_WAR_portletset_action=files&_processDetail_WAR_portletset_cisloLP=LP%2F2023%2F52&_processDetail_WAR_portletset_startact=1675897200000](#)

[5] UNESCO(1980): Recommendation concerning the Status of the Artist. Dostupné online:
<https://en.unesco.org/creativity/publications/unesco-recommendation-concerning-status-artist-1980>

[6] Európska únia. 2023. Postavenie a pracovné podmienky umelcov a profesionálov pracujúcich v kultúre a kreatívnom priemysle

<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en>; preklad dostupný na:

https://strategiakultury.sk/wp-content/uploads/2023/10/Publikacia_The-status-and-working-conditions-of-artists-and-cultural-NC0423087EN_compressed.pdf

11. Porovnanie programového vyhlásenia vlády s realitou

I. Kde programové vyhlásenie vlády nenapĺňajú:

Vyhlásenie:

1. *Pri príprave a uskutočnení systémových zmien a opatrení budeme pokračovať v dialógu s kultúrnou verejnosťou, zástupcami samosprávy, relevantnými subjektami verejného a súkromného sektora.*

Realita:

- Ministerstvo kultúry SR v tichosti a bez akejkoľvek diskusie s odbornou obcou chystá zásadnú reorganizáciu zriaďovaných kultúrnych inštitúcií. Proces sa pripravuje pod taktovkou generálneho riaditeľa služobného úradu MK SR Lukáša Machalu.
- Plánovaná zmena sa má dotknúť 300 nehnuteľností, 2.000 zamestnancov, 1,3 mil. návštevníkov a zbierkových predmetov v hodnote minimálne pol miliardy eur.
- Reorganizácia počíta so zásahom do kompetencií miest, obcí a samospráv a zoštátnením vybraných zbierkotvorných inštitúcií.
- Výsledkom má byť aj zrušenie erbových inštitúcií ako napríklad SNM (založené v roku 1893), SNG (z roku 1948) či Pamiatkový úrad (z roku 1951). Namiesto nich majú vzniknúť štyri dnes neexistujúce „slovenské národné“ subjekty.
- V prípade realizácie pôjde o najväčšiu reorganizáciu kultúrnych inštitúcií od vzniku SR.
- Nie je známy žiadny cieľ tohto radikálneho zásahu.
- Žiadny zo zamýšľaných krokov nie je súčasťou programového vyhlásenia vlády.
- Štátny tajomník Bernaták: „Čas pani ministerky je pre vás pridrahý.“

Vyhlásenie:

2. *Vláda sa zasadí, aby existovala efektívna a účinná ochrana práv a dôstojnosti človeka pred klamlivými a dehonestujúcimi tvrdeniami vo verejnom priestore.*

Realita:

- MK SR a poslanci SNS opakovane útočia na pracujúcich v kultúre a umení, zastrašujú ich a vznášajú voči nim falošné obvinenia.
- Vedenie Ministerstva kultúry SR a nominantstvo SNS neútočí len na kultúrnu obec ako celok, ale vyberá si konkrétnych umelcov a umelkyne alebo projekty, ktoré sa v očiach verejnosti snaží vykresliť ako skazené, nehodnotné a nehodné podpory. Špecificky útočí na diela konceptuálneho umenia, diela pracujúce s kvír témami, alebo útočí na kritikov a kritičky ministerstva kultúry a súčasnej vlády.
- Pri útokoch na konkrétnych ľuďoch a projekty vedenie MK SR používa nepravdivé a zavádzajúce informácie, ktorými sa snaží navodiť dojem zvrátenosti alebo korupčnej povahy konkrétneho umenia alebo podujatia.

- Útoky na konkrétnych predstaviteľov a predstaviteľky kultúrnej obce zo strany MK SR sú čoraz frekventovanejšie.
- Poslanec Michelko vo videu uviedol, že finálne hlasovanie o novele Zákona o FPU ovplyvnila informácia, že v diele Lúka Moniky a Bohuša Kubinských boli použité „*obsraté, osemenené a zakrámované posteľné plachty*“. Táto informácia je nepravdivá.
- Lukáš Machala: „*Za drzosť si každý zaplatí.*“

Vyhlasenie:

3. Vláda vytvorí podmienky pre rovnoprávne fungovanie všetkých médií a súčasne zamedzí, aby sa neoprávnené zasahovalo do slobody slova, slobody vysielania a práva na šírenie informácií.

Realita:

- Ministerstvo kultúry potrebu prijatia Zákona o Slovenskej televízii a rozhlase odôvodňovalo „odpolitizovaním“ obsahu verejnoprávneho média. V dôvodovej správe výhradu voči politickým zásahom do obsahu spravodajstva v Rozhlase a televízii Slovenska (RTVS) nepodložilo žiadnymi relevantnými údajmi.
- Namiesto nezávislosti verejnoprávneho média od akejkoľvek politickej strany bol po prijatí Zákona o STVR do Rady STVR vymenovaný Lukáš Machala, generálny tajomník služobného úradu. Zo zverejnených mien členov výberovej komisie, ktorá Lukáša Machalu do Rady STVR nominovala, priamo vyplýva, že sa za člena Rady STVR nechal zvoliť ľuďmi, ktorí sú jeho kolegami alebo spriaznenými osobami zamestnanými priamo na ministerstve a v minulosti spolu s ním pôsobili v rôznych organizáciách.
- Reportérke televízneho spravodajstva Barbore Šišolákovej vedenie STVR vytýkalo otázky, ktoré položila prezidentovi Pellegrinimu počas inaugurácie. Zasiahlo jej tiež do reportáže o ministrovi Tarabovi a jeho snahe o dozor nad zálohovaním PET fliaš.
- Hlavná politická diskusná relácia O 5 minút 12 v krátkom čase vystriedala už troch moderátorov po tom, keď vládni politici označili predchádzajúcich redaktorov za nevyhovujúcich.

Vyhlasenie:

4. Vláda bude maximálne účelne a efektívne využívať finančné prostriedky z eurofondov v rámci Programu Slovensko a Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, ktorých cieľom je obnova kultúrnych pamiatok, s osobitným dôrazom na vytvorenie mechanizmu systematickej obnovy a správy hradov, zámkov a kaštieľov na Slovensku.

Realita:

- Hoci ministerka kultúry Martina Šimkovičová od začiatku výkonu mandátu deklaruje ako jednu zo svojich priorít podporu kultúrnych tradícií, ministerstvo pod jej vedením paralyzovalo 20 rokov fungujúci dotačný program na ochranu kultúrnych pamiatok Obnovme si svoj dom.

- Vedenie MK SR dlhšie ako 6 mesiacov zostavovalo odbornú komisiu pre vyhodnotenie žiadostí o podporu projektov na rok 2024. A to napriek tomu, že s ohľadom na parlamentné voľby roku 2023 boli dotačné výzvy pripravované s časovým predstihom a že po minulé roky zvykli bývať žiadosti vyhodnocované už na jar, aby sa mohla obnova pamiatok realizovať počas letných mesiacov. Toto omeškanie spôsobilo výpadok financovania obnovy a výskumu kultúrneho dedičstva, nakoľko stavebné práce možno realizovať s ohľadom na počasie výlučne v mesiacoch apríl až október. Okrem nezvratných škôd na kultúrnych pamiatkach nečinnosť ministerstva spôsobila aj výpadok príjmov remeselníkov realizujúcich obnovu pamiatok neraz v chudobných regiónoch Slovenska s obmedzenými pracovnými príležitosťami.

Vyhlásenie:

5. Obnova kultúrnych pamiatok má popri význame zachovania kultúrneho dedičstva a podpory cestovného ruchu aj významný sociálny prvok, a to vo forme sociálnych podnikov, ktoré zamestnávajú pri obnove kultúrneho dedičstva významnú časť príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít.

Realita:

- MK SR ukončilo bez udania dôvodu spoluprácu so sociálnym podnikom Obecné služby Budmerice, ktorý zamestnával zdravotne znevýhodnených a prevádzkoval kaštieľ Budmerice. Následkom tohto rozhodnutia bolo znepristupnenie objektu kaštieľa verejnosti uprostred hlavnej turistickej letnej sezóny.

Vyhlásenie:

6. Vláda vypracuje stratégiu podpory významných kultúrnych podujatí na Slovensku, ktoré sú dôležitým lákadlom pre domácich aj zahraničných návštevníkov. Významné kultúrne podujatia zabezpečujú okrem rozvoja kultúrnosti aj významný impulz pre cestovný ruch. Zoznam významných kultúrnych podujatí vrátane schémy ich finančnej podpory určí na základe dialógu s kultúrnou obcou ministerstvo.

Realita:

- Podujatie Dni Európskeho kultúrneho dedičstva bolo po tridsiatich rokoch zrušené. Organizátori uviedli ako dôvod neposkytnutie finančnej podpory a absenciu komunikácie zo strany MK SR.

Vyhlásenie:

7. Vláda bude venovať pozornosť aj aktivitám, ktoré zabezpečia kultúrne potreby národnostných menšín, marginalizovaných a znevýhodnených skupín obyvateľstva.

Realita:

- Vo výrokoch a v konaní Marty Šimkovičovej je možné vystopovať jednoznačnú ambíciu mazať LGBTIQ+ ľudí z verejného života a odstrihnúť ich od finančnej podpory. Toto konanie je neprijateľné a protizákonné.
- Ministerka Šimkovičová cenzúrovala obraz Andreja Dúbravského a vyjadrila sa, že *“LGBTI mimovládky už nedostanú od ministerstva ani cent.”* Rovnako zverejnila rasistické tvrdenie, že

Európa vymiera, pretože je tu pretlak LGBTI osôb. Nová riaditeľka SND Ťapáková nepodpísala zmluvu o spolupráci predstaveniu s queer témou.

Vyhlásenie:

8. Vláda považuje za dôležité systémové zlepšenie sociálneho postavenia kultúrnych pracovníkov v spoločnosti, s osobitným dôrazom na pracovníkov miestnej kultúry.

Realita:

- MK SR zneužilo konsolidáciu a nariadilo 10% škrty v personálnych nákladoch zriedňovaných inštitúcií. Kvôli tomu môže prísť o prácu až 476 pracujúcich po celom Slovensku. Štatutári a štatutárky erbových inštitúcií SNG, SND, SNM a PÚ boli prepustení bez udania dôvodu, ministerstvo ruší celé oddelenia analytických a odborných útvarov. Inštitúcie sú cielene personálne a finančne oslabované, ich odborná činnosť paralyzovaná, pracovné podmienky v umení a kultúre sú neudržateľne nedôstojné.

II. Kde programové vyhlásenie vlády naplňajú:

Vyhlásenie:

1. Vláda si uvedomuje význam spoločenského postavenia cirkví, náboženských spoločností a bude podporovať ich angažovanosť vo veciach verejného záujmu, vrátane ich dostatočného finančného ohodnotenia.

Realita:

- T. č. štátny tajomník MK SR Kuffa vyhlásil, že MK SR bude iniciovať intronizáciu Krista za kráľa Slovenska.